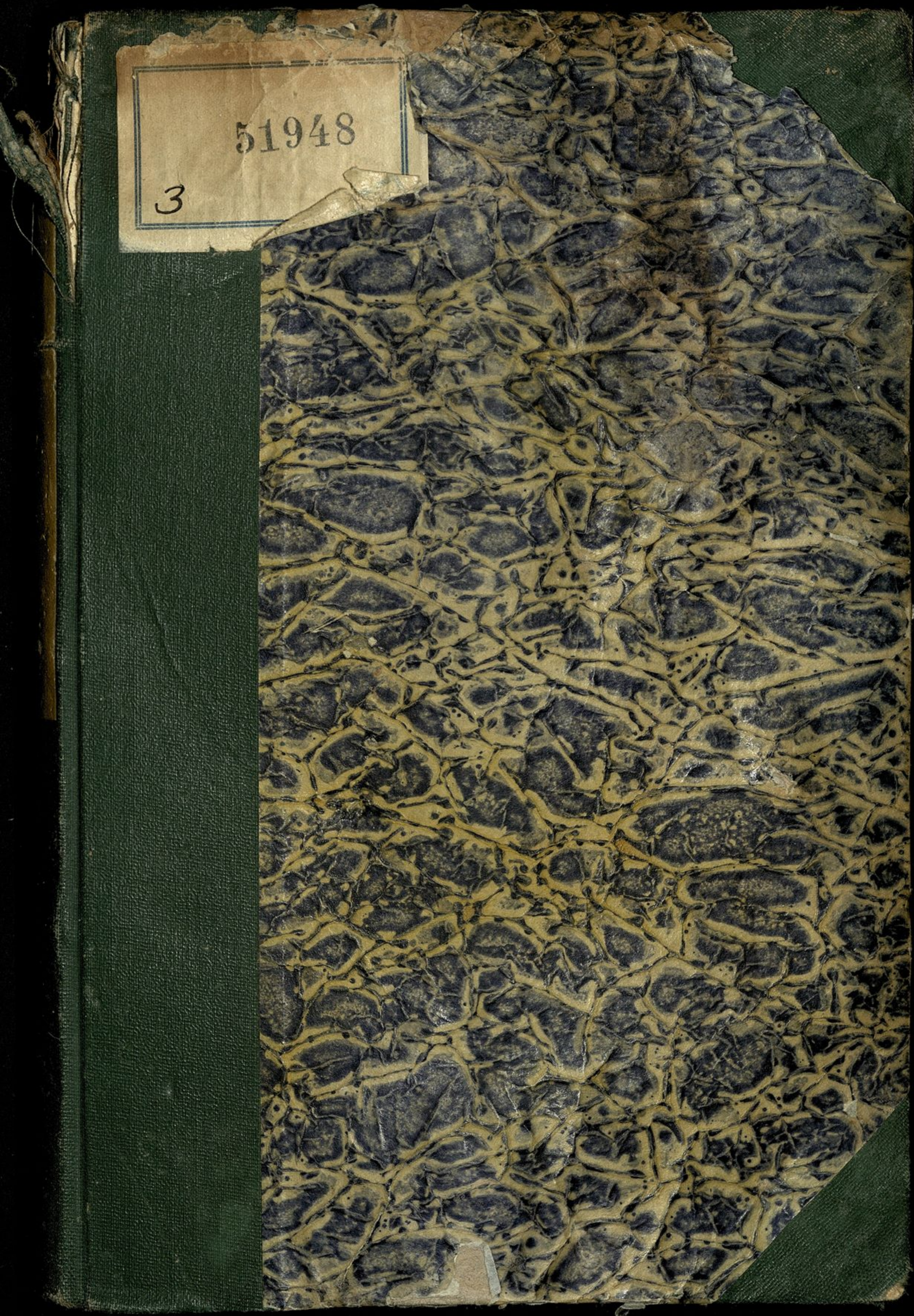
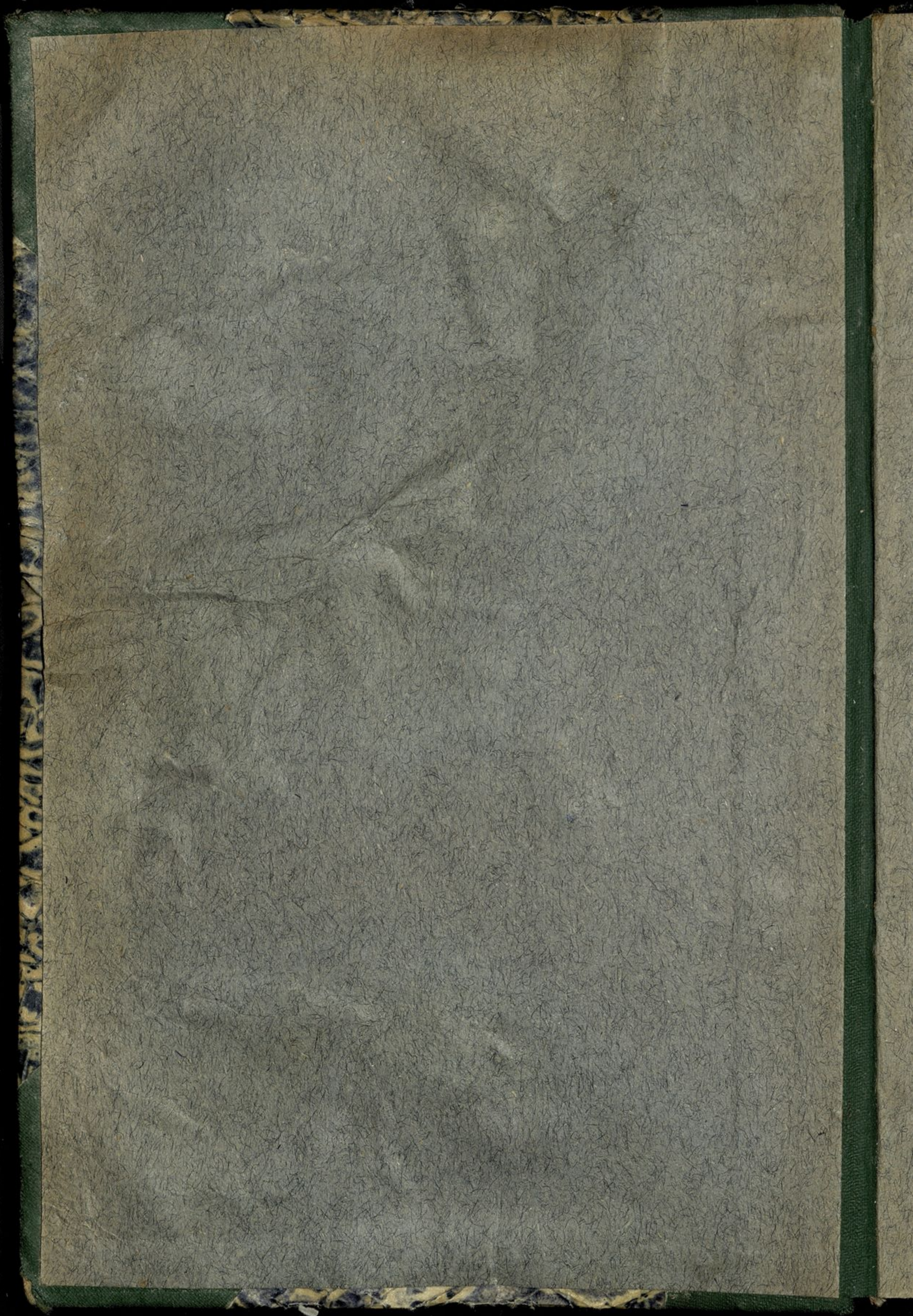


51948

3









Mati božja na Homcu pri Kamniku.
(Stran 29.)

Šmarnice:

MARIJINA BOŽJA POTA V EVROPI

Tretja knjiga

Spisal

Josip Lavtižar



V LJUBLJANI 1936

Založil pisatelj. Ráteče-Planíca na Gorenjskem

Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Čeč)

51948

51948
Imprimatur:

Škof. ordinarijat v Ljubljani,
dne 27. januarija 1936, št. 406.

Jožef Volc, l. r.
stolni kanonik, škofijski cenzor.

Ignacij Nadrah, l. r.
gen. vikar.

~~50629~~

51.48



4.4.36,

2. i.

030046242

Vsebina.

	Stran
1. Marija Devica v Polju pri Ljubljani	5
2. Kropa na Gorenjskem	9
3. Tabor v župniji Podbrezje pri Tržiču	15
4. Mati Božja v Kokri nad Kranjem	19
5. Mekinje pri Kamniku	24
6. Homec pri Kamniku	29
7. Male Vodenice v župniji Kostanjevica na Krki	34
8. Žeželj pri Vinici na Belokranjskem	39
9. Nemška Loka na Kočevskem	44
10. Primskovo na Dolenjskem	49
11. Dedni dol pri Višnji gori	54
12. Sveta Marija Zágorska na Spodnjem Štajerskem	58
13. Sladka gora pri Rogaški Slatini	63
14. Ljubično v župniji Poljčane na Spodnjem Štajerskem	68
15. Brinjeva gora v župniji Zreče pri Konjicah	73
16. Dolina v župniji Pokrče pri Celovcu	78
17. Naša Gospa v Grabnu (Zilska dolina)	82
18. Log pri Vipavi	87
19. Vrhpoljska Gospa pri Šibeniku v Dalmaciji	91
20. Črnogorska Mati božja v Letnici na Srbskem	97
21. Kutjevo v Slavoniji	101
22. Žalostna Mati božja v Sasvaru na Ogrskem	106
23. Sveta gora pri Pžibramu na Češkem	110
24. Marija Tolažnica (Maria Trost) pri Gradcu v Avstriji	115
25. Marija Schmolln v Zgornji Avstriji	120
26. Naša Gospa v Ettalu na Bavarskem	125
27. Marija na straži v Marseillu na Francoskem	129
28. Arezzo v Srednji Italiji	134
29. Mati vedne pomoči v Rimu	139
30. Kraljica svetega rožnega venca pri mestu Pompeji	144
31. Naša Gospa v Guadelupe na Španskem	149

Sprejmite, ljubi Marijini častilci, tretjo knjigo o Marijinih božjih potih s tistim veseljem, kakor ste sprejeli prvo in drugo knjigo. V njej ni samo branje za Šmarnice, temveč veliko lepih misli za vsak Marijin praznik med letom. Četrta (zadnja) knjiga izide leta 1937.

V skladu z določbami papeža Urbana VIII. in drugih papežev, izjavljam, da dajem vsemu, kar je pisano v tej knjigi, le tako veljavo, kakršno ima vsako drugo vestno človeško poročilo.

Ráteče-Planíca na Gorenjskem 2. februarija 1936.

Pisatelj.



Prvi dan.

Devica Marija v Polju pri Ljubljani.

Pozdravljen, cvetoči majnik, mesec preblazene Device Marije! Želeli smo te dočakati in spolnila se je nam ta želja. Vsaka naša beseda v majniku naj bo molitev in vsaka molitev naj se izlije v Marijino pesem. Kako ljubeče gleda Marija na nas! Zdi se, da šteje svoje otroke. Posvetimo ji vse hiše, vrtove, polja, gozde in planine! Njena last smo, njena skrb in njeno veselje.

Sto in stoletna zgodovina spričuje, da smo bili Slovenci vedno v bližini Matere božje. Kje imajo začetek naše lepe pesmi in naše bele cerkve? Ali ne v češčenju Device Marije? Kam se je zatekel slovenski narod v najhujših preskušnjah? Mar ne k tisti, ki ji pravimo »Pomoč kristjanov?« Kam pribeži otrok, če vidi nevarnost? Ali ne k materi, ki ga bo branila vsakega sovražnika? Saj je toliko težkih ur v življenju, kje hočemo iskati tolažbe? Mar ne pri najboljši Materi?

Če je bil pa naš narod vedno v Marijini bližini, je bila tudi ona blizu njega. Zato je ostal veren in pošten. Kar ima slabega, je večjidel od tujca. Ali se je mogel spriditi rod, ki je moral le trpeti, rod, ki ga sovražniki na razne načine zatirajo ter mu jemljejo zemljo in dobro ime? Ali se je mogel pokvariti rod, ki je živel le ob trdem kruhu in od žuljev svojih rok? Ali je mogel pozabiti ob vseh hudih preskušnjah na Boga in na njegovo Mater? Nikdar ne! In zakaj ne? Ta rod je vedel, da je bilo Marijino srce sedemkrat prebodeno z mečem in da bo zato našel

pri Mariji pomoč v vseh nadlogah. Zlasti so se slovenske matere s posebnim zaupanjem obračale do nje. Gotovo jih je rada uslišala, saj so bile njena podoba na zemlji: junakinje v bridkostih, brez meje v ljubezni in potrpežljive do smrti. So li mogli otroci takih mater hoditi po slabih potih, otroci, ki so bili že od rojstva po svojih materah izročeni Materi božji? Zavedajmo se, da so te ljubeče in trpeče matere poseben blagoslov našemu ljudstvu, ki bi se brez njih ne bilo moglo ohraniti do sedanjega časa.

Ako se je tuintam ohladila stara podedovana ljubezen do blažene Device, ako nekateri očetje ne hodijo več v cerkev in kakšna mati ne vodi otrok več pred Marijin altar, vendar Marija ne bo pozabila naroda, ki jo je tisoč let ljubil; ne bo pozabila naroda, čigar sinovi so zgradili njej v čast toliko božjih hramov; ne bo pozabila mater naroda, čigar hčere so skozi tisoč let ohranile s svojim krepostnim življenjem njeno podobo. Ne, saj nam Marija želi le dobro. Zato pa je vsak zgubljeni otrok nov meč, kakor je tudi vsak najdeni otrok novo veselje njenemu srcu. Če iščemo Marijo po slovenski domovini, jo bomo povsod našli, posebno pa na tistih krajih, kjer je njena roka najbolj odprta — na božjih potih.

Ko se je vršil leta 1910. mednarodni Marijanski shod v Salzburgu, so bili povabljeni k shodu tudi Slovenci. Ob tej priliki je govoril župnik iz lavantinske škofije Franc Gomilšek, kako bi se še bolj razširilo Marijino češčenje med nami. V daljšem govoru je omenil sledeče:

»Skozi vsa stoletja, odkar je sprejel krščansko vero, je bil naš slovenski narod Marijin narod. O tem glasno govorijo premnoge Marijine cerkve, posebno pa njena božja pota na Slovenskem. Težko jih je drugod več kakor pri nas. Prednamci so bili vzorni častilci Matere božje. Kako bi mi še bolj razširili to češčenje? Treba nam je pregleda o Marijinih božjih potih. Naj se sestavi o vsaki Marijini božji poti opis, ki naj povzame že obstoječa poročila, pa tudi vse, kar je znanega med ljudstvom. Taka knjiga bi zelo

pospeševala Marijino češčenje. Bila bi najlepši dokaz, kako so stari Slovenci ljubili sveto Devico. Njih gorečnost naj bi nas nagibala, da ne zaostanemo za njimi. Imejmo v dobrem stanju stara božja pota. Poživimo jih in ohranimo, kar je mogoče. Bog nas ima v resnici rad. Na slovenski zemlji nam je podelil versko središče, da si ne moremo želeči lepšega. To je Marija Pomagaj na Brezjah. Poleg Brezij pa ne pozabimo tudi drugih cerkvá, ki jih je izbrala sveta Devica že v davnih časih za svoje stanovanje med slovenskim narodom. Naj ostanejo vedno resnične besede:

»Nad tisoč let smo tvoji, o Marija,
ti naša si najdražja last,
ti naša si in boš največja slava,
ves naš ponos, vsa naša čast!«

* * *

Kam hočemo iti danes, prvi dan majnika? Pojdimo k Devici Mariji v Polju, ki je blizu Ljubljane. Cerkev je stala nekdam osamljena sredi polja, odtod ime v »Polju«. Ko je bila tukaj leta 1783. ustanovljena župnija, je štela samo 261 hiš in 1172 prebivalcev. Danes obsega 11 vasi, ima več kakor 1000 hišnih številk in nad 5000 duš.

Devica Marija v Polju je slovela kot znamenita božja pot, kamor so romali ljudje tudi iz daljnih krajev. Omenja se že leta 1325. Cerkev je bila obdana z visokim zidom in s pokopališčem, na katerem je stala kapela svetega Duha.

Romarji pa niso obiskovali samo cerkve v Polju, posvečene Marijinemu Vnebovzetju, temveč so začenjali božjo pot že pri svetem Petru v Ljubljani. Vprašujete, zakaj?

V ljubljanskem samostanu očetov jezuitov je živel leta 1710. duhovnik tega reda z imenom Andrej Schweiger. Njemu je bilo razodeto, naj se postavi od cerkve svetega Petra v Ljubljani pa do Device Marije v Polju dvanajst zidanih znamenj v čast Materi božji. Romarji bodo med potjo ogledovali posamezne po-

dobe in počastili pri vsakem znamenju preblazeno Devico. Na ta način bodo najlepše opravili božjo pot.

Razodetje duhovnika Schweigerja je dobilo med ljudmi krepek odmev. Zbrali so potrebni denar in v kratkem času postavili dvanajst znamenj, ki so jim rekli »Marijini štacijoni«. Ker je imela Marija Devica v Polju že poprej veliko obiskovalcev, se je začelo zdaj še bolj množiti število romarjev. Spodbuda pobožnega patra je bila res lepa, lepo pa je bilo tudi gledati čete božjepotnikov, ki so stopali po ljubljanskem polju od znamenja do znamenja ter v duhu spremljali Mater božjo na njenih potih skozi Galilejo, Samarijo, Judejo in prav dol čez gore v Hebron k teti Elizabeti.

Prvo znamenje je bilo v vnani cerkveni steni svetega Petra v Ljubljani. Podrli so ga po potresu leta 1895., ko so prenavljali cerkev.

Drugo je stalo sredi Vodmatskega trga za staro remizo električne cestne železnice. Zdaj ga ni več.

Tretje znamenje so postavili v Vodmatu pred Slapničarjevo hišo. To je še ohranjeno.

Četrto je bilo tam, kjer stoji zdaj karmeličanska cerkev na Selu. Tega znamenja nas spominja slika na zidu.

Peto je bilo postavljeno v Mostah nasproti Gasilskemu domu. Podrli so ga leta 1933., da so dobili nekaj več prostora za javni promet.

Šesto tudi v Mostah ob koncu vasi. Odstranili so ga leta 1934. zaradi razširjenja banovinske ceste proti Zalogu.

Sedmo je bilo zgrajeno »na Gmajni« med vasjo Moste in Studenec, zginilo pa je pred nekaj leti, ko so zidali tam novo hišo.

Osmo znamenje še stoji v vasi Studenec.

Deveto, ki je bilo sredi vasi Studenec, so podrli, vendar pa zidali v spomin novo kapelo.

Deseto, postavljeno v začetku vasi Device Marije v Polju, je še ohranjeno.

Enajsto, že blizu župne cerkve, je ostalo do danes.

Tudi dvanajsto, stoječe še bližje cerkve, priča o nekdanjih velikih shodih v čast Materi božji.

Ko so romarji obiskali vseh dvanajst znamenj, ki so bila približno deset minut oddaljena drugo od drugega, so stali pred cerkvijo Device Marije v Polju. Tedaj so šli v svetišče ter zagledali v velikem altarju najveličastnejšo Marijino pot, pot v nebesa. Videli so Marijo pred tronom svete Trojice, od katere je prejela venec neminljive slave. Božjepotnike je vabila v ta kraj tudi bratovščina z imenom »Pomoč umirajočim za srečno zadnjo uro«.

Župnijska cerkev Device Marije v Polju, ki jo je leta 1895. zelo poškodoval velikonočni potres, je zdaj še lepša kakor je bila poprej. Dolga je 42, široka 21, visoka 14 metrov. V temelju kaže podobo rimskega križa. Ima veliki altar Marijinega Vnebovzetja in šest stranskih kapel. V visokem tronu glavnega altarja je kip preblazene Device, vzdigajoče se v nebesa in obdane z množico angelov. Na vrhu držita Oče in Sin krono, pripravljeno za Marijino venčanje. Nad vso skupino plava sveti Duh. Ob vznožju je prazni grob Matere božje. Tron je odprt le v slovesnih dnevih. Kadar je zaprt, ga nadomestuje umetniška Goldensteinova slika Marijinega Vnebovzetja.

Blažena Devica! Na svetu si se imenovala deklo Gospodovo, v nebesih pa se ti klanjajo Kerubi, Serafi in vsa družba izvoljenih. Nobena solza se ne pozna več v tvojih očeh, noben meč žalosti ne prebada več tvojega srca. Ker si povzdignjena k tako veliki časti, poglej milostno na nas, ki vzdigujemo roke proti tvojemu zlatemu prestolu. Bodi nam Pomočnica v vseh težavah. Mi pa hočemo živeti po tvojem zgledu, da bomo vredni tvojega varstva na zemlji in enkrat deležni tvoje slave v nebesih. Amen.

Drugi dan.

Kropa na Gorenjskem.

V nekem kraju je dal župnik okrasiti cerkev Matere božje s stenskimi slikami. Za to delo je poiskal umetnika, na katerega se je zanesel, da bo

izvršil kaj lepega. Za slike je določil zgodbe iz Marijinega življenja, med njimi pa tudi nekaj prizorov, kako se je Mati božja sama razodela kakšni osebi in ž njo govorila. Slikar se je učil na višjih šolah in je bil res umetnik v svoji stroki. Od doma je šel kot dober mladenič, med tujim svetom pa se je precej pokvaril. Ni postal sicer brezverec, toda bil je popolnoma mlačen v verskih rečeh. Župnik je prihajal vedno v cerkev gledat, kako napreduje slikarija. Imel je torej priliko, večkrat govoriti z umetnikom. Nekega dne mu je rekel:

»Poglejte, dragi prijatelj, to božjepotno cerkev. Ljudje jo zelo radi obiskujejo. Zdaj pa, ko jo boste okrasili s slikami, jo bodo obiskovali še rajši. Vsak pravi, kako lahko tukaj moli. Tudi meni je ta kraj najljubši. Ne zamenjal bi ga z nobenim drugim krajem na svetu. Največja želja mi je, da bi tudi po smrti počival v bližini naše Matere božje.«

Tedaj je pripomnil slikar:

»Cerkev je res tako primerno zidana, da ugaja ljudem. Vprašal bi vas pa, gospod župnik, če so dovolj spričana razodetja, ki jih slikam na stenah. Ne dvomim o dogodkih iz Marijinega življenja, saj beremo o njih v svetem pismu. Dvomim pa, če so imele osebe, ki jih tukaj slikam, res te prikazni.«

»Vaše pomisleke lahko pojasnim« — je odgovoril župnik. »Prikazovanja Naše ljube Gospe pobožnim osebam in nekaterim otrokom so dejanja, ki jih ne more zanikati nihče, ako ima le nekoliko dobre volje. Svetniki takih prikazovanj sploh niso želeli, še manj pa zahtevali, ker so vedeli, da so jih nevredni. Če so pa bili razodetij deležni, niso pripovedovali o njih, da bi iskali slavo pri ljudeh, temveč le zato, da bi se množila ljubezen do Marije ter pospeševala dušna korist ljudstva. In prav ta ponižnost, ki je bila lastna svetnikom, poleg tega pa njih vnema za čast božjo in za zveličanje duš: — vse to je bilo povod, da se jim je Marija razodela in govorila ž njimi. Spomnim vas Lurda na Francoskem, Fátime na Portugalskem in veliko drugih krajev.«

»Dovolite, gospod župnik,« — je vpraševal slikar — »ali so pa katoličani dolžni verovati ta prikazovanja in razodetja?«

»Nihče ni zavezan, da bi jih moral verovati« — je nadaljeval župnik. »Lahko jih pripozna ali tudi ne, ker niso verske resnice. Mislim pa, da jih bo človek, ki se ne zanaša na svojo lastno modrost, sprejel za resnične, v kolikor jih je potrdila sveta Cerkev.«

Slikar ni dostavil ničesar. Želel je pojasnila samo še o nenavadnih uslišanjih, ki se godijo v Marijinih romarskih cerkvah.

Tudi o tem ga je poučil župnik s prav domačo besedo. Rekel je:

»Čudeži so dokazi božje vseomogočnosti in dobrote. Godijo se v potrdilo vere ali kot plačilo zaupanja. Zgodovina poroča o čudovitih ozdravljenjih na grobovih apostolov in mučencev. Prav tako imamo veliko prič o enakih dogodkih v cerkvah Matere božje. Najbolj učeni in sveti možje so nam poroki za to trditev. Dober katoličan nikdar ne dvomi, da bi Marija, ki je sprosila od svojega Sina prvi čudež v Kani na Galilejskem, ne mogla pomagati tistim, ki se jej priporočajo. To lahko stori, ker ima veliko veljavo pri Bogu. To pa tudi rada stori, ker nas ljubi. Po pravici imenujemo take cerkve in podobe, kjer so bili ljudje uslišani, milostne kraje in milostne podobe«.

Slikar je ganjen poslušal župnikovo razlago ter pričaral na stenah prizore, ki jih občuduje vsak obiskovalec dotične cerkve.

* * *

Ne daleč od Marije Pomagaj na Brezjah sameva pod košato Jelovico trg K r o p a. Stisnjena med gorovjem je Kropa le proti severu odprta javnemu prometu. Skozi ozko dolino teče potok, nad katerim so hiše druga poleg druge ali druga nad drugo. Ponosno nad trgom stoji župnijska cerkev. Prebivalci so večinoma delavci-trpini, ki si morajo iz razbelje-

nega železa kovati vsakdanji zaslužek. Nekdaj so pripadali župniji Radovljici. Leta 1620. pa jim je ustanovil ljubljanski knezoškof Tomaž Hren lastno župnijo kot plačilo za to, ker so ostali ob času luteranstva zvesti katoliški veri, kakor so še tudi dandanes.

P o d r u ž n i c i M a t e r e b o ž j e, ki stoji v precej strmem bregu nad Kropo, pravi **K a p e l i c a**. Ime jej je ostalo od tistega časa, ko je bila tukaj neznatna Marijina kapela. Zdaj pa ni več majhna, temveč lepa in precej velika romarska cerkev. Na njeni notranji steni je obešena stara slika, ki kaže, kdaj in zakaj se je začela božja pot na tem kraju. Poslušajmo dotično zgodbo.

Na prostoru, kjer sta zdaj Marijina cerkev in duhovniška hiša, je bil nekdanj zapuščen svet. Dne 29. junija 1707 so nabirali dečki tam okoli jagode in zagledali na tleh Marijino podobo. Vzeli so jo, da bi jo nesli domov. Eden izmed dečkov, sin fužinarja Mihaela Klemenca, pa ni pustil, da bi jo hranili kje drugod. Ker je bil revček mutast, je kazal z znamenji, naj ostane podoba tukaj. Tedaj so fantiči sklicali ljudi in jim pokazali, kaj so našli. Vsi so ugibali, odkod bi bila prišla podoba na ta kraj, pa si niso mogli razložiti. Naredili so preprosto kapelo iz vej ter postavili vanjo najdeno Marijo.

Ta zgodba se je širila na razne strani, to tembolj, ker je začel omenjeni mutasti deček zopet govoriti. Seveda so postali tudi tujci pozorni na dogodek v Kropi. Dohajali so v takem številu h kapelici, da je nastala potreba nove cerkve. Kroparji niso kar nič odlašali z zidanjem. Da bi imeli manj stroškov s postavljanjem barak za delavce, so sezidali najprej žagrad. V njem so imeli uslužbenci stanovanje, kuhinjo in orodje. Šele potem so začeli graditi cerkev. Nadzornik stavbe je bil takratni kroparski župnik Benedikt plem. Rosenheimb. Že leta 1712. je blagoslovil temeljni kamen ljubljanski knezoškof Frančišek grof Kavnic. Romarji so tako težko čakali nove cerkve, da so obiskovali tudi med zidanjem Mater božjo, ki je bila tačas shranjena v stari kapelici. Že tretji dan po blagoslovljenju temeljnega

kamna je prišel z mnogoštevilno procesijo Jakob Pretnar, župnik iz Mošenj; nekaj dni pozneje pa kaplan Jurij Omota iz Radovljice. Postaviti so morali altar pod milim nebom in prinesli iz kapelice Marijino podobo, da je bila vidna vsem božjepotnikom. Proti koncu leta 1712. pa je imel Simon Bogataj že v dozidani cerkvi novo mašo. Čuditi se moramo, da so ljudje dovršili hišo božjo v nenavadno kratkem času. Seveda je imela v začetku le najpotrebnejšo opravo. Ko je bila z vsem preskrbljena, jo je posvetil knezoškof Feliks grof Schratenbach meseca aprila 1729.

Naval romarjev je postal še večji, ko je sprosila neka mati življenje svojemu mrtvemu otroku. Žebjar Blaž Strgar je imel majhno deklico, ki jo je njegova žena zadušila v spanju. Žena pa je obljubila, da bo drsala po golih kolenih od dna hriba gor do Marije, ako otrok oživi. Obljubo je spolnila ter imela od drsanja po pesku in kamenju vsa krvava kolena. To veliko zaupanje je Marija čudežno povrnila. Dete, ki je ležalo že nekaj ur mrtvo na mizi, je zopet oživel. Žebjar Blaž Strgar in njegova žena sta potrdila ta čudež s prisego pred takratnim kamnogoriškim županom Jožefom Kapusom.

Cerkev ima četverostransko slikano svetišče in okroglasto ladjo. Milostna podoba v velikem altarju je še prav tista, kakršno so našli dečki leta 1707. Tiskana je na majhnem papirju. Marijina glava se nekoliko nagiba na levo stran. Od glave jej sega proti vratu bel ovitek. Čez glavo je razpeto temno pogrinjalo, ki gre tudi čez ramena. Odkriti pa so lasje, ljubeznivi obraz in vrat. Na desnem ramenu se vidi zvezda z osmerimi žarki.

Leta 1868. je stolni prošt Jožef Zupan, kroparski rojak, izročil podobo ljubljanskim uršulinkam, da so jo očistile, okrasile z dragocenim okvirom in obdale z biseri. Slovesno so jo sprejeli v Kropi, kjer jo je prošt postavil na prejšnji prostor v velikem altarju.

Po cerkvenih stenah visi v tej cerkvi veliko podob v zahvalo prejetih milosti. Imeti moraš pa več časa, da vse vidiš. Kaj pomeni onale slika, ki pred-

stavlja dvoje očes? Radi gledamo človeku v oči, toda gledati samo oči in nič obraza — to je nekoliko mučno. Poleg tega pa ni na sliki nobenega napisa. Vpraševati je treba:

Kdo, kaj, kdaj, zakaj? To podobo je gotovo prinesel človek, ki je prejel izgubljeni vid po priprošnji Matere božje. Morebiti je bil popolnoma slep in je tukaj spregledal?

Na ta vprašanja nam daje odgovor spominska knjiga župnije Kropa. Tam beremo takole:

»Dne 1. februarja 1858 so spremljevali v cerkev Matere božje pri Kapelici slepo ženo Jožefo Zupan. Da bi bila bolj gotovo uslišana, je želela opraviti tudi spoved in prejeti sv. obhajilo. Ker ni nič videla, so jo peljali k spovednici. Iz spovednice pa je šla že sama pred altar in zapustila cerkev popolnoma zdrava.«

Kroparji zelo časte Marijo. Kdor se izseli iz župnije, vzame s seboj njeno podobo in jo dene v okvir, ki je podoben okviru milostne podobe. V tujem kraju jo obesi na steno novega domovanja, da mu nikoli ne pride iz spomina.

Omeniti moramo še to, da je eden izmed tistih dečkov, ki so našli leta 1707. Marijino podobo v Kropi, postal duhovnik. Pisal se je Janez Žigon. Nekaj časa je bil kaplan v Kranju, potem pa je vstopil v samostan očetov avguštincev v Ljubljani. Navzoč je bil leta 1729. pri posvečevanju Marijine cerkve v Kropi. Kot živa priča je pripovedoval, kako je bilo takrat, ko je v družbi dečkov našel podobo Matere božje na tistem kraju, kjer je zdaj cerkev.

V Kropo prihajajo vsako leto na božjo pot romarji iz cerkljanske, mošenjske in selške župnije. Iz Poljan hodijo vsako sedmo leto. Obletnico cerkvenega posvečenja praznujejo 9. oktobra, če je ta dan nedelja. Sicer pa v nedeljo po 9. oktobru.

Marijino cerkev v Kropi so nekdanj veliko bolj obiskovali kakor jo dandanes. Zasluži pa, da bi dobila zopet tisto veljavo, kakršno je imela v prejšnjih časih. Saj Marija tudi v prihodnje ne bo odtegnila svoje dobrotljive roke tistim, ki jo bodo prišli prosit pomoči. Amen.

Tretji dan.

Tabor v župniji Podbrezje pri Trziču.

Na svetu je veliko ljudi, ki jih obiskujejo razne bolezni. Iščejo pomoči pri zdravnikih in v lekarnah; rabijo vse, kar jim svetujejo drugi ljudje, pa dostikrat ne pomaga nobeno zdravilo. Tedaj jim ostane še eno upanje, ki ga ne pričakujejo od svetá, temveč od zgoraj.

Mi vemo, da imamo v nebesih usmiljenega Očeta. Vemo pa tudi, da stoji pri njem njegova Mati, ki jej pravimo »Zdravje bolnikov« in »Pomoč kristjanov«. Marija je prestajala bolečine v obilni meri. Zato ima usmiljenje s svojimi otroki.

Človeški trpin prosi Boga polajšanja v trpljenju. Da bi bil bolj gotovo uslišan, se zateče k Mariji, ki naj bi podpirala njegovo prošnjo pri Bogu. Slišal je, da so dobili bolniki zdravje v marsikateri Marijini cerkvi. Poskusil bo tudi on. Tedaj gre na božjo pot, ako je še toliko pri moči, da more še sam hoditi. Če je preslab, ga pripeljejo njegovi sorodniki ali prijatelji. Kadar pa sploh ne more več vstati, se priporoči drugim romarjem, naj bi prosili zanj, da bi ozdravel. In glejte! Molitev je segla do nebes. Trdno je zaupal, pa je bil uslišan. Polajšano mu je, zdravje se vrača. Zahvala in čast Vsemogočnemu! Zahvala in čast sveti Devici!

Kakor pa ima telo svoje bolezni, tako jih ima tudi duša. Slaba vest zaradi storjenih grehov, nepokoj srca zaradi zgube milosti božje, strah pred kaznijo: — to so bolezni, ki tarejo dušo. Tudi tukaj imamo zdravilo. S skesano obtožbo v zakramentu svete pokore in s sklepom poboljšanja si naklonimo zopet prijaznost z Bogom. Čeprav nam lahko vsak pooblaščen mašnik odpusti grehe kot namestnik Kristusov, gremo vendar radi na kakšno božjo pot, da se priporočimo Mariji, odkrijemo romarskemu spovedniku rane in zadobimo spravo z Bogom.

Stari Slovenci, naši pradedje, so imeli v svojem preprostem življenju mnogo več časa, kakor ga imamo mi. Morebiti so imeli tudi več pesniških zmožnosti, kakor jih imajo sedanji, z delom preobloženi in nervozni ljudje. Žal, da je ohranjenih tako malo njih pesmi. Če bi bili znali prednamci pisati, bi imeli mi veliko dragocenih spominov na svoje prednike, ki so živeli v preteklih stoletjih.

Posebno ljube so bile starim Slovencem cvetice. Gledali so njih svetla očesca, se otročje pogovarjali ž njimi in jim dajali lepa imena. Pri opazovanju cvetic jim je pa bila vedno v mislih blažena Devica Marija. Zato so dobivale cvetke po njej svoja imena, ki jih rabimo še dandanes. Med cvetkami imamo Marijine zvončke, Marijine hrušice, Marijine češnje, Marijine kelihe, Marijine hlebčke, Marijine srčke, Marijine plaščke, Marijine posteljice, Marijine srajčke, Marijine čeveljčke, Marijine laske in Marijine solzice.

Da — tudi Marijine solzice! Te nas spominjajo bridkih ur, ki jih je prestajala tista, ki jej pravimo Žalostna Mati božja. Veliko cerkvá je posvečenih njenemu trpljenju, med njimi tudi cerkev T a b o r v ž u p n i j i P o d b r e z j e n a G o r e n j s k e m. Kdor se pelje po železnici, izstopi na postaji Podnart, od koder je komaj tri četrt ure do omenjenega Marijinega svetišča.

Tabor! To ime je ostalo gričku izza časa, ko so Turki, ta dolgoletni bič slovenskih krajev, obiskovali gorenjsko stran. Meseca oktobra leta 1476. so ropali tod okoli in dirjali na svojih malih konjih proti Trbižu. Majnika 1477 so se zopet oglasili. Kristjani so se jih silno bali ter se zavarovali pred njimi, kolikor je bilo mogoče. V Podbrezjah so zgradili na griču trdnjavo in jej rekli Tabor. Pri vhodu je bila zaprta z železnimi vrati.

Tabori so bili takrat edini uspešni način samobrambe. Gospoda se je zaklenila v utrjenih gradovih, ljudje na deželi pa so se skrivali za zidovjem okoli cerkvá. Da so mogli dalj časa vzdržati, so bile v taborih shrambe za živež, skladišča za smodnik in vodnjaki. V zidovju so napravili mala okna, ki so jim

rekli strelne line. Poveljniki so bili domači duhovniki ali plemiči iz okolice. Ko so mladeniči in možje streljali na Turke, valili nanje kamenje in težka debla, so starčki, žene in otroci klečali v cerkvi ter prosili Boga za zmago. V nekaterih krajih so bežali ljudje ob turških napadih v podzemeljske jame ali pa visoko v gorovje.

Cerkev Tabor pri Podbrezju ima lepo lego na prosto stoječem hribčku. Navzgor pelje štirinajst zidanih postaj križevega pota. Spominjali naj bi današnji rod ne samo Kristusovega trpljenja, temveč tudi tistih hudih časov, ko so Turki neusmiljeno gospodarili v teh krajih.

Hiša božja je bila leta 1682. popolnoma prenovljena. Dolga je 22, široka 7 metrov. V velikem altarju vidimo sliko Matere božje s sedmerimi meči v srcu in z mrtvim Sinom v naročju. Marijina spodnja obleka je rdeča, zgornja višnjeva. Zadaaj za sliko je v tronu kip Žalostne Matere božje. Odkrivajo ga le ob slovesnih dnevih. Na vrhu altarja je podoba svetega Benedikta, nekdanjega patrona stare cerkve. Prvotni cerkvi, ki je precej ožja, so prizidali novo široko ladjo s stranskima altarjema svetega Nikolaja in svete Ane.

Postojmo pri Mariji, katere dušo je prebodel meč bolečin. Komu te bom primerjal hči Jeruzalemska? Kako te bom potolažil hči Sijonska? Velika je kakor morje tvoja žalost.

Blažena devic Devica,
meni sladka Pomočnica,
naj s teboj delim gorjé!
Daj da Kristusa trpljenje
nosim svoje vse življenje,
rane vtisni mi v srcé!

Zaradi vseh bridkosti, ki si jih prestala, te prosimo, da hodimo s teboj potrpežljivo po križevem potu, enkrat pa se veselimo pri tebi v nebeški slavi.

Na Taboru je bila nekdam zelo obiskovana božja pot. Sicer prihaja še dandanes v postu veliko ljudstva iz bližnjih župnij, toda ne toliko kakor v prejšnjih časih. Kdaj se je začela božja pot, ni znano

nič gotovega. Sklepamo pa, da je bilo to leta 1694. Zunaj cerkve stoji namreč kapelica, v kateri je dobro ohranjen lesen kip Žalostne Matere božje. Pri vhodu je vsekana letnica 1694, ki nam pové, da je bila takrat kapelica zgrajena. Ker jo romarji še zdaj radi obiskujejo in jej prinašajo darove, bi sodili, da je bil v tej kapelici začetek češčenja Matere božje in začetek božje poti na Taboru. Ko so pa verniki v vedno večjem številu obiskovali kapelico, so prenesli Marijino češčenje v poleg stoječo cerkev.

Na Tabor je vleklo ljudi tudi to, ker so bile zunaj cerkve v malih kapelah postaje križevega pota. Križev pot so molili skupno in glasno ob petkih. Dandanes je ondi vsak petek v postu ob devetih pridiga in sveta maša z blagoslovom, prav tako vse nedelje v postu ob deseti uri. Ob postnih nedeljah prihaja še zdaj toliko romarjev, da ne morejo vsi v cerkev. Glavni shod je cvetni petek, dobro znan božjepotnikom in sejmarjem.

Oglejmo si še zid, s katerim je obdana cerkev. Seveda ni zdaj tako visok, kakor je bil nekdanj. V starem zapisniku iz leta 1654. beremo takole:

»Cerkve je zavarovana z visokim zidom. Ta zid je odvrčal sovražne napade. Vse skup je podobno močni trdnjavi, ki jej pravijo Tabor. Znotraj so bile shrambe za blago in za živež. Zdaj je ohranjena samo še ena shramba. Grič je obdan na eni strani z jarkom, na drugi strani ga brani strma skalnata stena, nad katero stoji cerkev. V trdnjavo se je prišlo čez most, ki je bil tako narejen, da so ga spuščali pri napadih ob skalovju navzdol. Na ta način so odrezali sovražnikom vhod v trdnjavo.«

Med ljudstvom je znana sledeča zgodba o Turkih:

Ko so Podbrežani zagledali večerni kres na Šmarjetni gori pri Kranju, so takoj vedeli, da pomeni kres prihod Turkov. Hitro so izkopali jame in zagrebli vanje svoje blago. Kdor je imel živino, jo je gnal v gozdove onkraj Save. Stari ljudje, ženske in otroci, pa so zbežali na Tabor, kamor so znosili pogumni možje in fantje potrebni živež. Poleg tega so se oskrbeli z orodjem, s katerim so se branili zoper so-

vražnika. Turki so kmalu prijahali v Podbrezje in napadli Tabor. Domačini so bili že za zidovjem, zakasnela se je samo neka mlada ženska. Turek je hitel za njo ter jo došel na mostu pred Taborom. Že jo je zagrabil za kite, da bi jo potegnil nazaj. V tem hipu so jej brambovci odprli železna vrata in eden izmed njih je presek al kite, za katere jo je držal Turek. Ta je telebnil z odsekanimi kitami vznak v globočino, žensko pa so potegnili brambovci skozi vrata v trdnjavo, spustili most navzdol in zaklenili Tabor. Sovražniki so še nekaj časa plezali po zidovju, da bi prišli do cerkve, toda padali so drug za drugim nazaj. Opustili so obleganje in drli na Gorenjsko.

Ljubi Marijini častilci! Kakor so bile nekda trdnjave najboljša bramba pred sovražniki, tako je tudi Marija postavljena na skalo, ki je ne more zmagati nobena sila. Še pod križem svojega Sina ni omahovala in ne omedlela, temveč stala je, čeprav je bila prav takrat v največji bridkosti. Ako je sama pogumno prenašala vse težave, bo pomagala tudi nam. Prosimo jo, da bi nam bila usmiljena Pomočnica na zemlji in naše veselje v nebesih. Amen.

Četrty dan.

Mati božja v Kokri nad Kranjem.

Lep prizor nam opisuje sveti Luka v enajstem poglavju svojega evangelija. Tam beremo, kako velika množica ljudi je bila zbrana okrog Jezusa in s kakšnim veseljem so poslušali njegove besede. Med njimi je bila neka žena posebno vneta za Jezusovo govorjenje. Kar brez prenehanja bi ga bila poslušala. Ni se mogla več zdržati, da bi ne bila kaj vmes rekla. Ko so drugi tiho sledili Gospodovim besedam, je začela ta žena na glas hvaliti Jezusa in njegovo Mater Marijo. S tem je hotela pokazati svoje spoštovanje ne samo božjemu Učeniku, temveč tudi njegovi Materi. Ta očitna hvala je bila sicer častna za Jezusa in Marijo, toda kako jo je sprejel Zveličar in kaj je odgovoril nanjo?

Gotovo so se z omenjeno ženo strinjali vsi poslušalci ter navdušeno klicali »Slava, slava!« Ali je pa Jezus upošteval to javno priznanje? Ne, temveč je prijazno zavrnil hvalo ter opozoril ljudi na nekaj drugega. Rekel je:

»Srečni so tisti, ki poslušajo božjo besedo in jo ohranijo!«

S tem je hotel reči: Po pravici blagrujete mojo Mater, ampak to še ni vse. Marija je v resnici srečna zato, ker posluša božjo besedo in jo hrani v svojem srcu. To srečo boste dosegli tudi vi, če boste poslušali moje nauke in uravnali po njih svoje življenje.

Žena torej, ki je na glas častila Odrešenika sveta, je združila s to častjo tudi Marijo. Iz tega spoznate, kako daleč nazaj sega češčenje Matere božje. Traja že stoletja in stoletja, ker je bila Marija vzor vsega lepega. Pa še več! Ali se ne spominjate, da je Bog že v raju rekel kači: »Sovraštvo bom naredil med teboj in ženo. Ona ti bo glavo strla.« Kdo je ta žena, če ne Marija, ki je premagala kačo, to je hudobnega duha in nam dala Odrešenika?

Če hočemo vedeti, kako naj častimo sveto Devico, vprašajmo svoje pobožne prednike, ki so živeli davno pred nami. Zvedeli bomo, da to češčenje ni kaj novega, temveč je že od pamtiveka. O, vi pobožni verniki, koliko ste storili, da ste pokazali svoje spoštovanje Gospodovi Materi! Znano vam je bilo, da naj tisto, ki jo častijo nebesa, časti tudi zemlja. Zato ste sezidali toliko lepih domov za njeno stanovanje. Kaj pa je storila sveta Cerkev, da vredno proslavi nebeško Kraljico? Dan na dan se je spominja pri daritvi svete maše. Vedno ji prepeva hvalnice in nas vabi, da se pridružimo njenim molitvam. Cerkev ve, da Bog ni nikogar tako poveličal kakor Marijo, ki je med božjimi izvoljenci to, kar je solnce nad zvezdami ali visoka cedra nad nizkim drevjem. Marijina slava se razlega po vseh nebeških prostorih, zato naj jo častijo tudi vsi narodi na zemlji!

Kranj je prijazno mesto na Gorenjskem. Njegova lega na višini, pod katero teče Sava, mu daje še prijaznejšo podobo. Če gremo iz Kranja po državni cesti, ki pelje na Jezersko in od tam na Koroško, pridemo v dveh urah v župnijo Preddvor. Tukaj nas sprejme ozka dolina, obdana z visokimi gorami. To je dolina Kokra, ki se deli v Spodnjo, Srednjo in Zgornjo Kokro.

Nimamo veliko opisov tega skritega planinskega kraja, akoprav je Kokra ljubeznivo gorsko zatišje, obdano z gozdi, nad katerimi kraljujejo skalnati vrhovi Kočna, Grintovec in Greben, vsak visok nad 2000 metrov. Vasi v tri ure dolgi dolini ni nobene. Hiše so raztresene sem in tja, nekaj ob cesti in nekaj visoko v hribih. Duhovnik ima za previdenje bolnikov najdaljša pota v Krems, k Celarjem in v Suhi dol. Tam, kjer se obrne cesta skoraj v ravnem kotu proti severu, so sezidali leta 1797. ob vodi Kokri cerkev, v kateri prebiva M a t i b o ž j a č i s t e g a s p o č e t j a. Stoji sredi doline, da imajo ljudje približno enako daleč od spodnje strani in od zgornje. V ljubljanski škofiji so posvečene spominu Marijinega čistega spočetja tudi župnijske cerkve: Kamnik, Studenec, Grahovo, Zagradec in Turjak. Poleg teh še tri samostanske cerkve: Krško, Pleterje in Škofja Loka.

Prvotna cerkvica, pripadajoča veliki preddvorski župniji, je stala v Kokri precej višje nad sedanjo. Podrtija na griču je kazala prostor, kamor so zahajali stari Kokrjani v hišo božjo. Imela je tri altarje, zunaj pa je bila obdana z mecesni, smrekami, brezami in gabri. Res ljubek kraj, kakor ustvarjen za zbrano molitev. Tukaj so se hladili božjepotniki, ki so došli po precej strmi poti do Marijinega svetišča.

Pogostni prihod romarjev k Materi božji v Kokro pa je imel to neprijetnost, da v Kokri ni bilo nobenega duhovnika. Prišla sta le včasih župnik ali kaplan iz Preddvora, da sta maševala ali imela ob določenih dnevih božjo službo. Kljub temu ni ostala Marija brez obiskovalcev, ki so bili že s tem zadovoljni, da so ji priporočili svojo zadevo, dali milo-

ščino v nabiralnik in odšli zopet domov. Ljudje, bivajoči v takó oddaljenem goratem kraju, so seveda zelo želeli lastnega duhovnika. Bili so ga bolj potrebni kakor marsikje drugod. Hodili so prosit predvorskega župnika, da bi jim oskrbel dušnega pastirja. Saj bi mu radi dali, da bi živel brez skrbi med njimi. Res so ga dobili leta 1751. V starih pismih beremo o tem:

»Zdaj se je ljudem spolnilo, kar so pričakovali tako težko in tako dolgo. Dobili so duhovnega gospoda in prižgali luč, da gori noč in dan pred Najsvetejšim. Vsled prejetih milosti že dolgo znana božja pot bo še bolj oživela. Zdi se, da Marija zdaj Kokrjane prijazneje gleda s trona, kakor jih je gledala poprej. O, prečista Devica, bodi naklonjena vsem, ki te bodo prišli prosit pomoči!«

Domačini so torej dosegli, kar so želeli. Njih cerkvena ni več tako samevala kakor poprej. Vedno bolj se je množilo število Marijinih častilcev. Spoznajmo, predragi, dobrote, ki jih prejemamo iz božjih rok in bodimo zanje hvaležni. Če se klanjamo veljakom tega sveta, zakaj bi se ne poniževali pred Gospodom vseh gospodov! Večkrat se priporočamo kaki spoštovani in vplivni gospe, ali bi mogli pozabiti tisto, ki je Kraljica nebes in zemlje!

Še večje veselje je zavladalo med Kokrjani, ko so dobili leta 1787. samostojno duhovnijo. Zdaj jih ni zadrževala nobena reč, da bi ne bili sezidali nove cerkve Bogu v čast in v slavo Mariji. Nobeni stroški jim niso bili preveliki in nobeno breme pretežko. Pripravljeni so bili prevzeti vse žrtve v ta namen.

Kolikor mogoče slovesno so ti zapuščeni hribovci sprejeli svojega prvega župnika. Cerkvena ključarja Tomažek in Polajnar sta že en teden poprej hodila po vseh hišah in pripravljala ljudi na župnikov prihod. Kdorkoli je mogel, je prišel k sprejemu, ki se je vršil pred župniščem ob cesti. Novi župnik Anton Ostenik je bil krepak mož, trdnega zdravja in močne postave, star 40 let, rojen v Radovljici na Gorenjskem. Ž njim sta prišla v Kokro dekan iz Kranja Jožef Golmajer kot škofijski komisar in preddvorski

župnik Andrej Novak. Vsa družba je stopala na griček proti cerkvi, od koder sta se oglašala drobna zvonova v pozdrav novemu gospodu očetu. Na vseh treh altarjih je gorela množica sveč, vsaka s privezanim šopkom v sredi. V tronu pa se je svetlikala milostna Marijina podoba.

Novega župnika Antona Ostenika je čakalo veliko dela, ki se ga pa ni strašil. Po preteku desetih let je že stala pod gričem ob vodi Kokri nova cerkev (1797). Posebno lep in ganljiv je bil tisti dan, ko so prenesli blaženo Devico iz stare cerkve v njeno novo stanovanje. Spremljali je niso samo domačini, temveč tudi božjepotniki iz drugih krajev. Koliko molitev je bilo opravljenih takrat in koliko pesmi se je razlegalo po poti proti novi cerkvi! Marija je vse ljubeznivo sprejela in povrnila z marsikatero milostjo.

Novo hišo božjo je posvetil nadškof Mihael baron Brigido 27. junija 1802. Cerkev je svetla, visoka in dovolj velika. Po daljavi ima 22, po širjavi 8 metrov. Kip v umetno izrezljanem velikem altarju nam predstavlja Mater božjo z Detetom v naročju in z žezlom v roki. Častitljiva je od starosti, pa tudi zaradi lepega Jezusovega in Marijinega obličja. Slog velikega altarja je posebno znamenit in je pri nas edini te vrste. V stranskih dveh altarjih častijo sveto Ano in svetega Urbana. Oba altarja je izgotovil v slogu velikega altarja kipar Ambrožič iz Kranja, blagoslovil pa o priliki cerkvenega obiskanja in svete birme knezoškof dr. Jakob Missia 17. junija 1890. Vtis, ki ga je napravila nanj hiša božja, je označil z besedami:

»Cerkev imate pa lepo.«

Božja pot v Kokri še dandanes ni pozabljena, saj je Marija vse naše časti vredna. V Kokro ne prihajajo le posamezni romarji, temveč tudi večje družbe. Vsako leto pridejo procesije iz župnij Predvor, Trstenik, Šenčur pri Kranju, Cerklje in Jezersko. Večji shodi pa so v praznik Marijinega Oznanjenja, Veliki Šmarin, Mali Šmarin in v glavni praznik Marijinega čistega spočetja. Preddvorski graščak

Edvard Urbančič († 1890) je počastil Mater božjo v Kokri s sledečimi vrsticami:

Na čistem nebu se dani,
višave zarja rumeni,
valovi Kokre pa šumé,
šumeči se naprej drvé.

Nad zvezde gor iz cerkvice
odmev pa nosi pesmice,
jih nosi Kokre vodni grom
k Mariji v njen nebeški dom

Kjer vodni šum najbolj bobni,
prijazna cerkvice stoji
v njej romarji zelo lepó
pobožne pesmice pojó.

In Deva v svoji milosti,
dolini vdana kokrski,
poslušaj — oj, kako lepó
pobožni romarji pojó.

Spomina vredno je to, da imajo tudi vojaki posebno zaupanje do svete Device v Kokri. Večkrat jo pride ta ali oni mladenič iz daljnih krajev semkaj pomoči prosit, posebno s hribov nad Škofjo Loko. Če ga pa zadržuje vojaška služba, priroma njegova dobra mamica, da potoži Tolažnici žalostnih sinovo bolest.

Preblažena Devica! Ti si dobrotljiva Mati nam vsem in ne zavržeš nikogar, ki išče pri tebi pomoči. Zanašamo se na tvoje varstvo. Bodi nam uteha v težavah zemeljskega potovanja tja do naše poslednje poti v večnost. Zdaj gledamo tvojo milo podobo v altarju. O da bi gledali enkrat tvoj pravi ljubeznivi obraz in ti prepevali večno slavo v družbi izvoljenih božjih! Amen.

Peti dan.

Mekinje pri Kamniku.

Poleg sedanje župnijske cerkve Marijinega Vnebovzetja v Mekinjah je bil nekdanj velik samostan svete Klare. V obokanem podzemljskem prostoru počivajo pod kapelo svetega Antona Padovanskega v preprostih rakvah trupla pokojnih redovnic. Kolikor se še more poznati, so bile oblečene v dolge, rjave halje in prepasane z usnjatim pasom. Vsaka ima rožni venec v rokah v znamenje ljubezni do Marije.

V posebnem kraju podzemeljskih rakev pa je hranjena roka neke redovnice, ki je zapisala več le-

pih nauk in molitvic v čast Materi božji. Izmed njenih pristrčnih spisov je kot dragocena zapuščina ostalo še naslednje premišljevanje:

»Naj drugi častijo sveto Devico, kakor jim je drago, ti ji pokloni svoje srce, ker je srce sedež ljubezni. Na ta način si Mariji daroval najdražje, kar imaš. Ne misli, da je ta dar male vrednosti. Če ga daš iz pravega namena, bo imel veliko veljavo. Saj te Marija vabi k sebi s prijaznimi besedami: »Sin, hči, daj mi svoje srce!« Zato le k njej s srcem in z ljubeznijo! Ne miruj, častilec Marijin, dokler si ne pridobiš njenega milega Srca. Če imaš Marijo v srcu, ne dvomi, da boš tudi ti v Marijinem Srcu. Da bo pa tvoja ljubezen do božje Matere še večja, se spomni, kako visoko je povzdignjena nad vse stvari. Premišljuj njeno čudovito Srce, ki vse premore in vse doseže, Srce, ki je Bogu Očetu najljubši dar, Bogu Sinu najprijetnejše stanovanje, Bogu svetemu Duhu najlepši tempelj. Ljubi Marijo s srcem, počasti jo z besedami, pokaži ji svojo vdanost v dejanju!«

Kako lepe besede, pisane že pred davnim časom! Zdaj je ostala samo koščena roka tiste pobožne redovnice, njene zapisane besede pa so vzpodbudile marsikoga k večjemu češčenju Matere božje.

To češčenje je cvetelo v sveti Cerkvi skozi vsa stoletja. Kolikor bolj je plamtela med ljudmi ljubezen do Jezusa, toliko bolj se je vnemala tudi ljubezen do Marije. In kjer se je množila pobožnost do Marije, tam je rastla tudi ljubezen do njenega Sina. Lahko trdimo, da je bilo češčenje Matere božje mnogim narodom poglavitna opora, da niso zgubili svete vere, zakaj Mati jih je družila in vodila k Sinu. Tiste naše brate in sestre pa, ki še hodijo po potu zmotnjav, priporočajmo milostljivi Devici, da jih pripelje na pot zveličanja.

* * *

Mekinje imajo vzvišeno lego nad mestom Kamnikom, od koder je diven pogled na vrhove Kamniških planin. Župnijska cerkev v Mekinjah, obdana na eni strani s samostanom, na

drugi strani pa z župniščem, je posvečena Marijinemu Vnebovzetju, tistemu velikemu prazniku, o katerem poje sveta Cerkev 15. avgusta: »Danes je šla Marija Devica v nebesa. Radujmo se, ker kraljuje s Kristusom na vekomaj.«

Mirno kakor nagne dozorela cvetica svojo glavo; tiho kakor ugasne luč, ki se je použila pred Najsvetejšim; prijetno dišeče kakor kadilo, ki se dviguje proti nebu: tako se je dokončalo življenje Gospodove Matere, potem pa je sledilo kronanje v nebesih. Ta veličastni prizor Marijinega Vnebovzetja nam predstavlja podoba velikega altarja v Mekinjah.

Cerkev ima staro zgodovino. Listina iz leta 1287. poroča, da je bila v Mekinjah že od nekdanj (ab olim) kapela Matere božje.

Kdaj je bila zidana sedanja velika cerkev, ki je 33 metrov dolga in 10 metrov široka, ni mogoče natančno dognati. Na vsak način so jo zgradili med leti 1686 in 1708. Glavni leseni altar, posebno tabernakelj, spadata med najlepše v škofiji.

Pred seboj imamo Marijo, ki se vzdiguje v višave, kjer je bila kronana za Kraljico nebes in zemlje. To odliko je prejela iz rok svojega Sina, ki mu je bila skrbna Mati v življenju ter pila ž njim kelih trpljenja. Zdaj pa ni več Gospodova dekla, temveč mogočna Gospa, dika nebeškega dvora in mila Pomotnica revnim zemljanom. Zdaj bo ostala vedno pri svojem Sinu; nobene ločitve ne bo več. Na svetu sta se štirikrat ločila. Zgubila ga je dvanajst let starega in ga našla po težkih dnevih iskanja. Zapustila ga je za nekaj časa, ko je nastopil triletno javno delovanje. Vzet ji je bil s smrtjo na križu. Dobila ga je sicer nazaj, pa ne živega, temveč so ji mrtvega položili v naročje. Vstal je od smrti in se ji prikazal, toda odšel v nebesa. Zdaj pa je združena ž njim, nikoli več ne bo brez njega. O blaženost, ki ne pozna konca!

Mati božja je imela v Mekinjah vedno dovolj obiskovalcev, ki so prihajali kot božjepotniki v njeno svetišče. Prav posebno jih je vabila bratovščina Marijinega Srca, ki se je začela ondi 12. februarja 1719, kar nam spričuje kovinasta plošča,

shranjena v arhivu mekinjske župnije. Na plošči vrisana Marijina podoba je v bogato okrašeni obleki. Sveta Devica drži na desni roki božje Dete, v levi pa plamteče srce. Prav tako ima Jezus srce v roki. Ob strani stojita sveti Jožef in sveta Klara, nad vso skupino pa plavata dva angela.

Ta bratovščina je zelo utrjevala ljubezen do Marije. Število udov se je množilo od leta do leta, s številom pa je naraščal tudi obisk božje poti v Mekinjah. Leta 1734. je izšla v Celovcu knjižica, ki jo je spisala mekinjska redovnica o češčenju Marijinega Srca. — Kako lepe so že uvodne besede, s katerimi so naštetni vsi naslovi Matere božje! Beremo namreč takole:

»Preblaženi, najmogočnejši, nepremagljivi Knežinji in Gospej Devici Mariji, nebeški Kraljici, Gospodovalki devet korov angelov, zmagoslavni Premagovalki stare kače in krivih ver, Hčeri Boga Očeta, Materi Boga Sina, Nevesti Boga svetega Duha — naj bo posvečena ta knjižica! Pri tebi, o Marija, hočem iskati v vseh okoliščinah zavetja in tolažbe. Ne odreci mi ob uri moje ločitve s sveta svojih milosti, ki mi jih zdaj v življenju izkazuješ. Na tebe se za Bogom najbolj zanesem in te prosim s svetim Bernardom: »Odpri, o Mati usmiljenja, vrata svojega Srca objokanim Adamovim otrokom.«

Kakor bogato zasajen vrt se je razcvitala bratovščina in širila daleč naokrog. Da se je pa ustanovila, ima največ zaslug tedanja opatica mekinjskega samostana Doroteja Sidonija plemenita Gallenberg. Pod njenim vodstvom je bila samostanska cerkev vsa prenovljena, narejen veliki altar ter postavljene nove orgle. Imenovana prednica pa ni skrbela le za cerkev in za redovnice, temveč je storila tudi veliko dobrega drugim ljudem, posebnost režežem in bolnikom. Ob njeni smrti († 1728) niso za njo žalovale samo njene sestre redovnice, žalovala je vsa okolica.

Samostan svete Klare je sezidala v Mekinjah leta 1300 plemiška rodovina Gallenbergov, ki ima več nagrobnih spomenikov v ondotni cerkvi. Tudi opatica Doroteja Sidonija je bila iz tega sorodstva. Redovnicam pravijo klarise, ker je vpeljala ta red

sv. Klara v mestu Asisi na Laškem, torej prav tam in ob istem času, ko je živel sveti Frančišek Asiški. Kar je bil Frančišek za redovnike, to je postala Klara za redovnice. Oba sta bila zgled uboštva, ponižnosti in bogoljubnega življenja. Klara je nosila revno obleko in hodila brez obuvala; le v zimskem času je imela sandale na nogah, umrla pa je na goli slami. Glas o njeni svetosti je šel po vsej Italiji. Ko je slišal papež Inocencij IV. o njenih izrednih čednostih, jo je osebno obiskal v mestu Asisi in rekel ob njeni smrti leta 1253., da je zgubila Cerkev veliko svetnico na zemlji, verniki pa so dobili mogočno priprošnjico v nebesih.

Leta 1782. je prišel nenadoma ukaz cesarja Jožefa II., naj se odpravi samostan v Mekinjah in ž njim tudi bratovščina Marijinega Srca. Prišla je komisija, ki je prevzela samostansko in cerkveno premoženje. Odpeljali so krasno srebrno monštranco in srebrne svečnike, ki so zdaj v župnijski cerkvi v Poljanah nad Škofjo Loko. Pobrali so dragocene mašne plašče in lepotiche Marijinega altarja. Ljudje pravijo, da je bilo vsega skupaj sedem voz. Cerkvi pa so pustili le malovredne stvari in obnošeno mašno obleko. S solzami so se poslovile redovnice od svojega priljubljenega domovanja in odšle v samostan belih nun v Velesovo, kjer so počasi izumrle. Da bi cerkev in samostan ne propadla, je bila ustanovljena leta 1787. v Mekinjah samostojna duhovniška služba, ki je postala pozneje prava župnija. Samostan pa so prevzele leta 1903. redovnice svete Uršule, ki imajo zdaj v njem šole za notranje in zunanje učenke.

Tudi bratovščina Marijinega Srca je dočakala dan vstajenja. Na novo jo je vpeljal pokojni ljubljanski knezoškof dr. Jakob Missia leta 1896. ter pridružil glavni bratovščini v Parizu. Vsak ud moli dnevno eno »Zdravo Marijo« s pristavkom: »Marija, pribežališče grešnikov, prosi za nas, ki k tebi pribežimo.« Da bi bila sveta Devica še bolj počaščena, je prelat dr. Janez Kulavic iz Ljubljane dne 30. majnika 1897 v spremstvu številne duhovščine okrasil s srebrnima kronama kip Matere božje in Deteta

Jezusa. V spomin tega kronanja se vrši vsako leto šesto nedeljo po veliki noči popoldne ob pol treh slovesna procesija s kronanim kipom Marijinega Srca. Kip nosi šest belo oblečenih šolskih deklic. Obhod se pomika med zvonjenjem in prepevanjem Marijinih pesmi ter med molitvijo rožnega venca proti grajski kapelici Marije Pomagaj na Zduši in zopet nazaj v cerkev.

Tako si prizadeva na novo poživljena bratovščina nadaljevati delo, ki so ga začele redovnice svete Klare. Bratovščino spremlja viden blagoslov. Zdaj šteje blizu 6000 udov iz raznih slovenskih krajev. Naj se vpiše vanjo, kdor želi biti deležen milosti, ki so ž njo združene. Njen voditelj je župnik v Mekinjah. Obiščite o priliki to lepo in še premalo poznano Marijino cerkev, o kateri se je ohranil pregovor: »Med Šmarnimi mašami trikrat obiskati cerkev v Mekinjah je toliko, kot enkrat romati na Svete Višarje.«

Kdaj dočakamo tisti blaženi trenutek, ko bomo zagledali ob vznožju svete Trojice na veličastnem prestolu Kraljico nebes in zemlje! K tebi, o Marija, smo zdihovali v solzni dolini. Prisrčno želimo priti v tvojo družbo in se veseliti pri tebi vekomaj. Amen.

Šesti dan.

Homec pri Kamniku.

Ves mesec majnik bi primerjal veselemu prazniku. Če se zbirajo Marijini otroci od dne do dne pri njenih altarjih, kako bi bilo mogoče, da bi jim Marija ne vračala njih zaupanja z mnogimi dobrotami? Zato bodimo prepričani, da nam ne bo odtegnila svoje pomoči. Ona je po božji volji delilka vseh milosti. Kakor je bilo nekdanj, tako je danes in tako bo vedno: Po Mariji bomo prišli k Jezusu.

To veste, da je ona naša Mati. Kadar nas pogleda, vidi, da smo ustvarjeni po božji podobi in zato nas ljubi. Kadar se obrne k nam, vidi, da smo določeni za nebesa in zato nas ljubi. Spomni se, da

smo odrešeni s smrtjo njenega Sina in zato nas ljubi. Dobro pa tudi ve, da nam je odmerjenih veliko bridkosti na poti življenja, zato nam pomaga.

V cerkvah in hišah vidimo podobi Jezusovega in Marijinega Srca. Podobi sta znamenje, da vlada med nami versko življenje.

Marijinemu Srcu naj bodo priporočeni otroci, podobni v svoji nedolžnosti angelom, ki obdajajo prestol nebeške Kraljice.

Njenemu Srcu naj bo izročena mladina, da bi se razvijala ne le po starosti, temveč tudi v milosti pred Bogom in ljudmi.

Njenemu Srcu naj bodo posvečene Marijine družbe, podobne cvetočemu drevesu, ki obeta najlepši sad.

Ob Marijinem Srcu naj se ogrevajo očetje in matere, da bodo družini zgled krščanskega življenja.

Njeno Srce naj omeči vse, ki so zašli s prave poti, da se vrnejo k tisti, ki je »Pribežališče grešnikov«.

Njenemu Srcu naj bodo mili vsi bolniki, da najdejo tolažbo in vdanost v trpljenju.

V Marijinem Srcu naj dobijo zadnjo pomoč umirajoči. Skorajšnje rešenje pa naj nakloni njeno Srce dušam naših pokojnikov, če se morajo še očiščevati v vicah.

* * *

Na malem griču v bližini Mengša in Kamnika stoji lepa cerkev, ki ji pravijo *Mati božja na Homecu*. Vitek, 42 metrov visoki zvonik, v katerem se oglašajo dobro ubrani bronasti zvonovi, kaže naravnost proti nebesom. Homec zasluži s svojo krasno lego, z zdravim podnebjem in s slikovito okolico vsestransko pozornost.

Začetek božje poti stavijo v leto 1419. Takrat je bila zidana Marijina kapela, ki je postala s časom premajhna za množico obiskovalcev. Zato so začeli leta 1722. graditi novo, dovolj veliko cerkev ter jo dovršili v šestih letih (1728). Ko je bila posvečena

z velikim altarjem vred, so določili, naj se praznuje obletnica posvečenja kvatrno nedeljo v jeseni.

V tistih časih je pripadala cerkev nadžupniji Mengeš. Mengeški župnik Mihael baron Rastern pa je ustanovil leta 1788. iz lastnega premoženja samostojno duhovnijo (lokalijo) na Homcu. Pozneje je bila popolnoma ločena od Mengša ter povzdignjena v pravo župnijo (1876).

Božja pot je na Homcu — kakor smo omenili — že od tistega časa, ko so postavili prvotno kapelo. Ljubljanski meščan in vneti častilec Marijin, Gregorij Dolničar (Thalnitscher), poroča v svoji knjižici, kaj je dalo povod, da so se začeli na Homcu shajati romarji. Pripoveduje seveda to, kar je slišal od ljudstva. Legenda je sledeča:

Leta 1419. je pasel deček ovce na griču, kjer stoji sedanja cerkev. Šlo je že proti večeru, ko je utrujen zaspal. V sanjah je zagledal močno svetlobo in zaslišal glasove, enake angelskemu petju. Tedaj se mu je prikazala v nebeški lepoti bela Devica z Jezusom v naročju. Prestrašen se je zbudil, sklical ovce skupaj in šel domov. Tukaj je pravil, kaj je videl v sanjah. Ljudska sodba je bila hitro sklenjena. Na griču so sezidali kapelo in postavili v altar podobo Matere božje. Dogodek, hitro razglašen po vsem okraju, je privabil veliko ljudi. Začela se je božja pot, ki še sedaj ni opuščena. V župnijskem zapisniku so zabeležene milosti, ki so jih prejeli romarji pri homški Materi božji. Ohranjene so tudi tri pesmi. Od ene priobčujemo nekaj kitic. Pesmi so nastale še v tistih starih časih, ko je bilo slovenskemu jeziku primešanih mnogo nemških besedi.

Bodi tavženkrat češena,
o Marija gnadljiva,
za en trošt si podeljena
od usmiljen'ga Boga.

Tukaj je na homški gori
tebe zvolil večni Bog,
pri ti gnadljivi Mariji
nas bo rešil iz nadlog.

Ti na homški gori bivaš,
grešnikom pomoč deliš,
s svojim plajšem nas zakrivaš,
štrafenge nazaj držiš.

Cerkev na Homcu je zidana v okroglasti obliki in vsa slikana. Veliki altar je iz marmorja. O stranskih dveh gre govorica, da sta bila naročena tudi kamenita. Na vožnji po morju pa sta se potopila. Zato so naredili lesena.

Nas najbolj zanima slika v velikem altarju. Marija sedi na prestolu, obdanem z oblaki. Na obrazu z visokim, jasnim čelom vidimo poteze dobrotljivosti. Iz oči sije miloba. Na ustnih je izraženo usmiljenje, ki nam meči srce in vzbuja zaupanje. Lepa je tudi Marijina rdeča in višnjeva obleka, ki obdaja v širokih gubah njeno telo. Sveta Devica drži z rokami nebeško Dete. Jezus ima obe ročici razpeti, da bi kar hiteli k njemu. Zdi se celo, da hoče zapustiti ljubo Materino naročje in se spustiti k nam. Veličastni kroni krasita Jezusovo in Marijino glavo. Podobo je naslikal Leopold Lajer iz Kranja, prav tisti Lajer, ki je naslikal leta 1814. Marijo Pomagaj na Brezjah. V stari homški cerkvi so imeli nekdanj Marijin kip, ki stoji zdaj v ozaljšani vdolbini na moški strani svetišča.

Huda nesreča je zadela homško cerkev in zvonik ob silnem potresu na velikonočno nedeljo leta 1895. Saj ga pomnite vi starejši ljudje. Najmočnejši so bili prvi sunki malo pred polnočjo. Na Homcu se je potreslo tako hudo, da je udaril kembelj ob mali zvon. Seveda so ljudje vstali, hiteli iz hiš, jokali in glasno molili. Cerkev je bila zelo razpokana, svečniki velikega altarja so ležali po tleh, razdrobila se je velikonočna sveča. Ker je pokopališče poleg cerkve, je bila nekaj časa služba božja v mrtvašnici, pozneje pa v leseni baraki. Tudi zvonik je bil tako poškodovan, da niso smeli zvoniti, temveč so samo tolkli na zvonove. Takoj so začeli s popravami. Podreti so morali srednji obok cerkve in narediti novega. Prav tako je zahteval tudi zvonik mnogo dela. Po velikem trudu in neprestanih skrbah je bila poravnana škoda v poldrugem letu. V vedni spomin na potresno noč je vridana kamenita plošča na desni strani velikih vrat s primernim napisom.

Splošno bi lahko rekli, da je vse, kar vidimo na Homcu lepega in dobrega, sad dela in truda izvrstnih homških župnikov. Ti so se s pomočjo vnetih župljanov popolnoma žrtvovali za povzdigo božje poti. Zlasti so mnogo storili v tem oziru zadnji dušni pastirji: Anton Lovšin, Valentin Bernik, Anton Mrkun in Frančišek Govekar.

Ljudje iz kamniškega okraja kakor tudi od drugod, imajo veliko zaupanje do Matere božje na Homcu. Od starodavnih časov so štirje večji shodi, namreč: četrto nedeljo po veliki noči, na praznik presvete Trojice, na praznik Malega Šmarna in kvaterno nedeljo jeseni. Procesije, ki jih vodijo duhovniki, prihajajo iz Kamnika, Mengša, Trzina, Komende in Tunjic. Kvaterno nedeljo jeseni pridejo tudi božjepotniki s Štajerske. Ob teh shodih so imeli prosjaki iz bližnjih in daljnih krajev dobro letino. Dandanes jih pa ni več toliko, kolikor jih je bilo v preteklih boljših časih.

Naj omenimo še to, kako ljubijo tudi domačini svojo župno cerkev in Mater božjo. Priče so nam številna pisma, ki so jih pošiljali homški vojaki ob svetovni vojni svojim sorodnikom in prijateljem. — Eden piše: »Ne vem, koliko bi dal, da bi še enkrat videl homško cerkev in milo Marijino podobo.« — Drugi: »Molite zame na Homcu pri Mariji, da bi prišel zdrav domov.« — Tretji: »Priporočam se in priporočite me tudi vi Materi božji na Homcu.« — Četrti: »Oziram se na homško Marijo, da bi me varovala. Zato vse lahko potrpim.« — Peti: »Nikoli ne bom pozabil ljube Matere božje na Homcu. Za gotovo pričakujem, da se bomo zopet videli in se ji vsi skupaj zahvalili za njeno varstvo.«

Kajne, da so to ganljivi izrazi krepkega zaupanja na Marijino pomoč? Velikokrat gledamo okrog sebe, odkod bo prišla rešitev, pa je ni od nobene strani. Bomo mar obupali? Nikakor! Če vse odpove, ostane nam še ena lučka, sveti nam še ena zvezda — Marija.

O preblazena Devica! Veselimo se, da te je Bog tako visoko povzdignil. Mogočna si in bogata, pa

tudi dobrotljiva. S svojim usmiljenjem obsegaš nebo in zemljo. Obvarovala si nas do zdaj, bodi nam pribežališče tudi v prihodnje. Zvesti hočemo ostati Bogu in zvesti tebi do smrti. Amen.

Sedmi dan.

Male Vodenice v župniji Kostanjevica ob Krki.

Znana vam je evangeljska zgodba, ki jo slišite v cerkvi vsako leto petnajsto nedeljo po binkošti. Ko je prišel Jezus s svojimi učenci do vrat mesta Najm, so nesli k pogrebu mladeniča, edinega sina matere-vdove. Gospod je videl ženo vso v solzah in v srce se mu je smilila. S sočutjem jo je potolažil: »Ne jokaj!« Pogrebci so obstali, da bi slišali, kaj bo še povedal. Šel je bliže in zaklical: »Mladenič, rečem ti, vstani!« To je bil glas vsemogočnega Čudodelnika, ki je vedel, da se bo zgodilo po njegovi zapovedovalni besedi. In mladenič je vstal, kakor bi ga bil kdo zbudil iz spanja. Jezus pa ga je dal njegovi materi. Groza je obšla vse, ki so bili priče tega dogodka.

Kristjani! Tudi nas prevzema strah, ko slišimo o takem čudežu. Ostanimo pri evangeljskih besedah: »Jezus pa ga je dal njegovi materi!« Ali ne vidimo tukaj neko podobo med nami in med Jezusovo Materjo Marijo? Kakor je dal Jezus vzbujenega mladeniča njegovi telesni materi, tako je izročil tudi nas Mariji kot duhovni Materi. Ko je stala pod njegovim križem, je slišala besede: »Žena, glej tvoj sin!« Prav tako je rekel Janezu, svojemu ljubemu apostolu: »Sin, glej tvoja Mati!« O blaženi trenotek, ob katerem smo postali Marijini otroci! O usmiljeni Gospod! Ti nas tudi v zadnjih zdihljajih nisi pozabil, temveč si dovršil svoje trpljenje še s to milostjo, da si nam podaril Marijo za Mater! Tisočkrat blagor, da smo prejeli tako dobroto! Saj je bil sveti Janez ob tistem velikem dogodku namestnik vsega človeškega rodu. Po njem smo postali Marijini varovanci.

Le poglejmo večkrat proti nebesom! Tam je Mati, ki vzdiguje svoje roke proti svojemu Sinu za našo srečo. Le kličimo jo, saj smo v mnogih težavah. Zemlja je in bo ostala dolina solz. Odkar sta Adam in Eva žalovala po izgubljenem raj, je na zemlji več joka kakor smeha. Žalost trka na vrata bogatinov in revežev. Nihče se ne more pred njo zakleniti, povsod jej morajo odpreti. In kamor pride, jo spremljajo solze. Ali je kdo, ki bi potolažil nesrečno človeško družino? Preblazena Devica je tista, ki ima med vsemi materami najbolj usmiljeno srce. Zato govorimo ž njo, kakor govorijo otroci z materjo. Ona nas bo dobro razumela. Kdo namreč otroka bolj razume kakor mati? Marija pozna naše slabosti in ve, da smo potrebni pomoči. Ve pa tudi, koliko je moral njen Sin trpeti za naše odrešenje. Saj je šla za njim prav na Kalvarijo. Ona zna ceniti vrednost njegove svete krvi in vrednost naše duše, ki jo hoče pripeljati v nebesa. Kaj bi bilo z nami, če bi Marija molčala? Toda tega si ne moremo misliti. Za vsakega ima dobro besedo. Pozemeljska mati mora preje ali pozneje umreti, Marijine oči pa so vedno odprte.

* * *

Blizu Kostanjevice na Krki gleda z male višine prijazna cerkev z dvema zvonikoma. V njej častijo Mater dobrega sveta. Opisali smo jo v drugi knjigi Šmarnic leta 1934. Razen te božje poti je v župniji Kostanjevici tudi podružnica z imenom »Tolažnica žalostnih na Malih Vodenicah«. Sezidana je na hribu in oddaljena tri četrt ure od mesta. Postavili so jo kostanjeviški menihi-cistercijani že okrog leta 1300.

Odličen član cistercijanskega reda je bil sveti Bernard. Komaj tri leta menih je že postal opat. Bil je francoskega rodu, bistrega razuma in ognjevitiga duha. Bernardova svetost je privabila več drugih tovarišev, da so vstopili v ta red. Njih število se je tako množilo, da so morali zidati nove in nove samostane. Vsled tega se je red razširil na vse strani.

Sveti Bernard nam je zapustil precej spisov in cerkvenih govorov. Beseda mu je tekla tako prijetno, da ga imenujejo učenika medenih ust. Bil je poseben častilec Matere božje in umrl leta 1153.

Po njegovem zgledu so živeli tudi cistercijanski menihi v Kostanjevici, kjer so imeli lepo hišo božjo in velik samostan. Postavili pa so še posebej dve Marijini cerkvi. Eno prav blizu Kostanjevice v spomin »Materi dobrega sveta«, drugo pa — o kateri boste danes slišali — na Malih Vodenicah z imenom »Tolažnica žalostnih«. Že to ime je vabilo vernike, da so radi zahajali na Male Vodenice. Žalostni človek išče tolažbe. Kje bi našel najboljšo?

Okrog leta 1300., ko je bila zidana cerkev na Malih Vodenicah, so imeli naši pradedi hude čase. Slovenski narod je bil po svojem malem številu in po neugodni legi svoje dežele vedno zatiran od močnejših sosedov. Ko so si drugi ustanavljali lastne države, je moral Slovenec hlapčevati njih mogočnosti. Poleg tega je bilo zelo razširjeno roparstvo. Namesto postav za osebno varstvo je vladala telesna moč. Kdor je bil močnejši, tistega so se vsi bali. Še celo vitezi, ki bi bili morali ščititi preganjane, so postali roparji. Ni čuda, da je živelo kmetsko ljudstvo v vednem strahu, kdaj mu bodo nasilniki pobrali vse imetje. Ostalo mu je samo vdano potrpljenje, zaupanje na Boga in na »Tolažnico žalostnih«.

V kostanjeviški okolici so imeli ljudje veliko podporo v redovnikih cistercijanskega reda. Menihi so nosili belo volneno haljo in čez njo dolg črn škapulir. Rekli so jim »beli menihi«. Oskrbovali so dušno pastirstvo, obdelovali ondoto pokrajino, ki je bila redko naseljena in še pokrita z gozdovi. Vsi so morali delati; tudi opat ni bil izvzet. Za slovenske dežele je bil prihod teh redovnikov velikega pomena. Prinesli so iz tujine nove sadeže in nove žitne vrste, s katerimi so pomnožili domače pridelke. Preprosto leseno oralo, s katerim so tedanji kmetje orali zemljo, so menihi nadomestili z železnim plugom in z drugim popolnejšim poljskim orodjem. Za takratne čase so bili cistercijanski samostani to, kar so dan-

danes kmetijske šole. Njih pristave z vzornim gospodarstvom, z umno živinorejo in dobro obdelanimi njivami so zelo dvignile poljedelstvo.

Koliko pa so storili dobrega v dušnem oziru! Ker je bilo takrat še malo svetnih duhovnikov, so jim menihi veliko pomagali v tem oziru. Med drugim so zgradili Marijino cerkev na Malih Vodenicah in jo oskrbeli s potrebno opravo. Polagoma se je ta dom Matere božje razvil v zelo obiskovano božjo pot. Cerkev je 16 metrov dolga in 7 metrov široka. Romarji so okrasili Marijino podobo z raznim nakitjem, žal, da so se oglašali tudi roparji in marsikaj odnesli. Veliko zgubo je imela cerkev leta 1526. Od dati je morala kot podpora zoper Turke več dragocenih predmetov. Nemalo škodo so jej povzročili tudi Uskoki s Hrvaškega. Okradli so jo kar večkrat zaporedoma in jo tako oskrunili, da jo je moral ljubljanski knezoškof Tomaž Hren leta 1609. na novo posvetiti.

Marijina cerkev na Malih Vodenicah ima ne navadno lepo lego. Brez posebnega truda prideš na višino, raz katero se ti odpira diven razgled. V daljavi vidiš gore zelenega Štajerja, pozdravlja te oče Kum, v ozadju stojijo Kamniške planine, pod seboj pa vidiš Kostanjevico, ovito kroginkrog s trakom reke Krke. Ta višina se je prikupila ljudem posebno zato, ker so bili v Marijinem svetišču pogostni shodi z božjo službo. Kot spomin na te čase je še ostala ograja, kjer je bila prižnica. Tudi dva altarja pod lopo pred cerkvijo pričata, kakšen naval romarjev je bil nekdanj na Malih Vodenicah. Pa še dandanes ne moremo reči, da bi bili božjepotniki pozabili vodeniško Marijo. Od leta do leta jo obiskujejo in prepevajo znano romarsko pesem:

Na hribčku stanuješ,
v nebesih kraljuješ,
le prosi Marija
pri Bogu za nas.

Da tudi Turki niso prizanesli temu svetemu kraju, ni treba omenjati. Saj je bila Dolenjska ob

hrvaški meji posebno izpostavljena njih napadom. Pravljica govori, da je na neki božji poti v bližini Hrvaškega Marija zapustila tron v velikem altarju, ker ni imela miru zaradi turških roparjev. Ko je v dotični cerkvi odklenil mežnar vrata, da bi šel dan zvonit, je srečal Marijo na cerkvenem pragu. Ta ljubka pripovedka je dobila izraz v sledeči narodni pesmi:

1.

Mežnar zgodaj zjutraj vstajal,
jutranjico šel zvonit,
srečala ga je Marija
na cerkvenem pragu.

3.

Mežnar je Marijo prosil:
»Oh, ostani še pri nas!
Al' ti manjka sveč na altarju,
al' ti manjka svetih maš?«

2.

Prav ponižno jo je baral:
»Kam, Marija pojdeš ti?«
»Jaz ničveč ne bom tukaj,
tukaj bivati mi ni.«

4.

»Men' ne manjka sveč na altarju
men' ne manjka svetih maš,
Turki v cerkev so pridrli
in oskrunili moj dom.«

Posebno pozorni so bili Turki na samostan in cerkev očetov cistercijanov v Kostanjevici. Tukaj so pričakovali bogatih zakladov. Zadnji poskus, da bi oropali samostan, je bil leta 1746. Takrat je nekega dne proti večeru obkolil zidovje divji turški poveljnik Hasan Bisič. Premišljeval je, s kakšno zvijačo bi odprl samostanska vrata in prišel z razbojniki v notranje prostore. In posrečilo se mu je. Preplezal je zid, se vtihotapil v celico redovniškega brata, ga ubil in oblekel meniško haljo ubitega. Potem se je pomešal med druge menihe in nemoteno hodil po samostanu. Ob dogovorjeni uri pa je odstranil zapah pri spodnjih vratih, kjer so že čakali Turki, da vderejo v samostan. Toda, kako so bili iznenadeni, ko so ugledali pred seboj meniha! Niso namreč vedeli, da se je njih poglavar Hasan Bisič preoblekel v redovnika. Ne da bi se prepričal, kdo je ta menih, je zamahnil prvi Turek po njem in glava je ležala na tleh. Tedaj so šele spoznali, da je glava njih lastnega gospodarja Bisiča. Prestrašeni so zapustili samostan in zbežali čez Gorjance na Hrvaško. Menihi pa so bili prepričani, da jim je to rešitev naklonila Marija.

V znamenje zahvale so naslikali ta dogodek na samostanski vhod z napisom: »Tukaj so vrata nebeška. Skozi nje ne bodo šli ne Turki ne Vlahi in nobeni drugi razbojniki, temveč samo pravični.«

Sklenimo današnje Šmarnice z molitvijo:

Tebi, Kraljici nebes in zemlje, se klanjamo v globoki hvaležnosti. Daj, da bi oživila v nas tista ljubezen, ki so jo imeli naši pradedi do tebe. Naj besné viharji in naj se vzdigujejo valovi — nič se ne bojimo.

Ne bo te zapustil naš rod,
ker ti boš vodila naš brod.

Osmi dan.

Žeželj pri Vinici na Belokranjskem.

Marija ima svoje ljubitelje povsod, kjer prebivajo katoličani. Ni ga stanu, v katerem bi ne našli njenih častilcev. Kralj David kliče v 148. psalmu: »Mladeniči in device, stari in mladi naj hvalijo ime Gospodovo!« Prav tako bi nas bil vabil tudi k češčenju Matere božje, če bi bil dočakal Jezusovo rojstvo.

Imamo navado, da gledamo radi na tuje narode in poveljučujemo njih pobožnost do preblazene Device. Dobro pa je, če pogledamo tudi po domačih ljudeh. Med njimi najdemo marsikoga, ki je gojil posebno ljubezen do Gospodove Matere. Naj je že duhovskega ali svetnega stanu, star ali mlad, pri vsakem dobimo nekaj, kar nas vabi k večji vnemi v božji in Marijini službi.

Naša pokopališča krijejo telesne ostanke oseb, o katerih ne poroča ne časnik in ne knjiga. Vendar se njih duše veselijo v nebesih in bi za nobeno ceno ne zamenjale svoje blaženosti s kakršnokoli srečo na svetu. O mnogih pa je ohranjen spomin, ki nam kaže pot, po kateri bomo prišli tudi mi v njih družbo. Iz vsega srca so bili vdani Devici Mariji in jej skazovali za Bogom največjo čast.

Komu izmed vas ni znan škof Friderik Báraga, naš rojak, rojen 29. junija 1797 v gradiču Mala vas župnije Dobrniče na Dolenjskem! Mlada leta je preživel v graščini Trebnje, ki je bila last njegovega očeta. Po dovršenih šolah v Ljubljani je šel na dunajsko vseučilišče ter se posvetil pravnim naukom. Toda Bog ga je poklical v svoj vinograd in odločil za nekaj višjega. Izbral si je duhovski stan, stopil v ljubljansko semenišče in pel leta 1823. v ljubljanski škofijski cerkvi prvo sveto mašo. Domačijo, ki mu jo je oče zapustil, je dal svoji sestri, samega sebe pa je žrtvoval zveličanju duš.

Prvo kaplansko službo je imel v Šmartinu pri Kranju. Ljudstva se je kar trlo okrog njegove prižnice in spovednice. Stara župnijska dekla Mica je hodila že ob dveh zjutraj gledat, če čaka kdo za spoved. Ljudje so govorili: »Pri nas je kar naprej Porcijunkula.« Báraga je posegal v srca grešnikov in jih vodil k Očetu usmiljenja. Poleg tega je gradil slovenskemu ljudstvu zlat most, ko je tako vneto širil češčenje preblazene Device Marije.

Drugo kaplansko službo so mu določili v Metliki na Belokranjskem. Tukaj je deloval z enako gorečnostjo. Ljudstvo ga je imelo za poslanca iz nebes. Toda Baragova ljubezen do Boga je začutila, da mu je domovina pretesna. Njegove oči so začele gledati čez Atlantsko morje. Odločil se je za misijonsko delo med pagani Severne Amerike. Ko se je meseca oktobra 1830 poslovil po krščanskem nauku v Metliki od ljudstva, je vse vrelo iz cerkve za njim, mu poljubovalo obleko in na glas jokalo. Ljudje so zadrževali celo kolesa, da voz ni mogel nekaj časa naprej. Tako se je ločil apostol Friderik Báraga od domovine. Veliko let je deloval med Indijanci ter jih na tisoče pridobil Kristusovi veri. Pozneje je postal škof in umrl v mestu Marquette v Severni Ameriki 19. januarja 1868. Upajmo, da bo prištet svetnikom.

Poglejmo ga zdaj kot Marijinega častilca. Izmed knjig, ki jih je spisal, omenjamo knjigo »O počeščenju in posnemanju Matere božje.« Izšla je v Ljubljani leta 1830 in ima 418 strani. Kako je ljubil Marijo,

spoznamo najbolj iz njegovih lastnih besedi. Med drugim piše:

»Za Bogom zasluži našo največjo čast Marija, nebeška Kraljica, izmed vseh milijonov Adamovih hčer od vekomaj izvoljena in od svete Trojice visoko češčena Devica. Svetniki v nebesih, kori angelov in nadangelov jo slavijo neprenehoma. Od nekdanj so jo visoko častili vsi prijatelji božji, posebno cerkveni učeni. Ljubimo jo tudi mi, kakor ljubijo dobri otroci svojo mater. Pokažimo ji svojo ljubezen posebno s posnemanjem njenih čednosti. Vprašujmo se pri vseh svojih delih: Kako bi bila delala Marija v takih okoliščinah, v kakršnih smo mi zdaj? Potem pa storimo tako, kakor mislimo, da bi bilo najbolje.«

* * *

V župniji Vinica na Belokranjskem je cerkvena podružnica z imenom Žeželj. Ako gremo z Vinice navzgor, rabimo pol ure, da pridemo na višino, kjer stoji omenjena podružnica, posvečena blaženi Devici Mariji. Na grič pelje štirinajst postaj križevega pota. Nekako v sredi hoje od Vinice do vrha je prva postaja. V vsaki teh štirinajst kapelic je podoba, ki nas spominja Kristusovega trpljenja. Kapelice je dal zgraditi posestnik in gostilničar Jure Benetič. Ljudje jih obiskujejo posebno v postnem času. V noči od Velikega četrтка do Velikega petka pa nekateri sploh ne gredo domov, temveč hodijo do ranega jutra od postaje do postaje.

Ta cerkev je bila zidana vsled posebne obljube. Prišle so namreč zelo slabe letine druga za drugo. V viniški okolici je nekaj let kar zaporedoma celó v poletju zapadel sneg ter pokončal vse sadeže. Grozila je lakota. V tej hudi nadlogi je viniška grofinja obljubila zidati cerkev v čast Materi božji. Zvesto je spolnila dano obljubo in od tega časa dalje so nastopila dobra leta z obilnimi pridelki.

Veseli nove cerkve so ljudje radi hodili na prijazni grič k milostni Materi božji. Domačinom so se

začeli pridruževati najprej bližnji sosedje, pozneje pa so dohajali tudi romarji iz oddaljenih krajev. Tako je nastala iz neznanega Žežlja zelo obiskovana božja pot. Njen sloves pa je postal še večji zaradi sledečega dogodka:

V petnajstem stoletju so Turki silno hudo gospodarili po slovenskih deželah. Najbolj jim je bila izpostavljena Belokranjska ob hrvaški meji. Turki niso imeli drugega truda, kakor da so naredili most čez Kolpo, pa so bili že v Metliki, na Vinici ali v Črnomlju. Teh sovražnih napadov so se prebivalci skoraj navadili in se pred njimi zavarovali na razne načine. Na Žežlju so obdali cerkev z močnim zidovjem. Neko noč so pridrli Turki na grič in hoteli preplezati zidovje. Ljudje, skriti v cerkvi, so začeli prihajati iz cerkve vsi s prižganimi svečami v rokah. Pri enih vratih so stopali na prosto, pri drugih pa se vračali v svetišče. Vmes so glasno molili rožni venec. To se je ponavljalo kar naprej in naprej brez prenehanja. O kako veličasten in genljiv sprevod! Dandanes bi mu rekli »rimska procesija«. Kje so se vzele te ljudske množice, da jih ni bilo ne konca ne kraja! Turki so mislili, da prihajajo s svečami vedno novi ljudje, prestrašili se velikega števila ljudstva in zbežali v dolino.

Kakšna je sedanja cerkev na Žežlju? Velika in lepa. Pred vhodom je prostorna lopa, da imajo streho tudi tisti božjepotniki, ki ne morejo v cerkev. Glavni altar je izdelan v baročnem slogu z množico kipov, stebrov in okraskov. Zdi se, da smo prišli v dom svetnikov. Oko nam obstaja v zlatem tronu, kjer kraljuje milostna Devica, držeča v eni roki Dete Jezusa, v drugi pa žezlo kot znamenje mogočne priprošnje. Kdo bi je z zaupanjem ne prosil pomoči? V sredi cerkve je še posebej enaka Marijina podoba, toda zavarovana v steklenem okviru in oblečena v dragoceno opravo. Ob večjih shodih neso to podobo pod milo nebo romarjem naproti. Vsa ta pestrost, ki jo vidimo v cerkvi, je izraz človeškega hrepenenja, da bi že na tem svetu vsaj nekoliko uživali tisto veselje, ki nam je obljubljeno v nebesih, gledati

Boga in njegovo sveto Mater, okušati večno blaženost v družbi svetnikov. To željo izraža sveti Avguštin z besedami: »Nepokojno je naše srce, dokler ne počiva v tebi, o Gospod!«

Na Žežlju sta dva glavna shoda. Prvi je v nedeljo po Vnebohodu ali Križevo nedeljo. Ta dan pridejo bližnji Belokranjci. Obe božji službi, jutranja in dopoldanska, sta na Žežlju. Drugi cerkveni shod, ki mu pravijo Posvetálišče, se obhaja v nedeljo po Malem Šmarnu. Takrat ne pridejo samo Belokranjci, ampak tudi Hrvati od Karlovca, Vrbovskega, Ogulina in Tanja. Z romarji pa prihajajo na Žeželj v velikem številu tudi razni ubožci, ki pričakujejo miloščine od dobrosrčnosti vernikov. Ob teh prizorih nam prihaja na misel, kako opravičeno stavijo reveži prav na tem božjepotnem kraju svoje zaupanje v usmiljenje romarjev. Romarji pa imajo priliko, da storijo kaj dobrega iz ljubezni do siromakov.

Za vso Belokrajino je že pred davnim časom — bilo je leta 1228. — oglejski patrijarh Bertold ustanovil v Črnomlju župnijo, ki je segala tudi na vse ozemlje okrog Vinice. Bertold pa je imel v svojem najbližjem sorodstvu dve osebi tako odlične svetosti, da sta bili poseben vzor usmiljenja. On je bil pravi stric svete Elizabete, turingiške kneginje. Ta sveta žena velja za vse čase kot najlepši zgled krščanske dobrodelnosti. Patrijarh je bil pa tudi pravi brat šlezijske kneginje svete Hedvige, ki so jo kakor sveto Elizabeto imenovali mater revežev. Ti dve usmiljeni ženi naj vzpodbujata tudi nas, da smo milosrčni do tistih, ki nas prosijo pomoči. Naj bi bilo, kakor na Žežlju, tudi na drugih božjih potih češčenje Matere božje združeno z dobrimi deli usmiljenja.

V Lavretanskih litanijah ima Marija dva naslova, ki nas spominjata njenega dobrega srca. Pravimo jej Mati ljubezniva in Devica usmiljena. Spomnimo se, kako je prosila v Kani galilejski svojega Sina za goste, ki niso imeli vina. Prav tako je povsod rada pomagala. Zato imejmo tudi mi odprte roke, kadar vidimo svojega bližnjega v potrebi. Tisti, ki

vse vidi in ve, bo povrnil našo dobrodelnost s časnimi in večnimi darovi. Amen.

Deveti dan.

Nemška Loka na Kočevskem.

Navada, da obiščejo verniki ob gotovih časih ta ali oni sveti kraj, sega v davne čase. Že v starem zakonu beremo, da je zapustil Abraham domačijo ter šel s sinom Izakom in z dvema hlapcema na daljno goro Morijo, da bi tam Bogu daroval. Zakaj ni opravil daru na domačem altarju? Zakaj mu je Bog ukazal, da mora tri dni potovati in mu določil kraj, kje naj daruje? Zato, ker je imel Abraham z dolgim potovanjem večje zasluženje. Pa tudi zato, ker je izbral Bog, čeprav povsod pričuje, ta kraj za sebe in ga posvetil.

Kaj pa naš Zveličar? Ali ni kot dvanajstleten deček potoval z Marijo in Jožefom v Jeruzalem tri dni hoda k velikonočnim praznikom? Gospodov zgled so posnemali prvi kristjani. Radi so obiskovali kraje, po katerih so stopale Kristusove noge v Judeji, Samariji in Galileji.

Ko je postala ob vladanju cesarja Konstantina († 337) katoliška vera državna vera, so se množila romanja. Mati cesarja Konstantina, sveta Helena, je dala zidati cerkve v Jeruzalemu, v Betlehemu in na drugih krajih. V poznejših stoletjih niso imeli kristjani bolj goreče želje kakor obiskati pred smrtjo Sveto deželo. Romali pa so tudi prav radi na grob svetega Petra in Pavla v Rim. Med temi romarji je bilo veliko naših prednikov Slovencev.

Kmalu so zaslovela tudi Marijina božja pota. Dandanes ni katoliške dežele, da bi ne imela romarskih cerkev Matere božje. V tem oziru slovi posebno naša domovina. To je vsemu svetu jasen dokaz o vernosti slovenskega ljudstva. Ali naj zgubijo božja pota v prihodnje pomen za versko življenje našega naroda? Upajmo, da se to ne bo zgodilo. Koliko plemenitega veselja in svetega navdušenja so se na-

užili naši ljudje bodisi ob skupnih ali posameznih romanjih! Ako so pa daljna romanja bolj težavna, imamo dosti božjih potov v bližini, kjer prav tako opravimo svojo pobožnost. Saj ni glavna reč ta, da greš daleč, ampak da koristi božja pot tvoji duši. Sveta cerkev sicer ne zapoveduje, da bi morali romati, vendar pa priporoča obisk božjepotnih cerkvá. Na takem potovanju lahko veliko dobrega storimo, ker ne iščemo zabav in časnega dobička, temveč nas čaka dostikrat le trpljenje. Težavna hoja, strma pot, vročina in žeja niso stvari, ki bi bile prijetne, so pa zelo zaslužne, če jih prenašamo s spokornim duhom. Kristjani! Vera, združena z molitvijo, spremlja ljudi na svete kraje in jim pridobi milost iz nebes na priprošnjo blažene Device.

Pomnite še to, da je na božjih potih najlepša prilika za spoved. Ni vam treba iskati spovednikov, ker že čakajo na vas. Tukaj dobite tuje duhovnike, ki vas ne poznajo in jim toliko lažje odkrijete, kar vas teži. Tukaj vas spodbuja pobožnost drugih ljudi, da prisrčneje molite kakor doma. Vse molitve opravljajte z zaupanjem, da boste uslišani. Prosite sami za sebe, da bi vam Marija pomagala v vaših nadlogah. Molite za tiste, ki so se priporočili vašim prošnjam. Ne pozabite rajnih, ki so bili na svetu združeni z vami v ljubezni. Ko pa pridete domov, ostanite pri tistih dobrih sklepih, ki ste jih prinesli z božje poti.

* * *

Pred več stoletji se je naselilo ob južni strani Kranjske precejšnje število nemških družin, ki so jim rekli Kočevarji. Naselbina obsega dandanes dvajnost župnij z glavnim mestom Kočevje. Ljudje so ohranili nemško narečje do sedanjih dni, ker jih ni nihče oviral v rabi materinega jezika. V šoli je nemški pouk; prav tako govorijo in molijo v nemščini duhovniki, ki prihajajo na Kočevsko za dušne pastirje, četudi je večina teh duhovnikov slovenske narodnosti. Sveta Cerkev je vesoljna, zato je pravična vsem narodom.

Taka kočevska naselbina je tudi župnija Nemška Loka (Unter-Deutschau). Duš šteje samo 422, ima pa veliko božjepotno cerkev z imenom »Marija Tolažnica«. Nahaja se bolj v samotnem kraju, oddaljena od mesta Kočevja 22 in od Črnomlja tudi 22 kilometrov. Kljub temu prihaja dosti obiskovalcev.

Cerkev ima dva zvonika in stoji ob koncu vasi na vzvišenem prostoru, kar dela prijazno krajevno sliko. Je izmed najlepših cerkva na Kočevskem. Zidali so jo sedem let ter dovršili leta 1763. Spodnje zidovje sestoji iz mogočnega obrezanega kamena. Vsak kos je nad en meter dolg, pol metra pa visok in širok. Ni znano, kdo je bil zidarski mojster, toda vsa stavba spričuje, da je bil veščak v svoji stroki. Marijin dom meri po dolgosti 30 in po širjavi 10 m. Ako pridenemo k širjavi še stranski dve kapeli, je cerkev široka 20 metrov. Pod oboki so posebno lepo izvršeni zidci (Gesimse), kakršni se le redko vidijo drugje.

V velikem altarju je kip Marije Tolažnice, držeče v rokah božje Dete. Mati božja stoji v vdolbini zidu, ki je obdan s pozlačenim okvirom in z dvema angeloma. Podoba je lepo barvana, Marija pa ogrnjena z višnjevimi plaščem. Oba imata kroni na glavi. Kip odkrivajo le ob praznikih, druge dneve je zaprt s prav tako sliko, kakršen je kip v tronu. Štirje stranski altarji si niso med seboj nič podobni. Vsak je delan v posebnem slogu, iz česar sklepamo, da so bili narejeni od različnih podobarjev in v raznih časih. Kolikor bolj se je namreč množilo število romarjev, toliko več je dohajalo ž njimi tudi duhovnikov in toliko več je bilo treba altarjev, da so opravljali duhovniki na njih svete maše.

Na prostoru, kjer je zdaj župna cerkev, je stala nekdanja kapelica z Marijino podobo. Pozneje je bila zidana manjša cerkev, katere preostanek je eden stranskih altarjev, ki je že zelo trhel, pa v primeri z drugimi altarji velike umetniške vrednosti po svoji lepi rezbariji. Povod za zidavo omenjene manjše

cerkve je dal čudež, ki se je zgodil v prvotni kapelici. Neka mati se je zatekla k Mariji, ker ji je umrl otrok. Devetkrat se je mučila po kolenih okoli kapelice in otrok je oživel.

Kristjani! Trdno zaupanje na božjo pomoč in na pomoč Matere božje je opora našega potovanja na tem svetu. Bog vlada vse steze človeškega življenja. On je ljubezen in dobrot, ki želi, da smo srečni. On odpira svojo roko, pa napolnjuje zemljo z blagoslovom. Kralj David, obdan s sovražniki, je klical z zaupanjem: »Gospod je moja luč in moja pomoč. Koga se bom bal? Gospod je varih mojega življenja. Pred kom se bom tresel?« (Psalm 26.)

Imamo pa še drugo upanje, na katero se zanašamo. Imamo še drugo Pomočnico, ki smo jo prejeli od tistega, ki je na svetem Križu viseč spregovoril besede: »Glej tvoja Mati!« K Mariji obračajte oči, kadar ste v stiski. Pri njej iščite tolažbe vsi, ki ste žalostni. Njo poiščite, ki ste v katerikoli potrebi. Večkrat ste že videli na božjih potih genljive zgledne molitve. Romarji gledajo nepremično v mili obraz svete Device. Slišite njih zdihljaje, vidite solze v njih očeh. Še več. Mnogi drsajo po kolenih okoli Marijinega altarja enkrat ali večkrat, da bi bili bolj gotovo uslišani. Tista mati, ki je bila poprej omenjena, se je že osemkrat pomikala z mrtvim otrokom okoli Marijine kapelice, pa brez uspeha. In vendar je še pričakovala čudež, ki se je zaradi njenega velikega zaupanja res zgodil pri deveti poti okoli Marijinega svetišča.

Ko so sledila temu čudovitemu dogodku še druga nenavadna uslišanja, je bila zidana sedanja velika cerkev v Nemški Loki. Za zgraditev je poleg romarskih darov posebno pripomogla družina Turjaških grofov, ki so dali ves les in apno za stavbo.

Mati božja ima v lavretanskih litanijah mnogo lepih naslovov, ki nas vabijo k njenemu češčenju. Med temi naslovi slišimo posebno radi, da je Marija Tolažnica žalostnih. Menda je prav zato toliko bolj obiskovana njena cerkev v Nemški Loki. Saj vemo iz lastne skušnje, da je na svetu veliko trpljenja in

da potrebujemo tolažbe. Zemlja ne bo nikoli jenjala biti dolina solz, naj se svet še toliko veseli, naj še toliko pleše in prepeva. Ker pa žalostni človek ne more najti tolažbe pri samem sebi, jo išče drugod. Kje bo našel boljšo kakor pri Mariji! Ali je kakšna bridkost, da je ona ni imela? Kje je knjiga, ki bi mogla opisati, kar je prestala Žalostna Mati božja? Zato pa razume naše trpljenje. Le govorimo ž njo, kakor govori otrok z materjo in prepričali se bomo o sladkosti njene tolažbe.

God Marije Tolažnice obhajajo v Nemški Loki v soboto po svetem Avguštinu. Romarski shodi pa so trikrat na leto. Prvi shod je peto nedeljo po veliki noči, drugi shod je drugo nedeljo meseca julija, tretji pa četrto nedeljo v oktobru. Veliko pride romarjev iz sosednjih župnij, mnogo pa tudi iz okolice Novega mesta, z Belokranjskega, iz Banjeloke, Kostela ob Kolpi in s Hrvaškega. Prihajajo že predvečer v procesijah, molijo rožni venec in pojejo litanijske. Pri litanijah imajo več odpevov. Omenjamo sledeče tri:

»Tebi Marija pojémo na čast, našega petja razlega se glas, Troštar'ca bodi nam, prosi za nas.«

Druga:

»Mati naša ljubljena, milo glej na nas, daleč smo priromali, usmili se čez nas.«

Tretja:

»Marija Troštar'ca pros' za nas Boga, da bi b'la naša prošnja pri teb' uslišana.«

Božjepotniki radi kaj darujejo, ker se cerkev vzdržuje le z miloščino. Ne dajejo pa samo denarja, ampak tudi blago: sveče, zabelo, platno, kokoši in ovce. Splošno imajo veliko zaupanje do Marije Tolažnice zlasti glede božjasti in takih bolezni, ki so težko ozdravljive.

Jasna zvezda moje poti,
pelji dómu me nasproti,
pelji me v sveti raj,
kjer bom srečen vekomaj.

Deseti dan.

Primskovo na Dolenjskem.

Če imamo iskreno ljubezen do Matere božje, bomo pospeševali to ljubezen tudi pri drugih. Naj nam ne zadostuje naše lastno krščansko življenje. Pojdimo še naprej, da množimo Marijino čast, kjerkoli je mogoče. Zavzemimo se svojemu stanu in svojim močem primerno za razširjanje pobožnosti do svete Device. Saj ima njeno ime tako moč, da si naredi pot v najtrša srca. Kogar ste pripeljali k Mariji, ste ga duhovno dvignili in prenovili. Posebno stariši lahko veliko storijo v tem oziru. Koliko zvezd žari v sijaju neminljive lepote! Katere so te zvezde? To so tisti, ki so na zemlji z besedo in zgledom poveljevali Mater človeškega rodu.

Rekli smo z besedo in zgledom. Toda ker besede samo mičejo, zgledi pa vlečejo, nas lepo življenje drugih naravnost priganja k posnemanju. Vzori, ki naj gledamo nanje, so svetniki. Hvala Bogu, da imamo tudi med domačimi ljudmi vzore, ki nam kažejo pot, po kateri naj hodimo.

Ne prav daleč od Marijine božje poti, ki jo bomo danes obiskali, je živel bogoljubni mož Anton Lokar, z domačim imenom Pintarček. Posedoval je v župniji Šentvid pri Stični mlin in nekaj zemljišča. V srečnem zakonu je dobro vzgojil trinajst otrok. Dve hčeri sta si izbrali redovniški stan in postali usmiljenki. Pobožni mož je živel v delu in molitvi. Rad je čital knjige Mohorjeve družbe in naše krščanske liste. Do farne cerkve Šentvid ima mlad človek od tistega kraja petčetrť ure hodá, on pa je ubiral to pot še v svojih starih letih vsako nedeljo in praznik. Najrajši je hodil sam, da je nemoten molil rožni venec. Posebno pri srcu mu je bila Marijina kapelica na Čagoškem vrhu. Obdana z vinogradi je imela marsikaterega obiskovalca in dobrotnika. Ko so pa opustili tam gori vinograde, je bila zapuščena tudi kapelica. Tedaj se je zavzel zanjo Pintarjev oče. Sam jej je naredil altar in majhen kor. Omislil jej je tudi zvonik z zvonom. Odslej so začeli sosedje zopet obiskovati Marijin dom

na gričku. Pintarček je na ta način veliko pripomogel k večjemu češčenju Matere božje.

Izuril se je kot samouk tudi v rezbarstvu. Delal je iz lipovega lesa Kristusove podobe. Kdor hodi po šentviški župniji in njeni okolici, vidi mnogo križev ob cestah in potih. Veliko teh podob je izrezljal Pintarček in jim vdihnil tisto sočutje, kakršno je imel sam s Kristusovim trpljenjem. Vse poteze na Odrešenikovem obrazu kažejo boleost, ki jo vidimo pri umirajočem človeku. Kaj takega narediti ni lahka stvar. Koliko je moral ta mož premišljevati in popravljati, da je vtisnil v les bolečine tistega trenutka, ko je govoril Odrešenik v borbi s smrtjo zadnje besede, potem pa nagnil glavo in umrl! Od umetnika po pravici zahtevamo, da nam predočuje smrtne težave kolikor mogoče naravno, nikakor pa ne moremo zahtevati tega od preprostega človeka, ki ga ni nihče učil te umetnosti. In vendar je tudi Anton Lokar po svoji prirojeni zmožnosti prav dostojno predstavljal Kristusovo trpljenje ob smrtni uri. Umrl je 12. novembra 1933 star 82 let. Ljudje so ga na daleč poznali kot svetega moža.

* * *

Nad dolenjskimi griči, kjer zorí vinska jagoda, se vzdiguje hrib z imenom P r i m s k o v o, v e n č a n z b o ž j e p o t n o i n ž u p n i j s k o c e r k v i j o M a r i j i n e g a R o j s t v a. Po samotni dolini teče Temenica, ki se vije proti Trebnjemu ter ne daleč od tam ponikne v zemljo.

Primskovska Mati božja si je izbrala svoje domovanje v precej samotnem kraju. Od Litije je oddaljena njena cerkev dobrih 15 kilometrov; dosti bližje je železniški postaji Radohova vas. Nekdaj je pripadala kot podružnica veliki župniji Šentvid pri Stični, leta 1753. pa je postala samostojna. Pot iz doline do cerkve je tuintam nekoliko strma, vendar ne težavna. Tudi počasni romar dospe lahko iz Mišjega dola v treh četrtingah ure na vrh, kjer ga iznenadi krasen razgled na vse strani naše domovine.

Pred cerkvijo stoji stara lipa, ki ima v obsegu nad pet metrov. Ob glavnem vhodu stražita dva močna okrogla stebra, segajoča do vrha cerkvenega pročelja. Hiša božja ni velika. Dolga je 20, široka 7 metrov. Novi veliki altar, delan iz belega kamena, je posvetil na praznik Marijinega Rojstva 8. septembra 1929 ljubljanski knezoškof dr. Gregorij Rožman. Beli Marijin kip nad tabernakljem je toliko velik, da se dobro vidi od daleč. Mati božja drži v naročju Jezusa, ki ima kraljevo žezlo v roki. Ob Marijini desni in levi strani stojita kipa svetega Avgušтина in njegove matere svete Monike. Spominjata nas bratovščine, ki jo je ustanovil tukaj stiški opat Ksaver baron Taufferer. Razen tega sta v cerkvi tudi dva stranska altarja.

Vsa notranja oprava kakor tudi vnanjost kažeta, da ima cerkev skrbnega, za božjo čast vnetega gospodarja.

O cerkveni starosti priča gotško svetišče z gotskimi okni. Vendar pa točne letnice, kdaj je bila cerkev zidana, ni mogoče določiti. Stare listine so bile namreč hranjene v cistercijanskem samostanu v Stični. Ko je bil samostan ob vladanju cesarja Jožefa II. (1780—1790) odpravljen, so se porazgubili vsi stari zapiski.

Nekaj posebnega je bilo to, da sta poleg božjepotne cerkve Matere božje na Primskovem stali še dve cerkvi. Ena posvečena svetemu Petru, druga svetemu Nikolaju. Iz tega sklepamo, da je imelo Primskovo v preteklih stoletjih veliko obiskovalcev. Večina je hodila tja gor seveda zaradi Marijine cerkve, ki je postajala premajhna za mnogoštevilne romarje. Zato so jo leta 1826., ko je bil na Primskovem župnik Marko Škander, podaljšali in napravili kor z orglami. V njeni bližini pa je še dandanes cerkvica svetega Petra, ko je ono svetega Nikolaja porušila strela. Ostanke so popravili in naredili iz njih hišo za šolo.

Med poznejšimi župniki je posebno slovel Jurij Humar, splošno izobražen mož, dober jezikoslovec in praktičen svetovalec. Posebno znan je postal zaradi

tega, ker je zdravil razne bolezni z magnetizmom. Rojen je bil leta 1819. v župniji Mekinje pri Kamniku in umrl na Primskovem leta 1890. Še vedno obiskujejo ljudje njegov grob in trgajo v spomin cvetlice, ki rastejo na grobu.

Sedanji lepi Marijin dom je večkrat na leto napolnjen z božjepotniki. Veliko jih prihaja iz sosednjih župnij, mnogo pa tudi iz bolj oddaljenih krajev: iz Sel pri Šumbergu, iz Zagradca, iz Ambrusa, s Krke itd. Ker je podelil papež Klemen XIV. leta 1769. obiskovalcem cerkve Matere božje na Primskovem za dan 8. septembra, to je za praznik Malega Šmarina, popolne odpustke, je še dandanes glavni shod ob tem prazniku. Romarji pridejo že dan prej, ž njimi pa tudi duhovniki iz dotičnih župnij. Na večer pred praznikom je spovedovanje in pridiga z litanijami, drugi dan pa slovesno opravilo in več svetih maš. Prav tako dohaja mnogo Marijinih častilcev peto nedeljo po veliki noči in ob raznih praznikih Matere božje. Ob naravnih nezgodah (ob suši itd.) pridejo pa še izredne procesije na goro.

Kristjani! Sveta Devica stoji pred nami ne samo kot zvezda, ki razsvetljuje temo našega zemeljskega potovanja, temveč tudi kot Pomočnica v vseh težavah. Ne bodimo malodušni; spremlja naj nas upanje, da bomo prejeli tolažbo. Marija bo pomagala, saj deluje že devetnajst stoletij za srečo človeškega rodu. Po njej prihaja rešenje ob težkih časih. Kako radi smo gledali podobo Matere božje že v zgodnji mladosti! Če pa je v svetnem hrupu njena podoba nekoliko obledela našim očem, vzljubimo jo toliko bolj v majniku. Marija naj je posebno mladini vzor deviške čistosti.

Stara zgodovina pripoveduje o Primskovem, da je bila vsa ta višina nekoč močno zavarovana. Okoli in okoli vrha se je raztegoval visok zid, na katerem je stalo več stolpov s strelnimi linami za obrambo proti sovražniku. Ostanka dveh takih stolpov sta še ohranjena.. Skozi zid je bil samo en vhod, pa še ta zaprt s težkimi, z železom okovanimi vrati. Torej po vseh pravilih zgrajena trdnjava.

Menda ne boste vpraševali, čemu je bilo treba tako močne trdnjave, ali — kakor so takrat rekli — tako močnega »tabora«? Sovražniki, ki so se jih bali prednamci, so bili Turki. Kjerkoli odpremo staro zgodovino Slovencev, povsod beremo, kako hudo se je godilo našim pradedom zaradi turških napadov pred 500 in 400 leti. Zato v Šmarnicah tolikokrat omenjamo trpljenje naših rojakov v tistih hudih časih, ko so ogražali Turki njih imetje in njih življenje.

Tabor na Primskovem pa ni imel samo močnega zidu okrog vsega vrha, temveč je bil tudi založen z živežem. Brambovci so namreč računali s tem, da jih Turki ne bodo napadli samo enkrat, temveč pogosto. V ta namen so skopali v taboru kleti in napravili shrambe, da bi ob daljšem obleganju ne trpeli lakote. Oskrbeli so se tudi z vodo in skopali pod zemljo rov, skozi katerega so hodili precej daleč do studenca Daljenca. Kadar so videli na vrhu Gorjancev goreče kresove kot znamenje, da se bliža Turek, so bežali v tabor in se tukaj branili sovražnim napadom. V zvoniku je še zdaj železna krogla iz turških topov, privezana k utežu cerkvene ure. Pravljica govori, da Turki niso mogli priti do cerkve v tabor, temveč samo do bližnje vasi Gradišče. Tukaj so jim popadali konji mrtvi na tla.

Brambovci so še posebno zato tako močno utrdili Marijino cerkev, ker so se bali, da bi jim Turki ne uropali milostne podobe Matere božje. Imeli so jo v veliki časti in bi bili rajši vse zgubili kakor svojo Pomočnico.

Dragi verniki! Marijina podoba naj nam je vedno ljuba. Z zaupanjem glejmo nanjo v dobrih in hudih dneh. Če so nam nepozabljivi tisti spomini, ko nam je naša mati prvikrat obesila Marijino svetinjico na vrat, naj je nam podoba svete Device tudi v poznejših letih vir veselja in tolažbe. O, da bi prišel čas, ko je ne bomo gledali več v podobi na zemlji, temveč kot Kraljico v družbi angelov in svetnikov! Amen.

Enajsti dan.

Dedni dol pri Višnji gori.

Velikokrat izgovarjamo Marijino ime, toda nikdar ne bomo mogli po vrednosti spoznati njenega pomena. Imejmo ga v posebnem spoštovanju. Cerkvni učeniki pravijo, da to ime ni bilo dano Materi božji, kakor dajemo imena navadnim ljudem, temveč ima svoj izvir v nebesih. Prišlo je iz božje zakladnice, da je za Jezusovim imenom vzvišeno nad vsa druga imena. Veselje je svetnikom, pomoč kristjanom, pribežališče grešnikom, tolažba vernim dušam. V tem premišljevanju kliče sveti Alfonz Liguorij: »Ti veš, o sveta Devica, da te ljubim in da zato ljubim tudi tvoje sveto ime. Z zaupanjem ga hočem klicati v življenju, posebno pa ob smrtni uri.«

Med ženskim spolom vas je veliko ozaljšanih z Marijinim imenom. Dano vam je bilo pri svetem krstu. Naj je tudi vaše življenje podobno Marijinemu! Delajte čast njenemu imenu in posnemajte čednosti svoje visoke Zavetnice. Marija ni imela na duši najmanjšega madeža, zaradi tega imajo njene prošnje tako moč pri Bogu. Kakor razliva solnce svoje žarke na vesoljni svet, tako se razširjajo iz Marijinih svetih rok in iz njenega čistega srca žarki božje ljubezni na vse ljudi pod milim nebom. Obdarovana je z vsemi milostmi, pa ne samo záse, temveč tudi za nas. Pri njej najde vsak, česar potrebuje. Naj velja ta beseda posebno vam, krščanske matere. Napeljujte otročiče k prisrčnemu češčenju Matere božje. Kar se nauči otrok, pri tem rad ostane tudi pozneje. Kako dobro mladino bi imeli, če bi bila navajena že od zgodnjih let priporočevati se blaženi Devici! To pa najlažje dosežete ve, krščanske matere, če vnemate nežna srca otrok k ljubezni do Marije.

V Višnji gori na Dolenjskem, kamor bomo danes potovali, je umrl 27. avgusta 1933 Marijan Jereb, dijak škofijske gimnazije v Šentvidu nad Ljubljano. Že v osnovni šoli je bil sprejet v Marijin vrtec. Veselil se je in težko čakal dneva, ko bo sprejet tudi v dijaško Marijino družbo. Nekaj časa poprej mu je

njegova mati hotela napraviti novo obleko. Marijan pa je rekel materi: »Nikar mi je zdaj ne kupujte, ampak šele, ko bom sprejet v Marijino družbo, da bom takrat ves nov.« Toda kmalu je zbolel. Legel je in ni več vstal. Zdihoval je: »O, Marija, ko bi jaz mogel v Lurd, kako rad bi te obiskal! S trdnim zaupanjem bi se tebi priporočil in ti bi me gotovo ozdravila.« Tako pa je pristavil: »Ja, če pa to ni mogoče, te ne bom gledal v Lurdu, ampak v nebesih.« Potem se je obrnil proti materi in sestri z besedami: »Kadar pridem k Mariji, ne bom pozabil vaji.« Med boleznijo je večkrat prejel sveto obhajilo. Ko mu je duhovnik zadnjič prinesel sveto popotnico, je rekel duhovniku: »Tudi za vas bom prosil, ker ste mi prinesli Jezusa.« Drugi dan je bil Marijan pri svoji nebeški Materi. Na mrtvaškem odru je ležal ves v rožah. Kropit ga je prišla domala vsa fara. Eni so rekli: »Srečni deček, ki je tako lepo umrl.« Drugi pa so blagrovali tudi mater, ki ga je vzgojila v taki ljubezni do Marije.

* * *

Višnja gora je mesto na Dolenjskem, oddaljeno 32 kilometrov južno od Ljubljane. Ima lepo lego na griču s podružnico svete Ane. Onstran mesta pa stoji na vzvišenem kraju župna cerkev. Naša pot gre od tu v zapadni smeri proti Dednemu dolu, ki sestoji iz posameznih kmetских domov, obdanih z vrtovi in njivami. Visoka zidana znamenja s podobami žalostnega rožnega venca se vrstijo ob potu v določenih presledkih. Znamenja sezidana leta 1719., nas spominjajo, da se bližamo božjepotni cerkvi. Nismo še hodili pol ure od Višnje gore, ko ugledamo v skriti dolinici Marijin dom, popolnoma ločen od človeških stanovanj. Na misel nam hodi, kako prijetno bi bilo tukaj puščavniško življenje. Seveda za takega, ki je že obračunal s svetom, ki se na nikogar več ne zanaša in nobene zabave ne potrebuje.

Pred cerkvijo je obokana lopa s trojnim vhom. Naredili so jo zato, da imajo romarji nad seboj

streho, kadar zaradi množice ljudstva ne morejo iti v cerkev. Ob Marijinih praznikih in ob petkih v postu so namreč tukaj veliki romarski shodi. Razen domačinov prihajajo tudi božjepotniki iz bližnjih župnij: Žalne, Police, Prežganja, Stične in Krke. Nekdaj pa je imela Mati božja v Dednem dolu še več obiskovalcev. Kranjski zgodovinar Valvazor našteva v svoji knjigi podružnice Višnje gore. Dedni dol imenuje »eine mirakulose Kirche«, čudežno cerkev. Ta izraz rabi v tem pomenu, ker je ondotna Mati božja naklonila marsikatero izredno milost svojim častilcem.

Marija ima že od davnih časov v Dednem dolu svoje domovanje. O tem pričajo ozke zvonikove line, ki kažejo obliko romanskega sloga. Lahko trdimo, da je zvonik iz trinajstega ali štirinajstega stoletja (1200 do 1400.) Sedanja cerkev, 18.50 metrov dolga in 7.50 metrov široka, je iz novejše dobe.

V velikem altarju vidimo znamenito sliko Mater božje z mrtvim Sinom v naročju. Marija ima rdečo obleko, čez glavo pa belo ogrinjalo. Podoba je tako naravno izvršena, kakor bi gledali Marijo živo na gori Kalvariji. Odtod tudi mogočni vtis na vsakega, ki jo ogleduje. Na Marijinem obrazu ni opaziti solzá, sploh nobene pretirane žalosti, kakršno vidimo na enakih slikah. Poteze so čisto mirne; le oči, obrnjene v mrtvega Sina, so polne ljubezni in trpljenja. Prav tako naravno je tudi Kristusovo telo. Zdi se, kakor bi imeli mrliča pred seboj. Ni čuda, ako ljudje gledajo in gledajo podobo, polni sočutja z Žalostno Materjo. Podobo je naslikal v Benetkah leta 1872. Janez Franke, bivši profesor gimnazije v Kranju, naročil pa jo je dobrotnik cerkve zdravnik Finc iz Ljubljane, rojen v Dednem dolu. Sliko so prenesli na cvetni petek leta 1872. v procesiji od višnjegorske župne cerkve v Dedni dol, kjer jo je blagoslovil šmarijski dekan Matija Brolih.

Predragi! Vi veste, da sta dva dobra moža Jožef iz Arimateje in Nikodem snela Jezusovo telo s križa in ga položila v Marijino naročje. O, kako sveto in usmiljeno opravilo! Zopet počiva Sin božji na materinih rokah, toda ne kot tisto ljubeznivo Dete v

betlehemschem hlevcu, ampak kot krvava žrtev, ki nima od temena do podplatov nič zdravega na sebi. Kakšno strašno spremenjenje! Ali je to Marijino plačilo, da je Odrešenika vzgojila, za njega skrbela in trpela? Toda ne pozabimo, da je dal Bog svojega Sina za nas. O, neizmerna ljubezen božja! Kristjani! Kako bomo povrnili to ljubezen?

Naj se ozre Marija na svoje otroke s tistimi milostljivimi očmi, s katerimi je gledala Jezusa v svojem naročju. Zaradi velikega zasluženja, ki si ga je pridobila s trpljenjem, naj sprejme naše duše, kadar se bodo ločile od telesa, v svoje materino naročje.

Cerkev v Dednem dolu pa ni posvečena samo Žalostni Materi božji, temveč tudi Kraljici vesoljnega sveta. Zato je za sliko Žalostne Matere božje še tron, ki ga odpirajo ob Marijinih praznikih. Sveta Devica drži v eni roki božje Dete, v drugi pa kraljevo žezlo kot znak svoje mogočne prošnje pri Bogu.

Ne daleč od cerkve, o kateri smo do zdaj govorili, je še druga manjša cerkev, ki je bila nekdanj posvečena svetemu Duhu. Ta cerkev sestoji iz treh delov. Ko vstopimo vanjo, smo v nekakem predsvetišču. Na levi strani so nizka vrata, skozi katera pridemo v ozko kapelico. Tukaj vidimo v grobu ležečega Kristusa. Ves prostor je tako ozek in nizek, da nas spominja božjega groba v Jeruzalemu. Pravi jeruzalemski božji grob je le dva metra dolga in nekoliko manj široka kapela s tako nizkim vhodom, da se moramo dobro prikloniti, če hočemo priti v notranjščino. Kdor bi hotel torej videti posnetek pravega božjega groba, naj gre o priliki v Dedni dol. Koliko svetih maš je bilo v starih časih tukaj darovanih in kako je ta cerkvica slovela ne samo po Dolenjskem, temveč tudi po drugih krajih! Tak božji grob imajo tudi v Štepanji vasi pri Ljubljani.

Ob nasprotni strani božjega groba je v Dednem dolu še posebej majhna Marijina kapela, v katero peljejo stopnice. Zidana je v gotskem slogu s finimi okraski na stropu in s starimi slikami po stenah.

Iz vsega, kar ste slišali o Dednem dolu, spoznate, da je bila tukaj v preteklih stoletjih imenitna božja

pot. Žal, da imamo o njej le malo zgodovinskih podatkov. Namesto njih pa sta ohranjeni med ljudmi pripovedki, ki poročata — četudi jih nismo dolžni verjeti — da je imel nekdaž ta kraj važen pomen.

Prva pravljica govori, da je bila cerkvica, v kateri je božji grob, prenesena s Turškega. Potem pa še to, da so veje dreves nad cerkvijo še zdaj zato tako nagnjene proti zemlji, ker so se uklonile, ko je šla cerkev čez drevje.

Drugo pravljico omenja Valvazor, ki piše, da zvonovi pri tej cerkvi sami od sebe zvoné in vabijo ljudi k češčenju Matere božje.

Naj omenimo tudi to, da je okrog cerkve trinajst postaj križevega pota, štirinajsta postaja pa je božji grob v cerkvi.

Sprejmi, o blažena Devica, še enkrat moj pozdrav, ko se za danes poslavljam od tebe. Nikoli te ne pozabim in upam, da me tudi ti ne boš pozabila.

Ko pa zadnji dan ugasne,
Šmarnice obhajal krasne
bom v nebesih ves vesel,
tebe hvalil, tebi pel.

Dvanajsti dan.

Sveta Marija Zágorska na Spodnjem Štajerskem.

Lepa je majniška pobožnost, ki nas vabi k Marijinemu altarju. Na njem gori množica lučic. Okrašen je s svežimi cvetkami vsakovrstnih barv. Marijine pesmi doné po cerkvah, napolnjenih z Marijinimi častilci. Raz altar pa gleda majniška Kraljica tako prijazno in mило, da zaiskré v naših očeh solze veselja.

Kakor je vse obnovljeno v naravi, tako obnovimo tudi mi ljubezen do svete Device, saj je ona sama prekrasen majnik vseh čednosti. Kako dobro je razumela sveta Cerkev človeško srce, da je vprav ta mesec postavila pred nas Marijino podobo! Da, lep je majnik že sam na sebi, še lepši zato, ker je

posvečen Materi božji. Bog je zbral, ko je ustvaril svet, vse vode skupaj in jih imenoval morje; zbral svetlobo in jo imenoval solnce; zbral cvetje in ga imenoval božji vrt. Zbral je vse prijetnosti zemlje in jih imenoval raj. Zbral je pa tudi cvet vseh čednosti in ga imenoval — Marijo.

Kako radi pogledamo šmarnico, to deviško cvetko z belimi, prijetno dišečimi zvončki! Dobrotni nebeški Oče pa je vzgojil še lepšo cvetico, oznanjujočo duhovno pomlad, rešitev iz verig, v katerih je bil vkovan človeški rod. Samotna in nepoznana je živila ta cvetica v skritem kotičku obljubljenе dežele. Nekega dne je klečala sveta deklica v tihi sobi, vtopljena v molitev. Kar se oglasi pri njej poslanec iz nebes in jo pozdravi z besedami, ki jih še nihče ni slišal na svetu. Dobro poznate te besede, saj jih ponavljate vsak dan, kadar molite angelovo češčenje.

Ljubi verniki! Kakor je Marija, nebeška Šmarnica, prinesla vsemu svetu duhovno pomlad prerodenja, tako je nam še vedno ljubezniva Pomočnica. Z Marijo se bo naselil v našem srcu nov majnik, ki se bo nekoč prelil v majnik večne blaženosti.

Marija pa čaka tudi tistih otrok, ki še niso prišli k njej. V svetem pismu beremo o materi, ki je težko pričakovala, da bi se vrnil njen sin v domačo hišo. Veliko časa je že preteklo, odkar je šel mladi Tobija v tujo deželo, pa ga ni bilo nazaj. Vsak dan mu je hitela mati naproti in gledala s hribčka, kje se bo prikazal od daleč. Toda šele po dolgem pričakovanju ga je opazila in se srčno veselila njegove vrnitve. Ali ni Tobijeva mati podoba blažene Device Marije, katero nam je dal umirajoči Odrešenik za Mater? Nikar ji ne delajmo žalosti, da bi nas zaman pričakovala in zaman iskala. Ne obračajmo se od nje, temveč poslušajmo majniški zvon, ki nas kliče pred altar njene milosti. Naj ostane naša ljubezen do Marije tako trajna, kakor je trajna tudi skrb nebeške Kraljice za naš časnι in večni blagor.

Marija je ljubila tiho, samotno življenje. Prav tako stoji še dandanes marsikatera njena cerkev na samotni gori ali je skrita v mirnem zatišju na ravnini.

Vasica Zágorje na Spodnjem Štajerskem šteje samo okrog 70 prebivalcev. Leži na prijaznem solnčnem griču četrť ure pešhoda od banovinske ceste, ki pelje iz Pilštanja na Planino. Tukaj ni posvetnega šuma, rajski mir kraljuje povsod naokoli. Iz srede vasice gleda Marijina cerkev, nad katero se dviguje 60 metrov visok zvonik. Kraj ima izredno čist gorski zrak, tudi megla nastopa le redkokrat. Ob južni strani ga varuje z bujnimi gozdovi obrastli hrib Bohor. V ozadju gozdov se na severni strani dviga strmo Šentvidsko skalovje, precej visoki Lošč pa odvräča mrzle vetrove. Tudi proti vzhodu je Zágorska kotlina zaprta z visoko planoto, ki ji pravijo Osredek. Zato nima Zágorje niti v najhujši zimi 8 stopinj C mraza.

K božji poti Zágorje vodi okrajna cesta iz Rajhenburga. V istem času, to je v štirih urah, se tudi lahko pripeljemo z vozom od železniške postaje Metinje. Prav tako priromamo v Zágorje od Sevnice pri Savi ali od postaje Sveti Jurij ob južni železnici. Dandanes, ko vozijo avtomobili, je pot še veliko krajša.

Cerkev svete Marije Zágorske ima častno mesto med romarskimi božjimi poti Slovenije. Krajevna zgodovina poroča, da je stala v Zágorju že v desetem stoletju ali vsaj v začetku enajstega stoletja kapela Matere božje. Postavila jo je grofovska rodovina Brezinška (Friesach) s Koroškega. Ž njo je bila v sorodstvu blažena Hema, rojena v bližnjem Pilštanju. Hema je posedovala v naših krajih več gradov ter bila velika dobrotnica cerkvá in samostanov († 1045). Ne bomo se motili, če trdimo, da je vprav blažena Hema dala sezidati omenjeno kapelo. Po njeni smrti je imela Zágorska božja pot vedno več obiskovalcev.

O sedanji cerkvi je med ljudmi znana sledeća zgodba:

V graščini Podčetrtek je stanovala rodovina grofov Attemsov. Imoviti grof Attems je bil opozor-

jen v prikazni, naj sezida v Zágorju namesto kapelice cerkev, ki bi bila vredno stanovanje svete Device. Ker se grof ni zmenil za opomin, je imela njegova soproga isto prikazen. Pa tudi to ni pomagalo. Menda sta bila oba enako hladna, da nista hotela kljub svojemu premoženju ničesar žrtvovati v ta namen. Grofu se sploh ni zdelo vredno, govoriti o taki stvari; grofinja pa je rekla, da nič ne drži na prikazni v sanjah. Šele tretjič opomnjena, naj zidata cerkev, sta se odločila za zidanje. Hhratu se je spremenila njuna dosedanja mlačnost v veliko ljubezen do Matere božje. Nista več gledala na stroške, temveč z veseljem dovršila Marijin dom, ki priča, koliko premore vnema za čast božjo. Nekateri zgodovinarji pa pišejo, da je bil grof Attems čudovito rešen iz turškega ujetništva in da je v zahvalo rešitve sezidal cerkev.

Letnica zidanja ni natanko dognana. Obče trdijo, da je bila zgrajena od leta 1500 do 1561. Stavba je nekaj izrednega. Ne pričakovali bi kaj takega v tem majhnem kraju, saj ima vsa župnija samo 740 duš. Cerkev je dolga 36, široka brez stranskih kapel 7, visoka 9.40 metrov. V velikem altarju je lesen kip Marije Pomočnice, ki drži božje Dete v naročju, Dete pa ima v roki grozdek vinske trte. Kip je posebno častitljiv zaradi tega, ker je iz starodavnega časa, izrezljan v prvi polovici trinajstega stoletja (1200—1250). Kljub temu je dobro ohranjen. Oba obraza, Jezusov in Marijin, imata tako prijetne poteze, da ju vsak rad ogleduje.

Hiša božja je zidana v podobi križa. Stranski kapeli sta posvečeni svetemu Križu in svetemu Jožefu. Sploh kaže vsa cerkvena stavba, da je vodil delo razumen mojster, ker je zidovje še prav tako, kakor če bi bilo zgrajeno v novejšem času.

Vsi trije altarji so izklesani iz navadnega kamna ter prevlečeni z mavčevo maso, da so podobni marmornatim. Glavni altar, v katerem kraljuje Pomočnica kristjanov, zasluži našo posebno pozornost. Ob njegovih straneh so podobe svetnikov: Joahima, Ane, Caharija in Elizabete z Janezkom — torej samih

Marijinih sorodnikov. Poleg tega je altar okrašen z množico angelov, 56 vseh skupaj.

Notranjščina cerkve je bila na svež omet poslikana leta 1708. Slike so tako čudovito ohranjene, da menda ni lepše slikarije na Slovenskem. Na oboku vidimo Vnebovzetje blažene Device, ob njenih straneh pa čudeže, ki so se godili na njeno priprošnjo. Med čudeži nas posebno zanima otrok, ki se je skrnil v peč, ko je gorela hiša, po požaru pa je prišel popolnoma nepoškodovan iz peči. Druga velika slika na oboku nam predstavlja Marijo kot najlepšo hčer starega in novega zakona. Obdana je s svetopisemskimi osebami, nad njo plava sveti Duh, angeli pa ji mečejo cvetlice v pozdrav. Ob vogalih slike so štirje evangelisti v zeleni barvi. Na svodu, ki loči ladjo v dva dela, so upodobljene tri device, ki pomenjajo vero, upanje in ljubezen. Osebe so naslikane v čisto svojstvenih barvah in spojene v prijetno skupino.

Dragi verniki! Ljubezen do Matere božje je bila povod, da so krasili Marijini častilci njene cerkve z najlepšimi slikami. In zakaj ne? Ako čislamo podobe slavnih junakov in imenitnih žená, mar ne bomo imeli v posebni časti tiste, ki nam je dala Odrešenika?

V Zágorju sta dva glavna romarska shoda. Božjepotniki obiskujejo tudi sicer večkrat to cerkev, vendar je naval ljudstva posebno velik dvakrat v letu.

Prvi glavni shod je šesto nedeljo po veliki noči. Tej nedelji pravijo Zágorska nedelja. Vse, kar je tostran Drave dol do Maribora, pozna Mater božjo v Zágorju. Tudi iz spodnje Savinjske doline jih pride veliko. Posebno radi dohajajo Hrvati iz hrvaškega Zágorja preko Sotle. Vseh romarjev je na tem shodu do osem tisoč. V cerkvi prevladujejo ob tem času hrvaške pesmi in molitve. Sploh se Slovenci in Hrvati dobro razumejo ter pomagajo drug drugemu pri petju in molitvi. Romarjem se pozna, da pojejo res z dušo in srcem. Ta shod je tako genljiv, da ni nobenega lepšega med letom. Ljudje imajo predokus nebeške sreče.

Drugi shod je v nedeljo pred svetim Lovrencem. Ta nedelja se imenuje Leskovška nedelja. Ime je do-

bila od župnije Leskovec pri Krškem. Ti župljani so se pred mnogimi leti zaradi uničenih poljskih pridelkov in drugih nesreč zaobljubili, da bodo šli vsako leto v Zágorje na božjo pot, če jim Marija izprosi pomoč. Uslišani so bili in držali dano besedo. Hodili so v velikih sprevodih in hodijo še dandanes. Z Leskovčani prihajajo tudi drugi verniki s Krškega polja, posebno mladina, ker je ta pot za stare ljudi predolga in pretežavna. Potujejo namreč v Rajhenburg in od tu naravnost skozi Senovo čez visoko gorovje Bohor. Tisoči prekoračijo vsako leto to višino. — Kakšna gorečnost!

Romarji so prejeli v Zágorju že veliko dobrot. Kaj bi namreč hodili toliko stoletij na to božjo pot, ako bi ne bili uslišani! Koliko je zabeleženih zahval, koliko v cerkvi obešenih podobic v spomin dobljenih milosti! Še nedavno je obiskala zágorsko cerkev čisto nepoznana mati z devetletnim dečkom. Po sveti maši je prišla k sedanjemu župniku in ga prosila, naj opravi sveto mašo v zahvalo Materi božji. »Ali ste od daleč?« — jo je vprašal župnik. Odgovorila je: »Iz Bosne. Prišla sem z dečkom, ki ga tukaj vidite. Bil je tako hudo bolan, da smo čakali smrti. Hodilo je k njemu več zdravnikov, pa mu ni mogel nobeden pomagati. Zaobljubila sem ga v Zágorje, ker sem slišala o tej božji poti. In kar nenadoma je ozdravel. Vidite, kako dobro izgleda! Pri Mariji je zadnja in najbolj gotova pomoč.«

Tako je žena pripovedovala ter se potem vrnila s sinčkom vsa vesela in srečna v daljno Bosno.

Ljuba Mati v zarji zlati
ti tolaži nam srcé,
v vseh slabostih in bridkostih
grenke briši nam solzé.

Trinajsti dan.

Sladka gora pri Rogaški Slatini.

Znan vam je stari pregovor: »Čast tistemu, ki čast zasluži.« Vse, kar je dobro, ima svojo vrednost, in kolikor boljše je, toliko več velja. Biser brez pri-

mere više cenimo kakor navaden kamen. Zlat denar nam je veliko ljubši kakor srebrn ali bakren. Prav tako je tudi razloček med stanovi. Starše smo dolžni bolj spoštovati kakor druge ljudi. Duhovski in svetni gosposki se spodobi večja čast kakor komu drugemu. Kaj naj šele rečemo o kraljevski vzvišenosti? Bog sam zapoveduje, da moramo imeti v večjem spoštovanju tiste, ki so postavljeni nad druge.

Če smo torej dolžni ceniti, kar je dobro, ali ne zasluži posebne časti tista, ki jo je Bog povzdignil nad vse stvari? Kdo je za Bogom boljši kakor ona? Kje je angel, ki bi jo dosegel v svetosti? Marija je Mati božja in Mati krščanstva. Ali želite zvedeti še več? Vprašujete, če je bogata? Mar ne veste, da je njen Sin tisti, ki ima bogastvo nad vsa bogastva. Vprašujete, če je plemenitega stanu? Njen Sin je vendar Kralj vseh kraljev. Radi bi vedeli, če je lepa? Poslušajmo, kaj pravi o njej sveti Duh v visoki pesmi: »Vsa lepa si in madeža ni na tebi.«

Kdor premišlja o Marijinem vzornem življenju; kdor premišlja o njeni čistosti in nedolžnosti — saj je samega angela ustrašila — o njeni ponižnosti — saj je rekla, da je dekla Gospodova — o njeni pokorščini — saj je odgovorila angelu, naj se zgodi po njegovi besedi — o njeni ljubezni do ljudi — saj je prosila zanje vina v Kani Galilejski — o njeni vdanosti v božjo voljo prav do križa na gori Kalvariji: kdor vse to premisli, bo zaklical: »O Marija, ti si za Bogom največje časti in hvale vredna!«

Sveti cerkveni očetje nimajo dovolj lepih besedi, da bi Mater božjo tako poveličevali kakor zasluži. Marijo imenujejo lilijo, rodovitno oljko, visoko cedro na Libanonu, vzhajajočo zarjo, ki naznanja prihod Odrešenika, Solnce pravice. Sveti Evzebij piše:

»Vsi, ki verujejo v Kristusa, veliki in mali, bogati in revni, kralji in njih ljudstva, angeli in ljudje, vsi poveličujejo Gospodovo Mater. Ona je kras nebeškega Jeruzalema, veselje svetnikov, pomoč vernikov, krona človeškega rodu.«

Pomislimo še to: Kdor Marijo časti, dela nekaj takega, kar je Bogu všeč. Kaj pa je Bog storil glede

Marije? Ali jo je častil? Na to vprašanje imamo kratek odgovor. Noben pridigar, pa naj bo kdove kako imeniten, ne more tako lepo govoriti, da bi po vrednosti opisal tisto slavo, s katero je obdal nebeški Oče svojo Hčer, Sin svojo Mater in sveti Duh svojo Nevesto. Ali ni torej Bogu nad vse ljubo, če jo častimo tudi mi?

Poleg tega nam dohaja veliko dobrot od Marijinega češčenja. Pravo dobro je samo to, kar ima stalno vrednost. Kaj pomaga bogastvo, ki nam ni potrebno in nima obstanka, temveč le vznemirja srce! Zato prosimo Marijo za tiste dobrote, ki imajo vedno veljavo. Kako lepa je molitev, s katero se ji priporočamo, da bi nam bila Posredovalka pri Jezusu! Kdo bi ne molil prisrčno: »S svojim Sinom nas spravi, svojemu Sinu nas priporoči, svojemu Sinu nas izroči!«

* * *

Na Spodnjem Štajerskem je več Marijinih božjih potov. Med njimi je zelo obiskovana *S l a d k a g o r a*, ne daleč od *R o g a š k e S l a t i n e*. Po razlaganju domačinov se imenuje zato Sladka gora, ker pridekujejo tam sladko vino. Drugi pa trdijo, da je pravo ime Slatinska gora radi kisle studenčnice, ki izvira v bližini.

Iz Šmarja pri Jelšah dospeš z nogami apostolov v poldrugi uri na Sladko goro; od železniške postaje Mestinje pa se pripelješ tja gor v eni uri. Pot nas vodi po samotni dolini, ki je ohranila svoj mirni značaj do sedanjih dni. Ni avtomobilov, katerim bi se morali umikati. Ni tistega ropota motorjev, pred katerimi si mašimo ušesa. Tukaj kraljuje mati narava, kakršna je prišla iz Stvarnikove roke. Marljivi oratar reže s potrpežljivo živinico brazde v zemljo, ki mu daje dovolj vsakdanjega kruha. Tihe, zelene doline se odpirajo na levo in desno. Nad njimi se vzdigujejo nizki holmi, na katerih samevajo kmetski domovi, obdani s sadnim drevjem. Pojdite vi vsi, ki imate zaradi novodobnih iznajdb razdrapane živce, pojdite v take oddaljene kraje. Tam se boste pogovarjali s cvetkami po livadah, poslušali ptice po logih, našli zgubljeno zdravje in mir božji.

Pot drži vedno bolj navzgor. Težko že čakamo; kdaj zagledamo cerkev. Kakšno iznenadenje! Že je pred nami Marijin dom z dvema zvonikoma in s kupolo. Sladka gora! Tako veličastne hiše božje nismo pričakovali. — Od treh strani peljejo kamenite stopnice proti svetišču. Nad glavnim vhodom stoji prav na vrhu strehe kip Mater božje, ki naznanja romarju, da bo dobil tukaj pomoč v svoji nadlogi. Še krasnejša, vsa zlata, pa kraljuje na prestolu velikega altarja. Pozdravljamo jo s preprosto staro pesmijo naših pobožnih prednikov:

Marija, ti v tronu sediš,
zlat scepter v roki držiš,
pri tebi je Jezus, tvoj Sin.
Nebeški svit obdaja te.
si lepša kakor zvezde vse,
o prosi za nas grešnike!

V 83. psalmu proslavlja kralj David Boga z besedami:

»Kako ljubo mi je tvoje bivališče, ti živi in vse-mogočni Gospod vojnih čet! Poln veselja sem, ko vidim kraj tvojega veličastva in tvojega prestola.«

Ta slavospev velja za vsako hišo božjo, posebej pa še za romarsko cerkev, v kateri deli Marija izredne milosti svojim častilcem. Med takimi cerkvami je tudi Sladka gora.

Na mestu, kjer stoji danes ta cerkev, je bila prej stara kapelica, posvečena sveti Margareti. Kapelica je pripadala župniji bližnjega trga Lemberg. Iz zgodovinskih zapiskov se ne more natanko določiti, kdaj je bila zidana kapela svete Margarete. Menda so jo zgradili leta 1334. Znano je namreč, da so v okolici Sladke gore že v davnih časih stanovali ljudje in zgodaj sprejeli krščansko vero. Stara pisma poročajo, da so celjski grofi leta 1334. ta kraj izročili menihom iz Zajčkega samostana, odkoder so menihi oskrbovali dušno pastirstvo med ondotnim narodom. Bržkone je bila kapela zidana ob tistem času.

Do l. 1738. je šlo na Sladki gori vse naprej kakor po navadi. O kaki božji poti ni nikjer govora. Ome-

njenega leta pa je nastal velik prevrat. Kraj je dobil naenkrat ime »Najdišče«. Čudno, da ni nikjer povedano, kaj so našli. Razni spisi poročajo samo to, da je zaslovela kapelica daleč naokrog, toda nihče ni več govoril o sveti Margareti, vsi pa o Materi božji. Nihče ni vabil ljudi na goro, dohajali so kar sami od sebe. Odkod ta spremen? Kaj je bilo povod temu dogodku? Še dandanes ni dognano, kaj se je bilo prav za prav zgodilo. Ljudje so obračali oči le na stranski altar, ki je bil posvečen brezmadežni Devici Mariji. Sladka gora je postala shajališče pobožnega ljudstva in znamenita božja pot.

To lepo priliko je uporabil takratni sladkogorski župnik Janez Mikec. Bil je duhovit in pobožen mož. Da bi še bolj pospešil češčenje Matere božje, je ustanovil leta 1741. pri omenjenem stranskem altarcu, na katerega se je obračala vsa ljudska pozornost, bratovščino brezmadežnega spočetja Marije Device. Zdaj je začel še bolj goreti plamen ljubezni do Marije. Že tisto leto je bilo vpisanih v bratovščino 5000 udov. To število je vedno bolj naraščalo, ž njim pa tudi število božjepotnikov. Dobri župnik Mikec ni mogel več zmagovati težkega dušnopastirskega dela. V pomoč so mu prišli še štirje drugi duhovniki, da so romarjem odpirali zakladnico dobrot, ki jih je delil Bog po Marijinih rokah.

Mikca pa je čakala še druga naloga. Ker so začeli hoditi na Sladko goro tudi romarji s Kranjskega, Koroškega, Hrvaškega in celo Ogrskega, je bilo treba misliti na novo, večjo cerkev. Na srečo so donesli Marijini častilci že v prejšnjih letih toliko denarja, da ga je bilo dovolj za novo hišo božjo. Dograjena je bila leta 1754. in istega leta posvečena. Posvetil jo je goriški nadškof Karel Mihael grof Attems.

Pred seboj imamo ponosno stavbo, 28 metrov dolgo, 16 metrov široko in 12 metrov visoko. Zaradi večjega števila maš so jo oskrbeli s peterimi altarcu. Vsi so lepo izdelani in bogato pozlačeni, posebno pa veliki altar s kipom preblazene Device. Marija drži v eni roki žezlo, v drugi nebeško Dete. Obema se bleščita kroni na glavi. Zelo ljubki so angeli, raz-

vrsteni okrog Jezusove in Marijine podobe. Pozabljena pa tudi ni sveta Margareta, prvotna patrona stare kapele. Odločili so jej časten prostor med tabernakljem in Marijinim prestolom.

Kako lahko moli romar pred milostno podobo svete Device! Srcé mu postaja nekam mehko, v oči mu silijo solze veselja. Nepremično gleda v Marijo in v njeno božje Dete. Zdi se mu, kakor bi se oba nagibala k njemu in mu dajala tolažbo. Pomirjen zapušča sveti kraj. Tudi potem, ko je že daleč od cerkve, pogleduje nazaj, kjer prebiva s svojim ljubim Sinom sveta Mati.

Tvoji, o Marija, smo podnevi in tvoji smo ponoči. Tvoji smo v veselju in žalosti. Tvoji smo na zemlji, najbolj pa želimo tvoji biti v nebesih. Amen.

Štirinajsti dan.

Ljubično v župniji Poljčane na Spodnjem Štajerskem.

Naš Odrešenik je dal pred svojo smrtjo svetemu Janezu Marijo za Mater. Kaj je pomenilo za svetega Janeza, če mu je bila izročena sama Mati božja? Odgovorili boste, da je Zveličar s tem na poseben način odlikoval svojega apostola. Prav res. Če pa je bil odlikovan sveti Janez, smo prejeli tisto čast tudi mi, ker je bil ta apostol naš namestnik pod svetim križem in smo ž njim vsi prejeli Marijo za Mater. Da, vsi smo bili odlikovani, ko je spregovoril Gospod besede: »Sin, glej tvoja Mati!« Zato bodimo ponosni, da nas Jezus tudi ob svoji zadnji uri ni pozabil, da nas ni zapustil sirot, temveč nam dal najboljšo Pomočnico.

Kmetovalec rad pogleda njivo, na kateri zori zlato pšenično zrnje. Vrtnar hvali tisto drevo, ki mu daje plemenito sadje. Oče posebno ljubi tistega otroka, ki z veseljem stori, kar mu ukaže. Prav tako ima tudi Bog rad tiste, pri katerih vidi iskreno češčenje svete Device. Kdo pa je iskren Marijin časti-

lec? Na to vprašanje si boste sami odgovorili. Ni dovolj, da jo poveličujemo le z besedami, temveč jej moramo delati čast tudi s svojim življenjem. Ne zadostuje, če obiskujemo Marijine cerkve, pa ne živimo po Marijinem zgledu. Premalo je, ako opravimo nekaj običajnih molitev v njeno počeščenje, sicer pa ne napredujemo v dobrih delih. Pravi Marijini služabniki so tisti, ki kažejo tudi v dejanju svojo ljubezen do svete Device. Kolikor večja je naša ljubezen do nje, toliko večje milosti bomo prejekali iz njene roke. V življenju svetnikov imamo polno dokazov, s kako obilnimi dobrotami je nagradila Marija svoje častilce.

* * *

Lepa je župnija Poljčane na Spodnjem Štajerskem. Krasi jo nova župnijska cerkev, 34 metrov dolga in 10 metrov široka. Zgrajena je bila leta 1895. in 30. julija 1896 po knezoškofu dr. Mihaelu Napotniku posvečena v čast svetemu Križu. Po precej široki dolini teče Dravinja, ki izvira v južnem Pohorju in se izteka pod Ptujem v Dravo. Vsej okolici daje poseben značaj na samem stoječi mogočni hrib, ki mu pravijo Boč (980 m nad morjem).

Mi se obrnemo proti južni strani poljčanske župnije, da obiščemo njeno podružnico Ljubično, izročeno Materi božji v varstvo. Pot nas pelje nekaj časa po ravnini. Potem pa se začne dvigati navzgor. Kot romarji smo vzeli s seboj toliko potrpežljivosti, da se ne pritožujemo, če moramo hoditi po kaki strmini. Sicer pa kraj ni dolgočasen. Tu in tam je še kakšna hiša, obdana z vinogradi. Ako postojimo in se obrnemo nazaj, nas razveseljuje obširen razgled po spodaj ležeči pokrajini. Končno nas sprejme gozd, v katerem dobimo senco v poletni vročini.

Že smo na vrhu, kamor smo rabili poldrugo uro od Poljčan. Pred nami je cerkev, ki se jej pozna častitljiva starost. Iznenadi nas zvonik z ozkimi romanskimi linami, po katerih sklepamo, da je bil zidan pred davnimi stoletji. Pod zvonikom stopimo v

Marijin dom. Prvi pogled kaže, da je zgradba zgodovinskega pomena.

V cerkvi, ki je 25 metrov dolga in v primeri z dolgostjo zelo široka, razločujemo štiri dele.

Prvi del je prostor pod zvonikom z lepim Marijinim altarjem. Pri vstopu čez cerkveni prag smo v drugem delu pod obokom, nad katerim je kor. Od tu gremo čez kamenito stopnico v tretji del, ki sega od kora do stranskih dveh altarjev svete Barbare in svete Katarine. Ko pridemo zopet čez eno stopnico, smo v četrtem delu pred velikim altarjem. Oboki vseh štirih delov so izvršeni v gotskem slogu s slikanimi okraski.

V velikem altarju je kip Matere božje, držeče Jezusa na obeh rokah prav tako, kakor ga je držal starček Simeon v jeruzalemskem templju. Zdi se, da ga nam ponuja z besedami:

»Poglejte ljubeznivo Dete v mojem naročju! Mene, svojo deklo, si je izbral za Mater. Moja duša povečuje Gospoda in moj duh se veseli v Bogu, mojem Zveličarju. Velike reči mi je storil On, ki je mogočen in sveto Njegovo ime. Nič drugega nisem imela, s čemer bi bila mogla Bogu povračevati njegove dobrote, kakor da sem ga nad vse ljubila. Ko bi bili vi tudi videli, kako prisrčno sem objemala božje Dete, bi vendar ne mogli ceniti moje ljubezni. Sin, hči! Vse stvari na svetu ne morejo zadovoljiti tvojega srca in ne zaslužijo, da jih ljubiš. Danes ti obetajo veselje, jutri se obračajo od tebe. Največja sreča je Boga ljubiti. Ne vprašuj, kako bi ga zahvalil za vse, kar ti je dal. Ljubi ga in dovolj si storil. Reci večkrat: O Bog mojega srca, ti si moj delež vekomaj.«

Kakor v velikem altarju, tako ima sveta Devica časten prostor tudi v altarju pod zvonikom. Razloček je samo ta, da drži Marija tukaj Jezusa v levi roki, v velikem altarju pa ga drži na obeh rokah. V altarju pod zvonikom opazimo tudi to, da je Marijin obraz precej nagnjen, ko je obraz v glavnem altarju obrnjen naravnost po cerkvi. Vprašamo po vzroku te neenakosti in izvemo od ljudi pripovedko, ki se je ohranila od roda do roda ter je razširjena tudi o nekaterih

drugih božjih potih. Take pripovedke imenujemo legende. Čeprav jih nismo dolžni verjeti, nam vendar dokazujejo, v kako veliki časti so imeli prednamci Mater božjo in s kako divnimi pesniškimi domisleki so obdajali njeno milostno podobo. Legenda je naslednja:

Mežnar je šel nekega jutra dan zvonit. Odpre cerkev in sreča na pragu Marijo. Osupljen jo vpraša, kam je namenjena. Odgovori mu, da ne bo ostala več na Ljubičnem, ker je preveč zapuščena. Šla bo na Svete gore, kjer jo bodo bolj obiskovali kakor tukaj. Mežnar jo je prosil, naj ne hodi drugam. Uslišala ga je in je ostala pod zvonikom, kjer so jej postavili altarček.

Tako govori stara pravljica. Primerite jo z ono, ki je opisana pri cerkvi Male Vodenice 7. dan majnika.

Od tega časa sta na Ljubičnem dva Marijina altarja. V zapuščeni veliki altar so postavili nov kip, kakor smo ga gori opisali. Na altarju pod zvonikom pa kraljuje prvotna podoba Matere božje iz velikega altarja.

Vprašali boste, katera podoba je v večji časti. Romarjem sta obe ljubi, vendar bi dali prednost podobi pod zvonikom. Tudi darov dohaja tukaj več kakor v nabiralniku glavnega altarja.

Pri ogledovanju podobe pod zvonikom si ne moremo razložiti, zakaj je Marijina glava nagnjena tako postrani. Kipar je imel gotovo namen, da bi nam predstavil Marijo kot usmiljeno Mater, ki nagiba glavo v znamenje, da nas hoče poslušati, kaj jo bomo prosili. Ljudska domišljija pa pravi, da ima Marija glavo obrnjeno proti Svetim goram ob štajersko-hrvaški meji, kamor je bila namenjena takrat, ko se je mislila preseliti z Ljubičnega. Pravljičice so združene z vsakim važnim zgodovinskim ostankom. Kaj vse se sliši o podrtijah starih gradov! Kakšni ljudje so prebivali v njih, koliko zakladov je skritih v grobljah, kako straši med porušenimi stenami in koliko kač je med kamenjem. Take pravljice bi primerjal bršljinu, ki se vije ob zidovju in daje nekoliko življe-

nja davno minulim dogodkom. Prav tako je olepšana zgodovina naših božjih potov z marsikatero pripovedko, ki ni nič drugega kakor pesniški okrasek tega, kar se je morebiti v jedru resnično godilo. Toda stari gradovi so večinoma propadli, stare Marijine cerkve pa so se ohranile do današnjih časov. Ni čuda, saj so svetišča Matere božje domovi zatiranih in pribežališče pomoči potrebnih. Bedno ljudstvo je vedno iskalo in bo tudi v prihodnje iskalo tolažbo pri Materi usmiljenja.

Da, sveta Devica, ti si bila že od prvih krščanskih stoletij Varihinja vernikov. Po Jezusovem Vnebohodu so se apostoli zbirali okrog tebe kakor otroci okrog Matere. S tvojim blagoslovom so šli oznanjevat evangelij, obenem pa tudi tvojo slavo. Ljudstva je očarala tvoja oseba, ki je združevala v sebi deviško čistost, materino skrb, vdanost v božje naredbe in vse druge čednosti. Ti si jokala z nesrečnimi in tolažila žalostne kot Posredovalka odpuščenja in rešenja. Stara ljudstva so izginila in prišla zopet nova, toda vsa so se grela na žarkih tvojega usmiljenja. Na tebe so se z zaupanjem obračali prebivalci zemlje. In to zaupanje jih ni varalo. Kakor iz solnca so se iz tebe vsipale milosti na tvoje otroke. Sijale so v borne kočice in v palače mogočnjakov, na postelje bolnikov in umirajočih. Postala si splošni zaklad dobrot, blagor sveta, zdravilo bridkosti. Zato pa je rastla vedno bolj tvoja slava, množile se tvoje cerkve in krasili se tvoji altarji. Vse to naj govori in glasno vpije, kaj si ti, o Marija, kristjanom.

Kako si veličastna! In vendar te smemo imenovati svojo Mater mi — ki smo tako majhni. Naj nas vedno spremlja tvoje usmiljenje. Tvoja moč naj nas obvaruje vsega hudega. Tvoja ljubezen naj nas vnema k dobremu. Tvoja potrpežljivost naj nas uči prenašati težave življenja. Tvoja lepota naj nas vabi na pot čednosti. Tvoje trpljenje naj nam osladi vsako bridkost. Tvoje solze naj omečijo naša srca. Tvoje bolečine naj nas tolažijo v žalosti. Tvoje veselje naj nas vzpodbuja, da te vedno bolj ljubimo in dosežemo večno blaženost v tvojem kraljevstvu. Amen.

Petnajsti dan.

Brinjeva gora v župniji Zreče pri Konjicah.

Slovenskemu ljudstvu je dobro znan »kralj Matjaž«. Menda je največji junak v naših narodnih pesmih. Njegovo pravo ime je Matija Korvin. Pred več stoletji (1457—1490) je vladal ogrsko državo, priljubljen svojemu narodu kakor tudi Slovencem. Saj so hodili naši ljudje na Ogrsko v kupčijskih zadevah in na vojsko zoper Turke. Matija Korvin ni nikdar pustil Turkov izpred oči. Njegova črna vojska, v kateri so se bojevali tudi Kranjci in Štajerci, je bila strah turškim roparjem. Še bolj je zaslovel med Slovenci, ko je zavzel Dunaj in nekaj časa tam vladal. Bil je velik prijatelj kmetov. Branil jih je, da jih niso zatirali mogočni graščaki. Sam je prijel za motiko in lopato ter zahteval od višjih gospodov, naj kopljejo še oni ž njim, da poskusijo, kako mora kmet trdo delati. Odtod znani pregovor: »Ko kralj Matjaž je kraljeval, je kmetič dobro kmetoval.« Po njegovi smrti so rekli: »Odkar kralj Matjaž spi, nikjer več pravice ni.« Ali pa: »Kralj Matjaž je bil korenjak, da med vami ni nobeden tak.«

Med ljudstvom je pravljica, da se bo ta slavni vladar zopet prebudil, premagal slovenske nasprotnike, pregnal krivico s sveta, pospešil versko življenje in ustanovil zlate čase.

O kralju Matjažu pripovedujejo tudi to, da je rekel svojim spremljevalcem:

»Kadar bo vera toliko opešala, da bodo mravlje nehale laziti k cerkvi na gori, mi naznanite. Vzdignil se bom s svojo vojsko in pokončal vse nevernike.«

Kako naj si razlagamo te besede? Prav lahko. Mravlje, ki lezejo k cerkvi na gori, so množice romarjev. Te mravlje hodijo že od stoletja do stoletja na Marijina božja pota in bodo hodile tudi v prihodnje. Če so pa nekatere cerkve manj obiskovane kakor so bile nekdanj, ni tega kriva ljudska mlačnost, temveč so vplivale višje sile, katerim se je moralo

ljudstvo pokoriti. Sicer pa slišimo vedno o novih krajih, ki vabijo vernike, naj pridejo počastit Mater božjo in jo prosit pomoči. Zato kralju Matjažu zdaj še ni treba vstajati, da bi krotil nevernike. Naj le mirno spi. Mi pa se bomo vedno spominjali dobrot, ki so jih prejemale od njega naši pradedje.

* * *

Med božjimi poti na Spodnjem Štajerskem slovi Marijina cerkev na Brinjevi gori v župniji Zreče pri Konjicah. Do Zreč se lahko peljemo po železnici. Tukaj pa nam pokažejo pot, ki drži navzgor. Najprej stopamo mimo posameznih hiš, obdanih s sadnim drevjem. Vsa ta dolina od Poljčan pa do vznožja Pohorja je namreč polna sadonosnikov, ki dajejo v dobrih letinah obilen pridelek.

»Kako daleč imamo do cerkve na Brinjevi gori?« — vprašamo kmetiča, ki kosi otavo.

»V eni uri lahko pridete tja gor« — je prijazni odgovor.

Začenja se strmina. Na eni strani hodimo poleg vinogradov, na drugi strani poleg gozdov. V poletnem času romarji skoraj ne čutijo vročine, ker je dovolj sence. Velik Kristusov križ v gozdni samoti nas spominja, naj le potrpežljivo stopamo naprej, ker bomo kmalu na vrhu.

Že smo pred glavnim vhodom v Marijino svetišče. Cerkev je svetla, 22 metrov dolga in 8 metrov široka. Da je v njej več prostora, nima klopi. Okna so dobro zavarovana z železno ograjo, čeprav ni slišati o vlomih.

V velikem altarju kraljuje božja Mati z Jezusom ob strani. Oba sta zavita v svileno obleko in ogrnjena s plaščem, ki ga drži angela. Ne vidimo drugega kakor samo Jezusov in Marijin obraz s kronama na glavi. Kdor je že bil na Svetih Višarjah, se takoj spomni, da sta si podobi skoraj enaki. Zato pravijo cerkvi na Brinjevi gori »Male Višarje«. Tudi legenda o obeh božjih potih je v tem enaka, da so dobili pa-

stirji v brinjevem grmu Marijino podobo in da so ovce klečale pred podobo.

Ljudje pripovedujejo o Brinjevi gori, da se domačini niso mogli zediniti, bi li zidali na tem kraju cerkev ali kapelo. Nekaj mož je bilo za cerkev, ker se Mariji spodobi lep dom, ki ga bodo obiskovali romarji iz daljnih krajev. Več mož pa ni bilo zadovoljnih s tem predlogom. Rekli so, da zadostuje kapela. Kje bi namreč dobili toliko denarja, da bi zidali cerkev!

»Ali pa postavimo najdeno Marijino podobo v altar podružnice svete Neže« — je rekel eden. »Saj je ta podružnica komaj pet minut od tukaj. In še skoraj nova je. Jaz dobro pomnim, da sem pomagal zidarjem pri delu. To je bilo leta 1724.«

»Mati božja naj dobi novo cerkev« — so vpili drugi.

»Ali ne zadostuje tudi kapela?« — so vprašali tretji.

Med zborovalci je nastala huda zmešnjava. Bile so tri stranke in vsaka je imela svoje pristaše. Vpitje je naraščalo, nasprotovanje je bilo vedno hujše.

V hipu so vsi utihnili. Prišel je med nje postaven mož z grabljami v roki. Nihče ga ni poznal. Sodili so, da gre s poljskega dela in so premišljevali, kdo bi bil ta človek. Neznanec je stopil med nje in spregovoril prijazno:

»Pozdravljeni možje vsi skupaj! Vem, o kateri stvari se posvetujete na tem kraju, kjer ste dobili Marijino podobo. Nikar se ne prepirajte. Zidajte tukaj cerkev v čast Materi božji, ki bo mila Pomočnica vam in vsem, ki se bodo priporočili njenemu varstvu.«

Tedaj je vzdignil grablje in udaril s koncem lesenega grabljišča na bližnjo skalo. Grabljišče je šlo globoko v skalo, kakor bi ga bil zasadil v mehko zemljo.

Splošno začudenje vseh, ki so to videli. Kako je to mogoče? In vendar je res, saj gledamo z lastnimi očmi grabljišče, zasajeno v skalo. Vprašajmo moža, na kakšen način je storil kaj takega.

Toda moža ni bilo nikjer več. Vsa poizvedovanja so bila brezuspešna.

Zdaj je nehal prepir med možmi. Podali so si roke k spravi in k skupnemu delu ter začeli zidati cerkev. Vsak je brez ugovora pomagal, karkoli je mogel. Ko so izvedeli o čudovitem dogodku tudi ljudje iz bližnjih sosesk, so z veseljem pospeševali zidanje nove cerkve v čast Mariji Pomočnici. Združeno delo v tako lep namen ni ostalo brez blagoslova. Hiša božja je naraščala ter stala leta 1769. dovršena na Brinjevi gori.

In tako kliče ta Marijin dom z vsemi drugimi sveti Devici posvečenimi cerkvami: »Pridite vsi, ki ste v kakršnikoli nadlogi, pridite k tisti, ki je žalostnim tolažba, obupanim mir, bolnikom zdravje, preganjanim zavetje! Po pravici vprašuje sveti Bonaventura: »Kje je na svetu človek, da bi ga ne obsevalo solnce? In kje je na svetu človek, da bi ga ne obsevala Marija z žarki svojega usmiljenja?«

Kristjani! Večkrat ste že videli Marijo s sklenjenimi rokami. Ali vam je prišlo na misel, kaj njene sklenjene roke pomenijo? Kaj drugega, kakor da prosijo za nas, ki zdihujemo kot zapuščeni Evini otroci v tej solzni dolini. Zato gre pa tudi vse skozi njene roke, da bi jih lahko imenovali vsemogočne. Kdo nas tolaži v bridkosti? Kam se zatekamo v vsaki sili? Kdo še ljubi tistega, ki je na svetu popolnoma zavržen? Predragi! Kadar pridejo nad nas huda obiskovanja, povzdignimo svoje oči k njej, ki je bila v vseh časih in je še danes upanje človeških otrok. Mirno bo plavala ladja našega življenja, če bomo gledali na podobo nebeške Matere in klicali: »Ne zavrzi naših prošenj v naših potrebah, temveč reši nas vselej vseh nevarnosti, o častitljiva, o blagoslovljena, o sladka Devica Marija!«

Ko je bila sezidana in posvečena Marijina cerkev na Brinjevi gori, je začela na vse strani sloveti božja pot in slovi še dandanes. Kdor ne more iti na prave Višarje daleč tja na Koroško, gre na Male Višarje, pa prav tako počasti Mater božjo. Saj ima romar tudi na Brinjevo goro dosti dolgo pot. S seboj vzame skromen grižljaj, ker so nastopili časi pomanjkanja in bede. Sicer pa božjepotnik ne išče boljšega; tudi z

malim je zadovoljen. Spominja se, da gre k Materi, ki ga bo pogostila z najslajšim nebeškim kruhom in s tolažbo, ki je svet ne more dati.

Kako genljivo je takrat, kadar prispe večja družba pred Marijino cerkev! Kmalu bo videla nebeško Kraljico v zlatem tronu, opravljeno v dragoceno obleko s krono na glavi in z ljubljnim Sinom v naročju. Matere z otročiči, mladeniči in mladenke, možje in starčki: — vsi hitijo k njenemu altarju, da jej povedó svoje prošnje. Petje se razlega iz njih vrst in slovesno zvonjenje odmeva iz zvonika. Oči vseh so obrnjene v Marijo in njeno Dete. Zdi se, da se smehljata in ljudi blagoslavljata. Tukaj ni nobene razlike. Pred njima so vsi romarji božji otroci.

Glavni trije shodi so na Brinjevi gori binkoštni ponedeljek, praznik svetega Petra in Pavla, pa nedelja Marijinega imena. Ljudje dohajajo že en dan poprej, da lažje opravijo svojo pobožnost. Prav tako so tudi duhovniki že poprejšnji dan na gori, da postrežejo ljudstvu v dušnopastirskem oziru. Zato sta v bližini cerkve dve poslopji. V enem poslopju so prostori za prenočišče in pogoščenje romarjev, v drugem pa prostori za prenočevanje in postrežbo duhovnikom.

Lepo notranjščino je dobila cerkev leta 1911. Okrasil jo je Matija Bradaška, znani slikar iz Kranja, z raznimi podobami. V svetišču nam predstavlja slikar dogodke iz Marijinega življenja, v ladji pa gledamo prizore iz trpljenja Gospodovega. Cerkev na Brinjevi gori združuje na ta način vesele in žalostne zgodbe blažene Device in njenega Sina. Zato počiva tudi ob vznožju velikega altarja mrtvi Odrešenik kakor v božjem grobu.

Leta 1869. so obhajali na Brinjevi gori stoletnico božje poti. Koliko tisoč in tisoč romarjev, teh pridnih mravljic, je bilo takrat v ondotni cerkvi in koliko jih bo še prišlo! Naj bi bila naša zadnja hrana sveto obhajilo, naša zadnja misel spomin na Kristusovo trpljenje in naša zadnja molitvica: Ne zapusti nas, o Marija, ob naši smrtni uri. Amen.

Šestnajsti dan.

Dolina v župniji Pókrče pri Celovcu.

Vsi dobri kristjani, naj so prišteti svetnikom ali ne, so bili vneti častilci Matere božje. Saj je ljubezen do Marije znamenje našega zveličanja. Kdor jo ljubi, tudi rad nanjo misli in rad o njej sliši. Poleg tega ima navado, da jo večkrat počasti s kakim pozdravom. Kakor nas razveseljuje spomladansko cvetje, tako razveselimo tudi mi sveto Devico z vsako molitvijo, bodisi v cerkvi ali doma. Rada sprejme tudi kratke zdihljaje. To nas ne stane nič truda, ker je storjeno na tihem in prikrito človeškim očem.

Sveti Efrem je večkrat rekel: »Nobenega drugega upanja nimam kakor tebe, o Marija!«

Sveti Bernard jo je rad prosil z besedami: »Pokaži, da si moja Mati.«

Sveti Bonaventura jo je nagovarjal: »Ti si moja Gospa; vnemi moje srce s svojo ljubeznijo.«

Sveti Ignacij jo je častil s pozdravom: »Ti si Jezusova in moja Mati. Sprejmi nevrednega v svoje materino naročje.«

Sveti Frančišek Ksaver se jej je priporočal z nagovorom: »Ne pozabi me, o sveta Devica!«

Sveti Filip Neri se je obračal do nje s čisto preprostim klicem: »Prosi zame sveta Devica in Mati!«

Omenili bi lahko še brez števila drugih častilcev, ki so se izročili v vsaki potrebi Marijinemu varstvu. Zadostujejo naj pa navedeni, da bomo po njih zgledu iskali tudi mi pri njej tolažbo. Spomnimo se je vsako jutro, ko vstanemo. Prav tako opoldne, ko zvoní njej v čast in zvečer, ko gremo k počitku. Poglejmo večkrat njeno podobo. Pozdravimo jo, kadar gremo mimo njenega znamenja ob potu. Imamo veliko Marijinih pesmi. Zapijmo jih doma ali skupaj v cerkvi. Radi čitajmo knjige, ki opisujejo Marijino življenje. Še pri srčneje se jej priporočajmo ob njenih praznikih. Posebej jo prosimo pomoči, kadar nas čaka važno delo. Prosim jo za čistost srca. Napeljujmo otroke k

ljubezni do svete Device. Darujmo vsa dela, ki jih opravljamo, Bogu in njegovi sveti Materi.

* * *

Koroški Slovenci imajo več Marijinih cerkvá, ki jim veljajo kot božja pota. Obiskati hočemo tudi mi nekatere, da počastimo Mater Gospodovo. H krati se bomo pa pridružili tistim, ki so nam bratje in sestre po rodu, da se na ta način bolje seznanimo med seboj.

Nekaj kilometrov vzhodno od Celovca je slovenska župnija Pókrče. To se pravi: Ljudje govorijo med seboj slovenski, v občevanju z drugimi pa nemški, kakor bi ne hoteli javno pokazati, da so otroci slovenske matere. Ne daleč od župnijske cerkve je njena podružnica D o l i n a, p o s v e č e n a M a r i j i n e - m u O b i s k o v a n j u. Pravijo jej tudi »Marija v gozdu«. Zidana je bila v novejšem času in postala zaradi posebnega dogodka božjepotna cerkev. Naj ta dogodek ocenjujemo tako ali tako, naj ga razmišljamo od te ali one strani, vedno nam bo ostalo na njem nekaj skrivnostnega. Lahko ga tudi prezremo, vendar pa bomo še vedno v dvomu, imamo li prav, če ga zavržemo, ali imamo prav, če ga upoštevamo. Človeka vlečejo namreč telesna čustva k zemlji, ko ga blage duševne moči dvigajo v višavo. — Zgodilo se je pa tole:

Dobre četrť ure od Pokrč so pasli dne 17. junija 1849 otroci živino v gozdni samoti. Pogovarjali so se o Mariji in peli njene pesmi. Kar so zagledali na štoru posekanega drevesa belo oblečeno gospo, ki so se je ustrašili. Ker jih je pa gospa prijazno vabila k sebi, so šli bliže in občudovali njeno lepoto. Žalostni so bili, ko je gospa izginila. Pripovedovali so doma, kaj je bilo v gozdu, toda ljudje jim niso verjeli. Otroci pa so videli prikazen na tistem mestu zopet drugi in tretji dan (18. in 19. junija). Tedaj so postali prebivalci župnije Pókrče pozorni na čudoviti dogodek. Prepričali so se, da so otroci govorili resnico. Izpraševala jih je cerkvena in svetna gosposka, toda od-

govori otrok so bili tako točni, da je bila izključena vsaka prevara.

Stvar se je razglasila daleč naokoli. Ljudje so v procesijah obiskovali omenjeni kraj. Donašali so darove in zahtevali, naj se zgradi tukaj cerkev v spomin prikazovanja Matere božje. Že en teden pozneje (26. junija 1849) je šlo več mož iz Pókrč k škofijstvu v Celovec. Razložili so dogodek in prosili, če bi smeli začeti z zidavo. Škofijstvo je bilo pripravljeno, da ugotovi želji prosilcev. Še tisti dan je izročilo možem pismo, ki naj ga neso dekanu v Tinje. V pismu je bilo naročeno dekanu, naj preišče zadevo kolikor mogoče natanko.

Ljudstvo je težko čakalo dovoljenja za zidavo. Izpraševanje, pregledovanje in presojanje se je vršilo pa zelo počasi. Šele po preteku dolgih dvanajst let so začeli z zidanjem. Vogelni kamen nove cerkve je bil blagoslovljen leta 1861. Ker je bilo v dvanajstih letih zbranega že precej denarja, je delo hitro napredovalo. Celovški knezoškof Valentin Wiery je 11. novembra 1863 novozgrajeno stavbo slovesno posvetil v čast Marijinemu Obiskovanju.

Cerkev je obdana s smrekovim in borovim drevjem. Odtod njen naslov »Marija v gozdu«. V bližini ni drugega kakor hiša za mežnarja in gostilna za romarje. Preden so domačini začeli zidati, so posekali samo toliko drevja, kolikor je bilo treba prostora za cerkev. Drugo drevje so pustili namenoma, da bi imela Marija mirno stanovanje v gozdnem zatišju. Saj ni nikdar, dokler je živela na svetu, iskala posvetne družbe, temveč je prebivala z Jezusom in svetim Jožefom v tihi hišici v Nazaretu. O samoti velja prislovica: »Kdor se svetu odteguje, ta se Bogu približuje.« Če na tihem živimo, lažje razumemo, kaj nas Bog uči in kako nas tolaži. Prav tako molimo v samoti z bolj zbranim duhom kakor med posvetnim šumom.

Vse drugače pa je v Dolini ob večjih Marijinih praznikih. Takrat oživi gozdna tihota. Vozovi ropotajo, božjepotniki prihajajo, razlegajo se molitve in pesmi v čast tisti, ki prebiva med stenami svetišča.

Da imajo takrat tudi prodajalci svoj dan, ni treba posebej omenjati.

Pred cerkvijo je pokrit prostor, pod katerim pridemo v notranjščino. Tukaj vidimo visoko zgradbo z velikim altarjem. Slika nam predstavlja Mater božjo, sedečo na nizkem deblu posekanega drevesa. Njena spodnja obleka je rdeča, zgornja višnjeva. Na levem kolenu drži belo oblečeno božje Dete. Poleg Marije je angel, pred njo pa otroci, ki se jim je prikazala v gozdu. Podoba je umetniško izvršena, da jo radi ogledujemo. Na stenah visi toliko zahvalnih podob, da bi jih morali dalj časa šteti, preden bi dognali njih skupno število. Kdor je bil že kdaj v kakšni razstavi (galeriji) slik, bo najbolje razumel, kakšna množica podob je tukaj na ogled. Pričajo nam, da so našli verniki v mnogih potrebah pomoči na priprošnjo svete Device. Tudi razsvetljava cerkve je zadostna, ker prihaja vanjo dovolj svetlobe skozi tri velika okrogla okna.

Le ena stvar je, ki nas moti pri ogledovanju hiše božje. Marijin dom bi moral biti namreč v primeri s svojo višočino precej daljši. To pa je nastalo šele pozneje, ko je bila že cerkev zidana. Zgodila se je nesreča, ki je ni nihče pričakoval. Neko noč leta 1868. se je podrl zvonik in ž njim vred sta se razsuli tudi obe spodnji steni do srede cerkve. Ljudje so si razlagali dogodek na razne načine. Pravi vzrok pa je bil ta, ker preslabi temelji niso mogli vzdrževati zvonikove teže.

Zdaj je bilo glavno vprašanje, kako se bo popravila velika škoda, zakaj podrti je bila dobra polovica cerkve. Kje bi dobili Pókrčani toliko sredstev, da bi vse to sezidali? Videli so, da jim to ni mogoče. Kakor so objokavali Judje podrtije Salomonovega templja, tako so žalovali tudi verniki ob ruševinah Marijine cerkve v gozdu. Toda pogum! »Saj nam zadostuje tudi polovica cerkve!« — ta glas se je razširil med ljudmi in našel odobrenje povsod. S prostovoljnim delom so odstranili kupe kamenja in ostalo cerkev popravili, da je bila božja pot zopet tako obiskovana kakor poprej. Več starega zidovja pa

stoji še dandanes. Pustili so ga v spomin, da vidijo romarji, kako velika je bila nekdanja cerkev. Le zvonik pogrešamo. Ker so se zidarji bali, da bi mu ne mogli dati dovolj močnega temelja, so opustili zidanje zvonika. Mali zvon visi pred glavnim vhodom v svetišče. Za veliki zvon pa so naredili prostorno leseno stavbo v bližini cerkve.

Med ondotnim ljudstvom je razširjeno staro pre-rokovanje, da bo stala enkrat na tem kraju nova velika Marijina cerkev, ki dolgo časa ne bo dodelana. Dodelana pa bo slovela po daljnih krajih, imela veliko obiskovalcev in ostala, ko bodo na Koroškem in Štajerskem samo še tri druga Marijina božja pota.

Marija bodi nam pomoč,
ko vse nas zapusti,
ko nas objame smrtna noč,
nas milo sprejmi ti!
Za Mater kličemo te zdaj,
da bomo tvoji vekomaj.

Sedemnajsti dan.

Naša Gospa v Grabnu (Zilska dolina.)

Veselje pokrepča vsakega človeka in utrdi njegovo moč. Srečen, kdor je podoben solnčni uri. Solnčna ura kaže le takrat, kadar solnce sije. Če ga ni, ne more kazati števil. Tako je tudi z našim življenjem. Velikokrat je krasno vreme, ki razveseljuje srce. Sledijo pa mračni dnevi, polni žalosti. Na svetu ne moremo pričakovati stalne sreče. Krasna je naša zemlja, krasna posebno zdaj, ko je prišla pomlad. Pa tudi pomlad traja le nekaj časa. Pravo, neskajeno veselje nas čaka samo v nebesih. Tam so blagri, ki spolnujejo izvoljenim vse želje, ker je Bog njih največje plačilo. Odrešenik nam je obljubil boljši kraj, kakor ga imamo tukaj. Rekel je: »Ko odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas vzel k sebi, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz.«

Kam naj se torej obrnemo takrat, kadar pridejo bridkosti, kadar postaja temno in solnčna ura ne kaže številke? Proti nebesom povzdignimo oči in se spomnimo, kaj je zapisal sveti Janez v Skrivnem razodetju: »Nič se ne boj tega, kar bi moral trpeti. Bodi zvest do smrti, pa ti bom dal krono življenja.« Ali recimo s kraljem Davidom: »Za eno reč sem prosil Boga in ga hočem vedno prositi, da bi mogel prebivati vse dni v Gospodovi hiši.«

Kristjani! V veličastnih nebeških prostorih bomo našli blaženo Gospo, kateri se zdaj priporočamo. Angeli slavijo dan, ko je prišla v njih sredo. Vsi izvoljeni so zamaknjeni v njen obraz, ki se ga ne morejo nagledati. Kaj pa mi? Če že Jezusov izvoljeni apostol ni mogel najti besedi, da bi po vrednosti opisal nebeško veselje, tudi nam ne ostane drugega, kakor da povzdignemo oči proti rajskim višavam in izrazimo svoje želje z iskrenimi besedami: Po eni reči hrepenimo in hočemo zanjo vedno prositi, da bi mogli v Gospodovi hiši in v Marijini bližini prebivati vekomaj.

* * *

Med prijetnimi kraji na Koroškem je posebno lepa dolina ob bregovih reke Zile. Na severu in jugu jo spremljajo nepretrgane verige visokih planin. V spodnjem koncu doline stanuje pristen slovenski rod, ki je ohranil stare običaje do današnjih časov, čeprav ga ovirajo nasprotniki od vseh strani. Med tem ljudstvom se je rodil leta 1809. slavní župnik Matija Majar Zilski. Bil je tako navdušen Slovan, da bi mu težko našli enakega. Ko je bil leta 1881. ob slavnosti svetega Cirila in Metoda v Rimu djakovski škof Jurij Strossmayer, je s posebnim veseljem podal roko temu skromnemu duhovniku in mu rekel: »Od vas smo se vsi učili rodoljubja.« Iz Odese na Ruskem je dobil Matija Majar častno povabilo, naj gre tja za profesorja latinščine, grščine in slovanskih jezikov, toda Majar je ponudbo hvaležno odklonil. Rajši je ostal preprost župnik na Koroškem med svojimi rojaki Zilani. Nabiral je narodne pesmi in jih rešil

pozabljenosti. V svojem listu »Slavjanu« si je stavil pretežno nalogo, da bi priredil vsem slovanskim narodom skupni književni jezik. Gmotno se mu je godilo vedno slabo. V starosti je živel v Pragi, kjer je umrl leta 1892., star 83 let.

V Zilski dolini je župnija Blače in v njeni bližini podružnica, ki ji pravijo »Naša Gospa v Grabnu«. Imenitna je po svoji starosti in zaradi tega, ker je znana Marijina božja pot. Na eni strani jo obdaja skalovje, na katerem je stal nekdanj star grad, lastnina mogočnih nadškofov iz Salzburga. Na drugi strani je cerkev prislonjena k hribu, porastlem z raznim drevjem. V tej soteski torej, skozi katero teče gorski potok, sameva »Naša Gospa v Grabnu«. Odtegnjena je svetnemu šumu, toda ob gotovih praznikih je zelo obiskana.

Kje so tisti časi, ko je padla veljava rimsko-nemškega cesarstva tako globoko, da noben knez ni hotel prevzeti vladarstva! V državi je nastala velika zmešnjava. Ni več veljala pravica, temveč le sirova sila. Tedaj se je opogumil tudi goriški grof Albert ter pripeljal leta 1260. močno vojsko na Koroško, da bi pridobil kaj več zemlje za goriško grofijo. Ko pa je zvedel v Zilski dolini, da mu gre naproti še močnejša vojska salzburškega nadškofa Friderika, ni upal prodirati naprej. Toda preden se je vrnil, je porušil grad in Marijino kapelo na skalovju, pod katerim stoji dandanes cerkev Naše Gospe v Grabnu. Salzburški nadškofje pa so v zadoščenje za porušeno grajsko kapelo dali zidati pod skalovjem sedanjo cerkev Matere božje. Le grad nad njo je ostal v razvalinah.

Da je ta Marijin dom zelo star, nam kažeta njegova vnanjost in notranjščina. Gotski slog cerkve in zvonika nas spominja zidave 14. ali 15. stoletja. Glavna stvar pa je ta, da zgradba ni zapuščena, temveč prav dobro ohranjena po darežljivosti romarjev in s podporo društva za varstvo starih spomenikov.

Vse, kar pogledamo v tej zgodovinsko važni hiši božji, diha slavno preteklost. Podobna je muzeju, v katerem ni nič novodobnega. Zdi se, da smo po-

stavljeni za več stoletij nazaj in pred oči nam stopajo romarji, ki so še v srednjem veku klečali na tem kraju.

O milostljiva Devica, ki stoluješ že tako dolgo v tronu velikega altarja, obrni tudi v nas svoje milostljive oči, kakor si jih obračala v svoje častilce, ki jih že veliko let ni več v tej solzni dolini! Gledali so tebe in tvojega Sina, ki ga držiš v naročju. O srečni, ki vaju gledajo zdaj v nebeškem veličastvu! Ničesar si ne želijo več, ker je njih srce napolnjeno z veseljem, ki ga niso nikjer našli na svetu. Mi pa še potujemo proti tisti blaženi domovini. Vodi nas in varuj nas, da pridemo v njih družbo!

Ob stenah velikega altarja so naslikani prizori Jezusovega trpljenja. Take slike so tudi v nekaterih drugih romarskih cerkvah. To kaže, da so združevali naši predniki češčenje Matere božje s spominom na Gospodovo trpljenje. Veselili so se, ko so prišli k svoji Pomočnici, poleg tega pa tudi niso pozabili Marijine žalosti, ki jo je občutila tolikokrat v svojem življenju. Meči njenih bolečin naj so nam tolažba v nadlogah in vzpodbuda, da voljno sprejemamo vse težave iz božje roke.

Razen slik Jezusovega trpljenja vidimo v cerkvi Naše Gospe v Grabnu še nekaj drugega. Pod prižnico je kip, ki nam predstavlja Kristusa takega, kakršnega je pokazal Poncij Pilat Judom z besedami: »Glejte človek!« Omečiti jim je hotel trda srca in vzbuditi usmiljenje do njega.

Kipar, ki je izrezljal to podobo iz lesa, je imel precej umetniškega čuta. Hotel je prav živo izraziti Gospodovo bolečino, da bi imeli verniki res sočutje s trpečim Odrešenikom. Telo je polno ran. Izpod trnjeve krone na glavi teko krvave kaplje po obrazu. Kristusove roke so ovite z verigo, ki jo zaklepa ključavnica. V eni roki drži Zveličar bič z usnjatimi jermeni, v drugi trst, ki nadomestuje kraljevo žezlo.

V koroških in tirolskih cerkvah omenjeni kipi niso redki. Takemu Kristusu pravijo »der Schmerzensmann«. Mi bi mu rekli »mož bolečin«. Romarji

prižigajo pred njim sveče in premišljujejo bridkosti, ki jih je trpel za odrešenje sveta.

Tudi cerkvena ladja, precej širša kakor prostor pred velikim altarjem, je okrašena s slikami. Med njimi se odlikuje Marijino Vnebovzetje na sredi visokega ravnega stropa. Še bolj nas zanimata stranska altarja. V posebni časti je oni na evangeljski strani, ki nam predstavlja najbližjo Jezusovo rodovino, namreč Marijino Mater sveto Ano, njeno hčerko Marijo in božje Dete. Tej sveti skupini pravijo po nemško »Heilige Anna Selbstdritt«. Mi bi rekli »sveta Ana tretja v zvezi«. Dobro vam je znana sveta Družina: Jezus, Marija in Jožef. Take podobe imate v marsikateri hiši. Predstavljajo vam tri osebe kot zgled srečnega družinskega življenja. Imamo pa še neko posebno sveto Družino, v kateri so: Jezus, Marija in sveta Ana. Ta Družina obsega božje Dete, njegovo Mater Marijo in njeno mater sveto Ano, ki je bila Jezusova stara mati. Stare matere pa imajo otroke svojih sinov ali hčerá posebno rade. Zato je med romaricami, ki obiskujejo Našo Gospo v Grabnu, posebno veliko krščanskih mater. Priporočajo se Mariji in sveti Ani, da bi bile srečne v zakonskem stanu, da bi jim Bog dal zdrave otroke in da bi jih vzgojile v strahu božjem, ker le dobra vzgoja prinaša srečo otrokom in starišem. Ljube matere! Ne lomite otrokom samo telesnega kruha, temveč še bolj kruh dobrega nauka. Materin nauk je otrokovi duši jutranja zarja, ki obeta lep dan. Velikokrat smo že sami rekli: »To so me moja mati učili!« Da! Kar smo slišali od matere, tega ne moremo zbrisati iz duše. Otroci se spominjajo materinih naukov, ko njeno telo že davno počiva v grobu. Hvala Bogu, da velika večina mater dobro pozna svojo dolžnost. Njih mehka narava jih nagiba k Bogu in k Materi vseh mater, k preblaženi Devici Mariji, ki ima usmiljeno srce za nadloge svojih otrok.

Poslušaj, o Kraljica nebes in zemlje, naše prošnje, ki jih pokladamo pred tvoj prestol. Ozri se milostno na nas in pomagaj nam na priporočilo tvoje matere svete Ane v vseh težavah življenja. Amen.

Osemnajsti dan.

Log pri Vipavi.

Meseca majnika se začenja novo življenje v naravi. Povsod bujna rast: na vrtovih in njivah, na travnikih in v gozdih. O čudovito delovanje božje!

Ta prijetni spremen po dolgem zimskem počitku vpliva tudi na človeka. Navdaja nas spomladansko veselje. Nova ljubezen do dela se vzbuja v srcu.

Vse to pa nas spominja, da obnovimo tudi mi ljubezen do majnikove Kraljice.

Bilo je ob vladanju rimskega cesarja Avgusta. V oddaljeni judovski deželi je hitela preprosta deklica v mestece Hebron, da bi obiskala svojo teto Elizabeto. Komaj jo zagleda Elizabeta, že jo pozdravlja od daleč in kliče: »Blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa! Odkod meni to, da pride Mati Gospodova k meni? Blagor tebi, da si verovala, ker dopolnilo se bo, kar ti je povedal Gospod.«

Deklica pa je, napolnjena s svetim Duhom, zapela vzvišeno pesem: »Poveličuj moja duša Gospoda in moj duh naj se veseli v Bogu, mojem Zveličarju, ker se je ozrl na nizkost svoje dekle. Zakaj odslej me bodo blagrovali vsi narodi zemlje.«

Tako je pela uboga Devica, in njene preroške besede gledamo z lastnimi očmi uresničene še danes. Vsi smo priča, kako milijoni in milijoni častijo to Devico. Kdo prešteje njena svetišča od najkrasnejših cerkvá pa tja do malih poljskih kapelic! Komaj zgine pred solničnimi žarki nočna tema, že se oglašajo zvonovi z jutranjim klicem: »Zdrava Marija!« In ko stopi solnčna obla v sredo poldneva, vabijo zopet k njeni proslavi. Prav tako se razlega tudi proti večeru pozdrav Mariji. Glas zvonov doní vso noč po drugih delih sveta, da nikdar ne preneha češčenje Matere božje.

Minila so stoletja. Silne spremembe so se vršile na zemlji. Marijino češčenje pa ni prenehalo, temveč je še naraščalo. Primerjal bi to nepretrgano češčenje

mogočnemu pevskemu zboru, ki se bliža iz daljave, prihaja vedno bliže, postaja močnejše in zabučni slednjič prav pred nami, da se združujejo tudi naši glasovi s petjem nepregledne množice Marijinih častilcev. Marija pa odgovarja narodom z neštevilnimi milostmi, ki jih sipa njena dobrotljiva roka.

* * *

Tolažnici žalostnih je posvečena lepa cerkev sredi cvetočega Vipavskega polja in bujnih vinogradov. Podobna je svetilniku, ki kaže brodarjem, kam naj obračajo ladje, da pridejo v varno пристanišče. Da! Boljšega naslova ni moglo dati Mariji to mnogo preizkušeno in v jedru dobro vipavsko ljudstvo, kakor da ji pravi Tolažnica žalostnih.

V gorenji dolini, v Logu pri Vipavi se dviga veličasten Marijin dom. Tukaj je duhovno središče vse okolice. Njegov sloves sega še daleč na Pivko, Kras, v Gore in proti zapadu.

Ni čuda, da se Vipavcu v tujini oko zaiskri, ko sliši besedo o materi božji v Logu. Vzbuja se mu staro, toda vedno novo čustvo, ko sliši pesem: »O Marija, zvezda krasna...« Prav tako tudi, kadar čuje mogočni veliki zvon. Saj ne more biti drugače. To prezirano in zaničevano ljudstvo, tepeno od narave in od zgodovinskih doživetij, še ni obupalo. Vedno se še drži pokonci in tudi napreduje. Da pa še živi, se mora zahvaliti predvsem svoji nebeški Tolažnici.

Cerkev Matere božje v Logu zasledujemo več stoletij nazaj. Že v desetem stoletju, ko so se začeli uveljaviti oglejski očaki, dobimo nekaj podatkov tudi o Logu. Pozneje čitamo, da je zadnji goriški grof Leonard podrl staro cerkvico, sezidal novo večjo in ji oskrbel duhovnika (1445). Žal, da ta cerkev ni imela dolgega obstanka.

Turška sila, ki je zadela tudi Vipavsko dolino v zelo hudi meri, je leta 1477. uničila novo cerkev. Milostni Marijin kip so v prvi naglici shranili na utrjenem hribu svetega Pavla nad Planino, eno uro

od Loga. Ker pa je bil hrib premalo zavarovan, so prenesli Mater božjo v močnejše utrjeni Tabor. Po odhodu Turkov, ki jim je načeloval Omar beg, so jo pa Vipavci spremljevali v veseli procesiji nazaj na njen popravljeni dom v Logu.

Radi poslušamo, v kako veliki časti so imeli naši predniki podobe blažene Device, in kako so jih skrivali, če jim je grozila nevarnost. Saj nas navdaja že sam spomin na Marijo s sladkostjo. Zato ji pravimo v cerkveni molitvi: Pozdravljena Kraljica, Mati usmiljenja, življenje, sladkost, življenje in upanje naše, bodi pozdravljena.« S kolikim veseljem gledamo tudi mi Marijine podobe! Spominjajo nas, da imamo v nebesih boljšo Mater, kakor so pozemeljske matere. Kako prijetno je moralo biti njeno govorjenje, kako sladka ji je bila ločitev s sveta! Ona ni občutila grenkosti smrti, ker ni imela nobenega greha. Kako sladko je tudi njeno ime, ki razveseljuje srca njenih častilcev! Prav zato ogledujemo tako radi njene podobe, ki nam jih predstavljajo slikarji in kiparji v lepoti, v kakršni ne predstavljajo nobenih drugih svetnikov.

Ko so odšli Turki, je vladal na Vipavskem mir, pa ne dolgo. Prišle so druge preizkušnje. Nastala je Benečanska vojna, ki sta jo občutila Log in Vipava. Tudi kuga je pustila žalostne posledice in Lutrova kriva vera je kalila katoliško edinost. Sam Primož Trubar, oznanjevalec krivoverstva, je prihajal zadnjo nedeljo novembra leta 1563. v Vipavsko dolino, do Loga pa ni prišel. Kaj naj rečemo še o francoski revoluciji, ko so korakali francoski vojaki večkrat prav mimo cerkve v Logu! Toda šli so eni in šli drugi, ostala pa je Mati božja in ostal je veliki zvon, ki se je oglašal takrat in doní še dandanes.

Vipavsko ljudstvo je po srečno prestanem luteranstvu povečalo in olepšalo cerkev tiste, ki je premagala vse zmote. Če ogledujemo sedanjo hišo božjo v Logu, moramo reči, da je res svetišče, vredno Kraljice nebes in zemlje. Predvsem občudujemo velikost cerkve, ki je 39 metrov dolga in 10 metrov široka. Ima pa še posebej osem stranskih kapel. Nekaj

izredno lepega je veliki altar iz belega marmorja. V ponos bi bil vsaki, še tako krasni cerkvi. Izklesal ga je leta 1802. v Benetkah mojster Geraldo. Plošča ob altarju poroča, da ga je postavilo hvaležno Vipavsko ljudstvo in da ga je posvetil Tolažnici žalostnih goriški nadškof Jožef Valant, ko je bil v Vipavi dekan Štekar. Sedanjo podobo Matere božje z Detetom v naročju pa je izvršil leta 1861. akademski slikar Stroj.

Vso cerkev je ozaljšal s prizori iz Marijinega življenja slikarski mojster Goldenstein iz Salzburga (1841—1844). Podobe, izdelane na mokri omet, so še danes kot nove. Vse to je naredil Goldenstein brezplačno edino le v čast Materi božji. Na stropu velikega altarja je upodobljeno Marijino kronanje, kjer so posamezne osebe naravnost razkošno opremljene. Na stenah vidimo sledeče slike: Marijino Oznanjenje, angel naznanja pastirjem Jezusovo rojstvo, Trije kralji gredo k jaslicam in angel se prikaže Jožefu v spanju. V ladji kaže glavna stropna slika spremenjenje Gospodovo na gori Tabor, umetnina prve vrste. Ostale podobe predstavljajo evangeliste in cerkvene očete. V stranskih altarjih so slike istega mojstra Goldensteina. Prav tako povzdigujejo Goršičeve orgle s 25 pojočimi spremenimi častitljivost božje službe.

Tudi cerkvena vnanjost izraža lepoto Marijinega doma. Nad njim se vzdiguje zvonik, visok 56 metrov. Tovariša sta mu dva manjša stolpa, ki dajeta cerkvi še bolj značilno lice. Romarji hitijo s toliko večjim veseljem k Materi božji, ko slišijo blagoglasno zvonjenje.

V Logu je več cerkvenih shodov na leto. Glavna praznika sta Veliki in posebno Mali Šmarin. Takrat prihiti mnogo ljudstva. Šmarni dnevi bi bili brez slovesnega obhajanja v Logu za Vipavce pravi postni dnevi. Kaj vabi ljudi v Log? Več stvari. Prvo vabilo je Tolažnica žalostnih. Njej odkrivajo božjepotniki svoje potrebe. Potem lepe pridige in ubrano petje. Posebna privlačnost za uboge pozemeljske otroke pa je in ostane spovednica. Glavna sila, ki vleče romarja

k Mariji, je obtežena vest in želja po spravi z Bogom. V tem oziru imajo božjepotne cerkve vedno velik ugled. Močna je grešna navada in ni čuda, da je toliko padcev. Marija pa zna priti do sedemkrat zaklenjenega človeškega srca. Ona sveti v temo in trga žrtve iz satanove oblasti. Kako lahko je spreobrnjenje, če vmes poseže Marija! O, kako draga je nedolžnost! Najbolje to pové mladim ljudem Marija. Pomaga jim, da jo ohranijo. Hudo je nagnenje do posvetnosti, toda vse je mogoče v šoli Marijini.

Razen običajnih shodov prirejajo v Logu tudi izredna zborovanja. Tem prištevamo shode Marijinih družb ter shode mož in fantov. Vršilo se je že tudi zborovanje v čast presvetemu Rešnjemu Telesu. Ljudje dohajajo radi k takim prireditvam in združujejo ž njimi obisk božje poti. Kljub vsem hudim preizkušnjam niso nikdar pozabili dobre Mamke božje, pa tudi ona jih ni pozabila. Neštetokrat se je že glasila v Logu pesem:

O Marija, zvezda krasna,
upno te pozdravljamo,
usliši nas, danica jasna,
ki te tu proslavljamo.
Počeščena zarja zlata,
slušaj mile pesmi glas,
rajska nam odpiraj vrata,
k Jezusu pripelji nas.

Devetnajsti dan.

Vrhopoljska Gospa pri Šibeniku v Dalmaciji.

V svetem pismu stare zaveze beremo, kako huda suša je bila ob času preroka Elije. Da bi ga nihče ne motil v molitvi, je zapustil Elija hrupno življenje med ljudmi in šel na samotno goro Karmel. Tukaj se je v znamenje posebne pobožnosti globoko nagnil proti tlom, skril obraz med kolena in s trdnim zaupanjem prosil Boga, da bi poslal potrebni dež. Vse se je bilo namreč že razsušilo in razpokalo. Tri leta in šest mesecev ni padlo kapljice na zemljo.

Po dolgem zamaknjenju v molitvi je rekel Elija služabniku, ki ga je spremljal na goro:

»Pojdi in poglej po morju, če je kakšna meglica v daljavi. Hitro pridi nazaj povedat, kaj si videl na morski ravnini«.

Služabnik je storil po Elijevem povelju, toda se vrnil s poročilom, da ni nobenega znamenja o dežju. Tedaj mu je ukazal prerok, naj gre še sedemkrat gledat, kako je na morju, on pa bo ta čas prosil Boga, naj se usmili ljudi in živali.

Po sedmem potu je prišel služabnik povedat, da se je začela vzdigovati drobna meglica iz morja. Meglica je postajala vedno večja in zaprla ves razgled. Temni oblaki so zagrnili nebo in nastal je veter, ki je prinesel dež. Namočil je vso deželo in pognalo je novo življenje. Glejte, koliko premore stanovitna molitev! Zato piše sveti apostol Jakob: »Elija, človek kakor mi, je prisrčno molil in nebo je dalo dež, da je zemlja zopet rodila svoj sad.«

Ali ni bila ta meglica predpodoba Matere božje? Izraelci so pred Kristusovim rojstvom spoznali svojo zapuščenost in zdihovali po Odrešeniku. Prosili so nebesa, naj bi ga rosila. Prosili so oblake, naj bi ga kakor rahel dež poslali na razsušeno zemljo. In spolnil se je obljube čas. Prikazala se je meglica, ki je napovedala Zveličarja. V hiši svetih staršev Joahima in Ane je tekla zibelka preblazene Device, ki nam je dala Zveličarja. Sveto telo Marijino je bilo vredno, da ga je izbral sam Bog za svoje stanovanje. Kako po pravici je torej tista žena v evangeliju povzdignila glas izmed množice in slavila Mater Gospodovo!

Tudi mi ne bomo zaostajali za to evangeljsko ženo, temveč se z veselim srcem pridružili njenemu počeščenju. Ker prejemamo toliko dobrot iz Marijine roke, gledamo vsi nanjo kot Posredovalko med nami in med Bogom. Kolikorkoli je v naših srcih blagih čuvstev, vsa naj so njej posvečena. Prav je in koristno, da Marijo častimo. Lepo in hvalevredno pa je tudi, če se je še posebno spominjamo meseca majnika.

Poglejmo tja dol proti jugu naše države, kjer se svetlika Jadransko morje. Na njegovih kamenitih in precej strmih bregovih so dalmatinske pokrajine, ki jih prištevamo zdaj Primorski banovini. Dalmacija je sicer bolj podobna Krasu kakor rodovitni zemlji, vendar pa dobro uspeva vinska trta in okusno sadje, ki ga ni v naših krajih. Le žita je malo. Ljudje so revni in morajo s trdim delom izsiliti iz zemlje najpotrebnejši živež. Dober zaslužek jim pa dajeta ribolov in brodarstvo.

Približno v sredi Dalmacije je ob morskem zalivu škofijsko mesto Šibenik. Ni veliko, pa ima lepo lego na skalovju. Nekdaj je bilo močno utrjeno, ker se je moralo braniti zoper Benečane in Turke.

Svetišče Mater božje z imenom Vrhpoljsko je oddaljeno enajst kilometrov od Šibenika. Sezidano je na vzvišeni planoti, po kateri pelje državna cesta. Cerkev stoji popolnoma na samem; prve hiše so oddaljene od nje dober četrť ure. Ločena od posvetnega šuma si je Marija tukaj izbrala prestol, da deli vsem, ki jo obiščejo, zlato, srebro in bisere svoje milosti. Vsa skupina hiš, raztresenih po okolici, šteje 650 duš in ima lastno župnijo. Marijin dom se vidi od raznih strani, da župljani lahko pozdravljajo Mater božjo iz vseh sel na ravnini in z oddaljenih gričev.

Prvotno cerkev so požgali Turki, ki so tudi v Dalmaciji tako hudo ali še huje gospodarili kakor na Slovenskem. Milostno Marijino sliko pa so kristjani še pravočasno rešili in jo shranili v cerkvi svetega Ivana v Šibeniku. Tukaj je ostala tako dolgo, da so zapustili Turki Dalmacijo. Slika ima ob spodnji strani napis »Facta fuit anno Domini 1383.« (Narejena leta 1383.) Učakala je torej do danes že 553 let. Strokovnjaki jo hvalijo kot umetno delo italijanskega slikarja. Predstavlja nam Marijo, sedečo na prestolu. Čez rdečo spodnjo obleko ima ogrnjen plašč višnjeve barve. V desni roki drži Jezusa, v levi roki pa cvetico.

Ko so Turki staro cerkev požgali, je ostala milostna Marijina podoba še toliko časa v Šibeniku, da je bila sezidana nova cerkev na Vrhpolju. Imela pa

je tudi v Šibeniku veliko obiskovalcev. Polagoma so nabrali toliko darov, da je bil zgrajen na Vrhpolju leta 1722. nov Marijin dom, v katerega so prenesli z veliko slovesnostjo milostno podobo. Spremljala jo je vsa duhovščina iz Šibenika, veliko plemstva in množica ljudstva. Ker ni bila cerkev takrat še popolnoma oskrbljena s potrebno opravo, je čakala posvečenja tako dolgo, da je dobila njena notranjščina vse, kar se taki cerkvi spodobi. Posvetil jo je šibeniški škof Blaž Bonačić 20. junija 1762.

V zgodovini božjih potov večkrat beremo, da je morala Marija zapustiti sedež svoje milosti in iskati drugje stanovanja. Ob takem dogodku je bila prva skrb vernikov ta, da so vzeli milostno podobo iz altarja in jo skrili pred sovražniki. To so storili Vrhpoljci pri Šibeniku in kristjani v več drugih krajih. Ljudje so imeli namreč Marijine podobe za zelo sveto stvar. Smatrali so jih kot skupno last, za katero so morali vsi skrbeti in jo varovati poškodb. Naj sledi nekaj zgledov, v kakšnem spoštovanju so bile podobe Matere božje ob času nevarnosti. Povedali smo to že deloma pri posameznih Marijinih svetiščih. Pokazati pa hočemo še posebej, kaj so častilci blažene Device vse storili za ohranjenje njenih milostnih podob.

1. Ko so se pripeljali mohamedanski Arabci čez Sredozemsko morje in vzeli Špancem leta 711. njih lepo deželo, je preletel strah vso Španijo. Neverniki so si zaslužnili krščansko ljudstvo in postali njegovi gospodarji. Tedaj je škof Peter iz Barcelone skril Marijino podobo v divje gorovje Monserrát. Tukaj je samevala tako dolgo, da so bili pregnani Arabci iz španskih pokrajin. Tedaj so ji postavili kar v ondotnih skalnatih strminah veličastno cerkev, ki je še dandanes najslavnejša božja pot na Španskem.

2. Leta 1545. so napadli Turki s posebno silo hrvatsko Zagorje. V bran se jim je postavil junak Nikolaj Zrinjski, ki je bil takrat hrvatski ban. Da bi bila Marija na Bistrici zavarovana pred sovražniki, jo je ondotni župnik zakopal v zemljo in otel poškodb. Pri drugem turškem napadu na Bistrice, so kristjani

Marijino podobo zazidali v cerkveno steno, da ni prišla Turkom v roke.

3. Švedski kralj Gustav Adolf si je v tridesetletni vojni (1618—1648) podjarmil bavarsko deželo tja do glavnega mesta Münchena. Da bi ne dobili Švedi v oblast tudi milostne Marijine podobe v Starem Öttingu, so jo prenesli njeni častilci v trdnjavo Burghausen, ki je bila obdana s tako močnim zidovjem, da sovražniki niso mogli do nje. Po končani vojni so jo pa zopet prenesli na njen prejšnji sedež v Stari Ötting.

4. Švicarskim menihom je prišlo pa še nekaj drugega na um, ko so zvedeli, da bodo napadli francoski revolucionarji božjo pot Einsiedeln. To je bilo leta 1798. Vzeli so iz altarja Marijino podobo kakor tudi vse dragocenosti, ki jih je imela na sebi. Vse to so skrili v varen kraj na Tirolskem. Poprej pa so napravili novo Marijino podobo, ki je bila stari čisto enaka, le pristno zlato, srebro in bisere so nadomestili s ponarejenimi okraski. Francozi so mislili, kako velik dobiček bodo imeli z ugrabljeno podobo, pozneje pa so se prepričali, da so bili prevarjeni ter občudovali bistroumnost menihov. Ko se je začel vračati zopet mir, so prinesli redovniki milostno podobo s Tirolskega nazaj in jo postavali na prejšnje častno mesto.

5. Kaj se je godilo na Svetih Višarjah ob času svetovne vojne, pa še sami pomnite. Veliko je bilo takrat beguncev in begunk, ki so morali zapustiti domače kraje in iskati stanovanja pri dobrih ljudeh. Taka begunka je bila tudi Marija s Svetih Višarij. Njeno domovanje je pogorelo, njo pa so pravočasno rešili in prenesli v Žabnice. Od tam so jo prepeljali v frančiškansko cerkev v Beljak, iz Beljaka v Maribor in iz Maribora v cerkev svetega Križa pri Dravogradu. Po končani svetovni vojni so jo slovesno spremljali nazaj na njen stari visoki sedež. Cerkev je zdaj dostojno popravljena in Marija ima zopet lepo stanovanje na Svetih Višarjah.

Vrnimo se na Vrhpolje pri Šibeniku.

Slišali smo, da je tista drobna meglica, ki se je ob času preroka Elija prikazala nad morjem, postajala vedno večja in slednjič napojila izsušeno zemljo s potrebnim dežjem. Prav tako se je razvijala tudi božja pot na Vrhpolju. Majhen je bil njen začetek in veliko hudega je morala prestati, toda iz vseh težav je vstala še lepša. V velikem marmornatem altarju kraljuje »Gospa Vrhpoljačka«, obdana z neštetimi darovi, ki so jih poklonili Mariji njeni častilci v zahvalo za uslišane prošnje. Med darovi vzbuja posebno pozornost železna krona pod Marijino podobo. Poleg krone pa so obešene verige. Hrvatska narodna pesem poroča o hajduku z imenom Rado, ki je čakal v trdnjavi Knin na smrtno kazen. Ni bil več daleč tisti dan, ko bi bil moral umreti na vešalih. Rado je pokleknil v ječi na gola kolena in se priporočal sveti Devici na Vrhpolju. Molil je:

Prosim te, o moja mila Majko,
reši me iz te temnice hude,
jaz okove hočem vse razbiti,
iz okóv ti krono narediti.

V noči pred smrtno izvršitvijo so mu verige kar padle od rok in nog. Vrata ječe so se odprla in pred hajdukom je stala Gospa Vrhpoljačka. Rekla mu je kratko: »Zdaj pa beži Rado, kamor ti je drago.« Rado je šel in točno spolnil svojo obljubo. Razbil je verige, jih razbelil v ognju in iz zvarjenih koščkov naredil železno krono Materi božji.

Glavni trije romarski shodi so na Vrhpolju o Svečnici, o Velikem in Malem Šmarnu. Te tri dneve pride tja na tisoče in tisoče božjepotnikov. Nekateri se pripeljejo na čolnih ali parobrodih z otokov Jadranskega morja. Drugi dospejo peš ali na vozovih. Veliko se jih pripelje tudi po železnici, ki ni daleč od cerkve. Videti bi morali, kako genljivo se ta narod vede pred Marijino podobo. Tu ni konca ne kraja molitev, pesmi in vzdihov. Pridigarju ni treba veliko truda, da pripravi ta mehka jugoslovanska

srca k joku. Že pri imenovanju Jezusa in Marije se svetijo ljudem solze v očeh.

Sprosi milost spokorjenja
tudi nam, Marija, zdaj;
zadnjo uro pa življenja,
sprosi nam nebeški raj.

Dvajseti dan.

Črnogorska Mati božja v Letnici na Srbskem.

Vsi bogoljubni pisatelji so v tem edini, da je češčenje Matere božje potrebno vsakemu izmed nas. Častimo jo bolj kot druge svetnike, saj je ona prva za Jezusom. Vsa dela začenjajmo in sklepajmo z mislijo na Marijo. Spominjajmo se njenega vzornega življenja in njene slave v nebesih. Ne pozabimo molitve rožnega venca in drugih pobožnosti, ki jih priporoča sveta Cerkev. Hitimo k Mariji v dvomih, da nas razsvetli. V zmotah, da nas pripelje na pravo pot. V vseh preizkušnjah, da nas podpira. V obupnosti, da dobimo pogum. V težavah, da prejmemo tolažbo.

Pravi Marijini služabniki imajo neomejeno zaupanje do nebeške Matere. Ozirajo se na njo kot na jutranjo zvezdo, ki jih bo pripeljala v nebesa. Kako vesel je moral biti evangeljski ubožec Lazar, ko je bil po prestanem trpljenju sprejet v Abrahamovo naročje! Kako srečni mi, če bomo sprejeti po tem revnem življenju v naročje Marijino!

Radi gremo po tisti poti, ki je nam najljubša. Prav tako nam je Marija s svojim zglednim življenjem pot, po kateri naj hodimo, da se zveličamo. Naj bi pomnožili prijazni pogledi njenih oči ljubezen do svete Device! Naj bi nas omečil njen mili smehljaj, da zapustimo grešne navade ter se razjočemo v spokornih solzah! Če ne vemo, kje je prava sladkost, iščimo jo pri Mariji in izgubljeno veselje se nam bo zopet povrnilo.

* * *

V obširni, daleč segajoči škofiji Skoplje na Srbskem imajo ondotni

jugoslovanski katoličani Marijino cerkev z imenom Letnica. Tukaj je starodavna božja pot, ki je niso mogli uničiti ne bližnji sosedje Turki, ne Albanci in ne Grki. Marsikaj je morala pretrpeti, toda se je kljub vsem nezgodam ohranila do današnjega dne. Reči moramo, da je pod očividnim božjim nadzorstvom. Zdaj vlada skopljanško škofijo naš rojak dr. Ivo Franjo Gnidovec, ki ima svoj sedež v Prizrenu ali tudi v Skoplju.

Ne prav daleč od Letnice je glasovito Kosovo polje. Tam so čakali Srbi 15. junija 1389 grozno usodo (Vidov dan). Vojvoda Vuk Branković se je izneveril srbskemu knezu Lazarju, prestopil s svojimi vojaki na turško stran in zaradi izdajalstva povzročil poraz srbske vojske. Mnogi Srbi, ki se niso hoteli pokoriti Turkom, so zapustili svojo domovino. Prišli so do reke Zete in si ustanovili v ondotnem gorovju novo domačijo, ki je dobila ime Črna gora. Tudi božja pot v Letnici se imenuje Č r n o g o r s k a M a t i b o ž j a. Domačini ji pravijo Marija Crnogoračka.

Kakor je bila Letnica v prejšnjih hudih časih pribežališče vsem vernikom prostrane skopljanske škofije, tako je še dandanes. Potres zadnjih let je uničil staro cerkvico. Napravil ji je hude razpoke, da so jo morali podreti. Sezidali so novo po vzorcu škofijske cerkve v Sarajevu. Stoji na griču, je precej velika in ima tri ladje, podprte s šestimi stebri. Veliki altar je iz marmorja. Oglejmo si v njem kip preblazene Device.

Marija ima levo roko ovito okrog božjega Deteta, sedečega v njenem naročju. Oba sta okrašena z dragocenim nakitjem; kroni na glavi dovršujeta lepoto Sina in Matere. Na obrazu je jima razlita milina, da dobiva romar že iz samega pogleda na podobo tolažbo v svoji nadlogi.

Kristjani! Temelj Marijinega češčenja ni nihče drugi kot njen božji Sin, ki ga drži Marija v rokah. Saj je bila vse življenje, v veselju in v žalosti, združena z njim. »Gospod je s teboj!« — to so bile besede nadangela Gabriela, ko jej je prinesel veselo ozna-

nilo v Nazaret. Kakor je bila na zemlji vedno pri Jezusu, tako je tudi v nebesih najbližja njegovemu prestolu. Ona je pri viru vsega veselja ter kraljuje pri svojem Sinu in s svojim Sinom. Zato je njena moč tako velika, da jej ni odrečena nobena prošnja. Kakor je prišel po preblaženi Devici Kristus na svet, tako hoče tudi po Mariji vladati na svetu.

Gledé starosti božjepotne cerkve v Letnici je težko kaj povedati. Če so Turki že v naših krajih pokončevali vse, kar je bilo krščanskega, so gospodarili toliko huje med balkanskimi kristjani, svojimi najbližjimi sosedi. Nobeni cerkvi niso prizanesli. Požigali so jih kar povrsti, ž njimi pa tudi hiše duhovnikov in kristjanov. Pri občnem uničevanju pa so zgoreli tudi vsi zapiski, iz katerih bi zvedeli stare dogodke v ondotnih krajih. Zato poročajo zgodovinarji le tisto, kar so slišali iz ustnega pripovedovanja, ki je šlo od roda do roda. Znano je samo to, da so Turki porušili prvotno cerkvico, ki je bila po občni sodbi zidana že v 14. stoletju. Cerkev, ki so jo pozneje zgradili, pa je uničil potres, kar smo že poprej povedali.

Nekaj posebnega je zabeležil skopljanski nadškof Dario Bučareli, ki je bil od leta 1864. naprej višji pastir ondotnih krajev. Zapisal je sledeče: »Stari ljudje pričajo, da so slišali od svojih pradedov, kako čudovito se je ohranil leseni kip Matere božje do sedanjega časa. Veliko let je bil izpostavljen vsem vremenskim nezgodam, pa ga niso poškodovale. Prizanesli so mu celo Turki v svojih napadih. Omenjam še to, da zelo cenijo Marijo tudi pravoslavni in cigani. Večkrat pripeljejo v cerkev bolnike in prosijo Marijo ozdravljenja. Črnogorske Matere božje pa ne častijo samo bližnji sosede, temveč jo obiskujejo tudi Albanci iz Skadra in romarji iz oddaljenih krajev Srbije. To spoštovanje ima svoj vzrok v milostih, ki jih prejemajo prosilci od blažene Device.«

Največji shod v Letnici je o prazniku Marijinega Vnebovzetja (Veliki Šmarin). Že nekaj dni prej se zbirajo množice ljudstva v cerkvi in v njeni bližini. Zunaj cerkve so postavljene prostorne lope, da imajo

ljudje streho, klopi in mize. Tukaj stanujejo, kuhajo in počivajo. Božjepotniki dohajajo iz Prizrena, Djakovice in od drugih strani, večkrat sto kilometrov daleč. Nekateri se pripeljejo na vozovih, eni prihajajo na konjih, večina pa dospe peš in mnogi brez obuvale. Utrujeni so, toda veseli, da so prišli na sveti kraj. Razlegajo se pesmi v čast Materi božji. Vmes svira ciganska muzika. Lepo je gledati to pisano družbo v narodnih nošah: moške v životnikih, okrašenih z raznimi našitki in z belimi čepicami na glavi, ženske v ohlapnih krilih in z visokimi pokrivali. Dosti pa je siromašnih ljudi, ki jim stara obleka komaj za silo pokriva ogorelo telo. Med romarji je tudi veliko muslimanskih (turških). Muslimanke so zakrite v obraz, potegnejo pa zakrivalo raz obraz, ko pridejo v svetišče.

Pojdimo še mi v cerkev, da vidimo, kako se vedejo božjepotniki pred Marijinim altarjem. Njih lepi zgled nas spodbuja k pobožnosti. Dobro ljudstvo kaže tako živo vero, da bi bilo pripravljeno zanjo trpeti ali celo umreti, če bi nastalo preganjanje. Saj so vprav ta tla v Letnici in v njenem obližju oškropljena z mučeniško krvjo. Turki, nekdanji gospodarji teh krajev, so bili neusmiljeni preganjalci kristjanov. Z mečem v roki so jih silili, naj se odpovedo krščanstvu ter sprejmejo vero preroka Mohameda. Toda ni bilo veliko odpadnikov. Blaženi mučenci nosijo zdaj palmove veje v rokah v znamenje, da so dali rajši življenje, kakor da bi bili zatajili sveto vero.

Poglejmo romarje, kako sklepajo roke pred podobo blažene Device! Poslušamo njih vzdihe in molitve! Tako se vedejo le tisti, ki imajo nepremagljivo zaupanje na priprošnjo Matere božje. Genljivo je posebno to, da v cerkvi ni nobenega razločka med katoliškimi, pravoslavnimi in turškimi božjepotniki. Vsi so pred Marijo ena družina: Hrvat poleg Srba, Slovenec poleg Nemca, Albanec poleg Turka. Značilne so posebno turške žene s temnimi obrazi, s črnimi velikimi očmi in košatimi obrvi, poleg tega pa še v črni obleki. Vedejo se kakor v domači mošeji (turški molilnici), sedijo pred altarjem, hranijo

svoje otroke in jih vzdigujejo proti Mariji, da bi jim sprosila srečo v življenju. Premožnejši božjepotniki prineso tudi darove za cerkev: prtiče, domače vezenine, denar ali kakšno ovčico.

Leta 1931. so obhajali v Letnici Velikega Šmar-na dan shod v čast presvetemu Rešnjemu Telesu (Evharistični kongres). Na večer pred praznikom so zvonovi slovesno oznanjali, da prihaja višji pastir dr. Ivo Franjo Gnidovec. Dospel je peš iz Uroševca trideset kilometrov daleč. Pričakovala ga je duhovščina in velika množica naroda. Drugi dan je bilo več svetih maš in obhajanih okrog 4000 ljudi. Ob devetih je imel Prezvizišeni pontifikalno božjo službo s pridigo v hrvaškem in albanskem jeziku, potem pa birmovanje otrok in odrastlih. Popoldne se je vršila slavnostna procesija, ki je združila vse tisoče k češčenju presvetega Rešnjega Telesa. Vsa cerkev je bila en vzdih, ena prošnja, ena molitev.

Obiskali smo danes Mater božjo daleč od naše domovine. Videli smo, kako jo povsod blagrujejo. Bog bi bil lahko ustvaril še lepši svet, kakršen je, toda lepše in boljše Matere bi nam ne bil mogel dati. Vse Evine hčere, in naj imajo tudi krone na glavi, kaj so? Minljive stvari, od danes do jutri. Marijo pa poznajo narodi že sto- in stoletja, pa je vedno še prva in ne bo nikdar pozabljena.

Prosimo te, o blažena Devica, da nas ohraniš v svoji ljubezni. Naj nas ne odtrga od tebe nobena sila, da bomo praznovali enkrat večni majnik pri tebi v nebesih. Amen.

Eden in dvajseti dan.

Kutjevo v Slavoniji.

Zaradi velikega trpljenja, ki ga morajo ljudje prestajati na svetu, je dobila naša zemlja ime »dolina solz«. Kje je med nami starejši človek, ki bi ne vedel, kaj je bridkost? Niso še usahnili potoki solz in tudi nikoli ne bodo. Povsod in vsakemu bije ura žalosti. Danes enemu, jutri drugemu. Ali moreš šteti

ovenela peresa listja, ki ga nosi jesenski veter sem in tja? Ali moreš zračunati število snežink, ki jih siplje zima iz zračnih višav? Ali deževne kaplje, ki padajo v poletju iz črnotežkih oblakov?

Glej, tako brezštevilne so tudi grenkosti, ki se od Adamovega greha naprej razlivajo kot huda ploha nad vse človeštvo. Pojdi v bolnišnice, kjer boš videl vsakovrstne bolezni, in kjer imaš pred seboj kakor v razstavi vse gorje trpinov. Stopi k njih postelji in poslušaj, kako zdihujejo, ječijo, hropejo, umirajo. Ali vidiš njih blede lica, suhe ustnice, mrtvaški pot, zadnji boj življenja s smrtjo?

Dovolj imaš tudi prilike, če se hočeš seznaniti s siromaštvom. Obišči kočje revežev, da dobiš nekoliko pojma o njih bedi. Na upadlem obrazu jim sedi tovarišica lakota, iz oči jim zeva žalost, malone obup. Slaba obleka pripoveduje o mrazu, gole stene in preperela slama beraških ležišč kriče o skrajnem uboštvu.

Ali bi videl rad še kaj več? Poglej v človeško notranjščino, v razdrapanost dušnega stanja. Tehtaj težo obremenjene vesti, solze izgubljene nedolžnosti, grozo zločinskih dejanj.

Da, veliko hudega je na svetu, toda ne more se primerjati z enim, s tistim, ki nam ga ne more odvzeti človeška umetnost, ne častna služba, ne denar. To najhujše zlo je greh. Greh nas oropa vsega. Vzamemo nam mir, milost božjo, blaženost. Lahko prenašamo nesrečo, ki je nismo sami zakrivili. Ampak misel: sam si kriv! — ta misel je šiba, ki smo si jo spletli sami, breme, naloženo po lastni krivdi. Kje je pomoč?

Potolažimo se! Jezus kliče: »Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, jaz vas bom pokrepčal!« To je glas dobrega Pastirja, ki je imel sto ovčic, pa je pogrešil samo eno. Zapustil je vseh devet in devetdeset drugih ter šel iskat izgubljeno. Apostolom pa je rekel: »Katerim boste grehe odpustili, so jim odpuščeni.« Poslal jih je v svet, da izvršijo delo sprave med ljudmi in med Bogom.

Druga pomoč v dušnih in telesnih potrebah pa nam je blažena Devica Marija. Saj ji pravimo: »Mati milosti božje«. Pred prestolom svojega Sina prosi za nas. Vsaka dobrota pride iz nebes na zemljo po njenih rokah. Kakor solnčni žarek sije njeno usmiljenje v stanovanja revežev in bolnikov. Kakor hladilno zdravilo se razliva njena materina tolažba v srca zgubljenih otrok. Nihče ne želi bolj iskreno kakor ona, da bi ne bila Jezusova kri zastonj prelita za nas. Tisočkrat hvala Bogu, da imamo tako Zavetnico! Sprosila nam bo milost spokornih solz. Blagor žalostnim, ker bodo potolaženi.

* * *

Lansko leto smo v duhu obiskali daljno božjo pot Marijo Aljmaš, ležečo ob mogočnih bregovih Donave v Slavoniji. Letos ste zopet povabljeni na to rodovitno planjavo, s katere prihajata k nam pšenica in turšica. Tam so nepregledne njive našega vsakdanjega kruha! Pravijo jim »zlata polja«, ki jih obdeluje marljivo ljudstvo sebi in nam v živež.

Peljali se bomo mimo Zagreba tja dol do železniške postaje Nova Kápela. Tukaj zapustimo progo, ki drži proti Belgradu ter se peljemo na severno stran do Pleternice. V Pleternici nam povedo, da je Marijina cerkev Kutjevo, kamor smo namenjeni, še 14 kilometrov oddaljena od železnice. Treba je torej hoditi tri ure, da pridemo do ondotne Matere božje. Toda nikar se ne ustrašimo. Nekaj moramo tudi trpeti, da opravimo svojo pobožnost. Kdor pa ima kaj več denarja, se lahko pelje z vozom.

Ravnina počasi ponehuje. Bliže in bliže prihajamo obrastlemu hribu, pod katerim je razpoložen trg Kutjevo z daleč znano Marijino cerkvijo. Na obeh straneh široke ceste stojijo pritlične hiše, obsenčene z drevjem. Glavna vrata hiš večinoma ne gledajo na cesto, temveč so vhodi ob stranskih stenah. Nekdaj so bile slavonske hiše krite s slamo, zdaj so že skoraj vse krite z opeko. Župnija šteje 1600 duš. Četudi se ne ponaša s posebnim bo-

gastvom, ima pa vendar neko dragocenost, ki je ne zamenja za nobeno stvar. Ta dragocenost je milostna Marijina slika, ki jej pravijo *M a j k a b o ž j a K u t j e v a š k a*. Podoba je zelo stara, slikana leta 1511., mogoče še poprej. Imeli so jo v stari leseni cerkvi, kjer so opravljali službo božjo frančiškani, junaški čuvaji svete vere v krvavi dobi turških napadov. Pri-povedujejo, da je prijahal Turek skozi cerkvena vrata pred altar ter zamahnil z mečem proti Marijini podobu, da bi jo presekal. V tem hipu pa sta jezdec in konj padla mrtva na tla.

V tistih žalostnih časih je bilo ondotnim kristjanom edina tolažba sveta vera in Mati božja. Kdo bi mogel prešteti solze, ki so jih pretakali pred njeno podobo in prosili sveto Devico pomoči! Pa je prišel čas rešitve. Leta 1691. je hrvaški ban Nikolaj Erdöd pregnal s svojimi hrabrimi četami vse Turke iz Slavonije. Zdaj so se kristjani v Kutjevu oddahnili. Solnce svobode je prisijalo tudi pred njih vrata. Ko se ni smel pod turškim jarmom oglasiti noben zvon, so začeli po sovražnikovem odhodu zopet peti zvonovi.

Veliko let so hodili božjepotniki v preprosto leseno cerkev v Kutjevu. Okrog leta 1700. so prevzeli dušno pastirstvo jezuiti, ki so imeli gimnazijo v bližnjem mestu Póžegi. Hkratu so zgradili v Kutjevu novo sedanjo hišo božjo in prenesli vanjo milostno Marijino podobo iz stare cerkve. Od jezuitov je prešlo oskrbovanje župnije in božje poti v roke svetnih duhovnikov.

Cerkev je podolgovata in precej visoka. Nad glavnim vhodom stoji zvonik. Svetišče pri velikem altarju je iz starejše dobe z gotskimi oboki. Ladja, prizidana pozneje, ima raven strop. Milostna Marijina podoba ni v velikem, temveč v stranskem altarju. Poglejmo jo bolj od blizu.

Ni posebno umetno delo, pozna pa se, da je roka bogoljubnega človeka vodila slikarski čopič. Privabila je na platno podobo, ki nam vzbuja pobožnost ter nas dviga iz posvetnosti v nadzemeljske višine. Mati božja, venčana s krono, stoluje v oblakih z

Detetom Jezusom v naročju. Nekoliko nižje stoji na eni strani sveta Katarina s palmovo vejo in s kolesom v roki, na drugi pa sveti Anton Padovanski z malim Jezusom na knjigi.

S prestola usmiljenja je podarila sveta Devica že veliko dobrot svojim častilcem. To dobro vedo domači prebivalci. To dobro ve bližnji in daljni narod. To dobro ve vsa dolga vrsta župnikov, varuhov svetišča, ki so dobivali ter dobivajo še zdaj ustne in pismene zahvale uslišanih molitev. To vemo pa tudi mi, ki smo na svojih slovenskih božjih potih prejeli že večkrat dokaze Marijine pomoči.

Kje naj iščemo zavetja, če ne pri njej? Kam naj se zatekamo v težavah, če ne k Mariji? Njeno ljubeznivo srce je naše pribežališče. Ako bi te zavrzel ves svet, te bo sprejela Marija. Ali veste, predragi, zakaj je odločil Bog svoji Materi toliko trpljenja? Ona je zato okusila vse hudo tega sveta, da ima toliko večje sočutje z nami.

V Kutjevu hranijo knjigo, v kateri so zapisane milosti, ki so jih prejeli verniki od Matere božje. Izmed mnogih uslišanj omenjamo en dogodek.

»Nesite me k Mariji v Kutjevo!« Meseca majnika 1766 je neka mati tako hudo zbolela, da so mož in otroci objokani stali pri njeni postelji. Čeprav je že težko govorila, ponavljala je vendar besede: »Nesite me k Mariji v Kutjevo!« Še takrat, ko so jej držali mrtvaško svečo, je komaj slišno prosila: »Nesite me v Kutjevo!« Spolnili so jej zadnjo željo, čeprav so storili umirajoči materi silno težko to ljubav. Varno so jo položili v voz in počasi peljali v cerkev. Bali so se, da jim bo umrla na potu, toda še živo so vzdignili iz voza in nesli pred Marijin altar. Medtem, ko so jo priporočali Materi božji, je bolna reva mirno zaspala. Mislili so, da je umrla. Nesli so jo na rokah iz cerkve in rahlo položili v voz. Med potjo pa so opazili, da ni imel njen obraz več tiste mrliške barve kakor poprej. Bolna mati je spala tudi doma kar naprej do drugega jutra. Tedaj se je prebudila in vstala popolnoma zdrava. Njena prva pot je bila v Kutjevo, kjer se je z

vso družino zahvalila sveti Devici za nenavadno milost.

Ob Marijinih praznikih dospé na ta sveti kraj mnogo ljudi. Celó od bregov Save, posebno iz Slavonskega Broda, pridejo mnogoštevilne čete romarjev. V velikem spoštovanju imajo spomin Marijinega Obiskovanja 2. julija. Cerkev je ves dan polna pobožnega naroda. Pa ne samo cerkev, temveč ves prostor pred cerkvijo, kakor tudi park pred graščino baronov Turkovičev kar mrgoli božjepotnikov.

O Marija, rožni cvet,
tebe ljubi celi svet,
ti si usmiljen'ga srca,
pros' za nas Boga!

Dva in dvajseti dan.

Žalostna Mati božja v Sasvaru na Ogrskem.

Bog ima svoja čudovita, nam nerazumljiva pota. Kogar hoče povišati, ga poprej poniža. Kogar ljubi, tega obiskuje s trpljenjem. Življenje našega Zveličarja jasno kaže, da je trpljenje nekaj dragocenega. Ko bi bila kakšna druga reč boljša, bi si bil Jezus gotovo izbral tisto. Ker je pa trpljenje posebno zaslužno, si je izbral križ in ga nesel na goro Kalvarijo.

Mi tega ne razumemo. Zdi se nam, kakor bi kdo govoril z nami v tujem jeziku: v turškem, španskem ali v kakšnem drugem neznanem. Da je trpljenje nekaj dragocenega! Vprav narobe je res. Trpljenje je izmed najhujših reči, ki morejo človeka zadeti. Tako mislimo seveda mi. Jezus pa je mislil drugače. Rekel je: »Ako hočeš biti moj učenec, vzemi svoj križ nase in hodi za menoj.« Na svetu so bili vedno taki ljudje, ki so razumeli Jezusove besede. In tem ljudem pravimo svetniki. Vedeli so, da je trpljenje najboljši delež, in zato se tega deleža niso branili. Mi si sploh ne moremo misliti svetnikov brez trpljenja.

Le en zgled. Sveti Filip Benicij († 1285) je moral v življenju veliko trpeti. Vedno pa se je tolažil s pogledom na Kristusov križ. Umirajoč je rekel okoli stoječim: »Dajte mi knjigo.« Ponudili so mu to in ono, toda nobena ni bila prava. Ko so videli, da ima oči uprte na sveti križ, so mu ga dali v roke. Svetnik ga je objel in rekel s slabim glasom: »To je prava knjiga. Rad sem jo imel v življenju in ž njo v rokah hočem tudi umreti.«

Zato le večkrat poglejmo na križ. S križa bomo dobili prav tisti odgovor, kakor ga je dobil sveti Janez, ki so mu rekli zaradi njegovega velikega trpljenja »sveti Janez od križa« († 1591). Ko so ga zaprli čisto po nedolžnem v ječo, je postal že nekoliko malosrčen, da je rekel: »O Gospod, kaj sem vendar storil, da moram toliko trpeti?« Tedaj se mu je pa zdelo, da mu je Gospod odgovoril: »Kaj pa sem jaz storil, da sem moral toliko trpeti?«

Dragi verniki! Pomnimo tole: Čim večji svetnik, toliko več trpljenja. In ker je Marija največja med svetniki, zato je poskusila za svojim Sinom največ hudega. Po ulicah so ga vlečili s težkim križem na rami. Vse mesto je vrelo skupaj, da vidi zločinca. Pilat ga je obsodil k smrti, ni mu bilo več pomoči. Množica zijá vanj in vpije: »Križaj ga!« Takega prizora že davno ni videl Jeruzalem ali pa še nikoli. Med drhalijo stopa objokana žena in spremlja obsojenca na vrh Kalvarije. Zaničljivi pogledi in zabavljice letijo nanjo. Kdo, pravite, je ta žena? Ali je ne poznate? Svoji lastni Materi, ki jo je nad vse ljubil, ni naklonil Bog na zemlji nič boljšega kakor trpljenje. Kraljica mučencev, prosi za nas!

* * *

Pri obiskovanju Marijinih božjih potov smo bili že v mnogih deželah Evrope. Ena dežela pa se nam je vedno odmikala, kakor bi ne imela nobene Marijine cerkve. In vendar je tudi tam več svetišč Matere božje. Zato nas bo današnja pot vodila v do zdaj še ne omenjeno ogrsko državo.

Stari Slovenci — posebno vojaki — so poznali te kraje bolje kakor mi. Vojskovati so se morali namreč zoper Ogre, ki so napadali avstrijske pokrajine. Ogrski kralj Matija Korvin je prodrl s svojo vojsko celo do Dunaja (1485). Cesar Friderik III. je moral bežati na Nemško, da si je pri ondotnih knezih sprosil pomoči. Kdove, kaj bi bilo z Dunajem in z avstrijsko državo, če bi ne bil Matija Korvin kmalo po tem umrl (1490). Zdaj je bil cesar Friderik rešen najhujšega sovražnika.

Med Marijinimi božjimi poti na Ogrskem je posebno znana cerkev Žalostne Matere božje v Sasvaru. Sasvar pripada nadškofiji Gran na severni strani Ogrskega.

Božja pot se je začela leta 1564. na sledeči način:

Nad Sasvarom kraljuje mogočen grad, ki mu je bil takrat gospodar grof Adam Čobar. Ta se je ponašal z velikim bogastvom, toda med ljudstvom ni imel posebnega spoštovanja. Bil je trdega srca in vdan hudi jezi. Nad marsikom se je maščeval in tudi svoji dobri soprogi, pobožni grofinji Angeliki ni prizanašal. Veliko je trpela zaradi njegove sirovosti in ga prosila z milimi besedami, naj premaguje svojo sovražnost. Toda brezuspešno. Nekoč se je peljala ž njim obiskat prijateljsko družino. Na večernem povratku ga je mirno opomnila neke male stvari. To ga je tako razburilo, da jo je vrgel raz voz in pustil samo sredi ceste. Revica se je pobrala in stopala v temni noči proti gradu. Med potjo je jokala, molila ter premišljevala na vse strani, kako bi mogla pozabiti to razžaljenje. Vprašaj to ali ono ženo, kaj bi storila, če bi se njej zgodilo kaj takega. Prav prijaznega odgovora bi menda ne dobil na to vprašanje.

Kaj pa je naredila Angelika? Odpustila je možu in ga še opravičevala, da ga je zapeljala k tej sirovosti njegova nagla jeza. Obljubila pa je, da bo dala napraviti Žalostni Materi božji lep spomenik, če postane mož milejše narave. Že drugi dan se je dogodil čudovit spremen. Graščak je priznal svojo krivico, prosil Angeliko odpuščanja ter jej obljubil, da bo v

prihodnje premagoval jezo. Držal je dano besedo ter živel v ljubezni s svojo blago soprogo.

Angelika je z veseljem spolnila Mariji dano obljubo, ker je bila prepričana, da je prejela po njej to milost. Dala je napraviti kip Žalostne Matere božje z mrtvim Sinom v naročju. Kip je dobil časten prostor na stebru pred gradom. Kadar ga je grofinja pogledala, se je spomnila, da je bila tudi ona poprej žalostna mati, zdaj pa je vsa srečna v svojem stanu.

Kristjani! Na svetu je brez števila nadlog. Vse človeške solze bi primerjal morju žalosti. Ali bi mogli dobiti koga, ki bi potolažil to veliko nesrečno družino na širni zemlji? Da! Bog nam je dal ljubo Mater, ki je sama poskusila v obilni meri, kaj je trpljenje. Ona ima izmed vseh mater najmilejše srce. Zato govorimo ž njo kakor otrok z materjo in videli bomo, da je v resnici Tolažnica žalostnih.

Po smrti grofinje Angelike in njenega soproga je dobil sasvarski grad novega gospodarja. Ta pa ni mogel gledati, da so se ljudje zbirali pri Marijini podobi pred gradom, tam molili in prepevali. Zato je dal zgraditi okrog in okrog visok zid, da ni mogel nihče več priti v bližino Marijinega znamenja. Kar je bilo bolj pogumnih, so se dvigali na zid in molili na glas, drugi pa so jim odgovarjali onstran zidovja. To je trajalo več let. Končno se je stvar dovršila na drug način. Ker ljudstvo ni moglo prenašati te ovire, si je s silo napravilo pot do Žalostne Matere božje. Moški so si oskrbeli pripravno orodje, ž njim predrli zid ter si naredili prosto pot k Marijini podobi. Grajska gospoda se je zbala ljudske množice in ni mogla storiti drugega, kakor da je molčala k temu, kar se je bilo zgodilo.

Zdaj pa se je začela pri imenovanem znamenju prava božja pot. Razglašениh je bilo več milosti, ki so jih prejeli romarji. Zaradi tega je zaslovel grad Sasvar ne le po severnem Ogrskem, temveč tudi po drugih krajih. Nadškof v Granu ob Donavi, Emerih Esterhazi, je začel leta 1732. preiskovati čudežne dogodke ter izdal po temeljitem izpraševanju prič sledečo razsodbo:

»Ker vedno bolj narašča pobožnost krščanskega ljudstva do Žalostne Matere božje pred gradom v Sasvaru, smo prosili pobožne duhovnike, dobro izvežbane v bogoslovnih vedah, naj izdajo svoje mnenje o tej zadevi. Preiščejo naj, če so dovolj dokazane milosti, ki so jih romarji prejeli na tem kraju, in če so opravičeni obilni obiski pred Marijino podobo. Učenjaki so stvar preiskali ter soglasno potrdili, da niso zasledili nobene prevare. Na podlagi oddanega poročila naznanjamo, da so obiski pri Marijinem znamenju ne samo dovoljeni, temveč da češčenje Žalostne Matere božje vsem vernikom prav iskreno priporočamo.«

Ljudstvo je sprejelo nadškofov odlok z nenavadnim navdušenjem. Procesija je dohajala za procesijo in povsod se je razglegal klic: »Zdaj bomo zidali Mariji cerkev, da ne bo tako lepe daleč okoli.«

Darovi so šli skupaj od vseh strani. Posebno veliko je darovala v ta namen cesarica Marija Terezija. Leta 1764. je že stal nov krasen dom Žalostne Matere božje, ki ima še dandanes veliko obiskovalcev.

Verujem, o častljiva Devica, da je vse moje trpljenje le prašek v primeri s trpljenjem, ki ga je moralo prestajati tvoje srce.

Verujem, o moja Gospa, da mi boš vselej, kadar bom omagoval pod težo križa, prihajala na pomoč, saj brišeš po vsi zemlji solze svojim otrokom.

Verujem, o mogočna Kraljica, da je tvoja dobrota večja kakor moja revščina, ker še nobenega, ki je tebe klical, nisi pustila brez pomoči. Ti si moje upanje, oddihljaj v mojih težavah in zdravje mojim ranam. Ti si konec bolečin in sladka tolažba v vseh mojih bridkostih. Amen.

Tri in dvajseti dan.

Sveta gora pri Pžibramu na Češkem.

Tudi severni slovanski kraji, kamor nas bo peljala današnja pot, so imeli in imajo veliko Marijinih častilcev. Med njimi omenjamo svetnika, ki je pri

nas neznan, ki ga pa dobro poznajo Čehi in Moravani. Ta svetnik je Janez Sarkander.

Sarkander je bil rojen leta 1576. v Gorenji Šleziji na Poljskem. Po očetovi smrti se je preselila mati z malim Janezom na Moravsko. Ko je dovršil učenje doma, je obiskoval latinske šole pri jezuitih v glavnem mestu Češkega, v Pragi. Moral je biti učen mož, ker je postal doktor bogoslovja in modroslovja. V začetku je služil nekaj let za duhovnega pomočnika, potem pa dobil župnijo Holeševo. Tukaj je vneto deloval v dušnem pastirstvu in imel veliko veselja z dobrimi ljudmi, ki so mu bili iz srca vdani. To pa ni trajalo dolgo. Lutrova vera se je takrat širila po raznih deželah in našla pot tudi v župnijo Janeza Sarkandra, v Holeševo. Župnik se je na vso moč upiral krivim naukom, toda nasprotniki so bili tako siloviti, da Sarkander ni mogel več živeti med njimi. Šel je v Čenstohovo, slavnoznano Marijino božjo pot na Poljskem in prebival tam en mesec. Prisrčno je molil za preganjane katoličane, posebno za svoje zapuščene župljane.

Ko se je vrnil v Holeševo, so verski prepiri nekoliko ponehali, nastale pa so druge težave. Cesar Ferdinand II. (1619—1637) je v tridesetletni vojski iskal zaveznikov zoper sovražnike. Ker mu je poslal tudi poljski kralj nekaj vojakov na pomoč, so dolžili luterani župnika Sarkandra, da je za časa svojega bivanja v Čenstohovem na Poljskem dobil Poljake na svojo stran. To pa ni bilo res, ker je poljski kralj že prej obljubil cesarju Ferdinandu, da mu bo pomagal proti upornikom.

Sarkander zdaj ni bil varen življenja. Luterani so ga razglasili kot izdajalca domovine, ga ujeli in pripeljali v mesto Olomuc k sodbi. Čeprav je zatrjeval, da je šel v Čenstohovo le zaradi božje poti, so ga vendar odpeljali v ječo, kjer naj ostane tako dolgo, da pripozna svojo krivdo. Toda Sarkander ni mogel govoriti drugega kakor resnico. Zdaj so ga začeli trpinčiti. Trpljenje, ki ga je prestajal, bi primerjali mučeništvu prvih kristjanov. Rablji so mu slekli obleko in ga položili na natezalnico, da so mu kosti

stopile iz sklepov. Sarkander je klical Kraljico mučencev na pomoč in čudovito prenašal vse muke. Tedaj so ga pustili nekaj časa v miru in ga vedno izpraševali, čemu je šel v Čenstohovo na božjo pot. Odgovarjal je ponovno, da ga je gnala tja edina želja, priporočiti se Materi božji. Kljub temu mu niso verjeli. Vnovič so ga privezali na natezalnico in žgali z ognjem, da so se trgale kite njegovega trupla in stopile celo kosti iz njega. Ko mu tudi zdaj niso mogli izsiliti priznanja, da je našuntal Poljake zoper luterane, so ga mučili do smrti. Umrl je leta 1620. Papež Pij IX. ga je prištel svetim mučencem (1860).

* * *

Južnozapadno od Prage je mesto Pžibram (Přibram). Ima okrog 12.000 prebivalcev in lepe cerkve. Ne daleč od mesta so obče znani srebrni rudniki, ki dajejo državi velike dohodke. Nekateri podzemeljski rovi so 1000 metrov globoki. Pri rudnikih ima zaslužek 6000 delavcev.

V bližini Pžibrama se vzdiguje hrib, ki mu pravijo Sveta gora (576 metrov nad morjem). Na njej stoji cerkev, posvečena Materi božji. Prvotno kapelo je sezidal na tem kraju že v davnih stoletjih češki vitez Málovec. Bil je v smrtni nevarnosti zaradi roparjev, ki so ga napadli v ondotnih gozdih. S trdnim zaupanjem je prosil Marijo pomoči in bil čudovito rešen. V zahvalo za uslišanje ji je postavil omenjeno kapelo, ki pa je imela v začetku le malo obiskovalcev. Divji, samotni kraji, kjer je bil že marsikdo oropan ali celo ubit, pač niso mogli vabiti ljudi v tako nevarnost. V kapeli so se oglašali le rudarji, ki so kopali srebro v ondotnih jamah. Še dandanes se vidiyo slike, ki predstavljajo rudokope, klečeče pred Marijino podobo. Na tleh imajo lučke, ki so jim razsvetljevale temna pota v jamah, roke držijo sklenjene k molitvi, oči pa obračajo k sveti Devici, da bi jih varovala nesreč pri težavnem delu v podzemeljskih rovih.

Vso drugo podobo je pa dobil ta kraj, ko je bila v Pragi ustanovljena nadškofija (973). Češki zgodo-

vinarji pišejo, da je bil prvi nadškof Arnest mož odličnih lastnosti. Kot poseben Marijin častilec ni pozabil njene kapele v Pžibramu. Najprej je dal vse odstraniti, kar je delalo kapeli napotje. Okoli nje je nastal lep prostor in odprl se je daljen razgled po okolici. Kapelo je razširil ter ji oskrbel krasen kip Matere božje. Nekateri trdijo, da je nadškof Arnest sam naredil ta kip Marijin. Zdaj šele so začeli ljudje v večjem številu dohajati v Pžibram na božjo pot. Sveta gora nad mestom je kar oživela in to tembolj, ker se je prišel nadškof večkrat sam poklonit sveti Devici. Prav tako niso po njegovi blaženi smrti prenehali romarski shodi. Gotovo je bil med romarji tudi Janez Sarkander, saj se je glas o Marijinih milostih širil po vsem češkem kraljestvu. Žal, da je prišla nad te kraje huda preskušnja v verskem in v državljanskem oziru.

Najprej je nastopil Janez Hus, profesor na vseučilišču v Pragi. V svojih predavanjih je razlagal nauke, nasprotne naukom katoliške Cerkve. Zahtevali so od njega, naj prekliče svoje zmote, česar pa ni hotel storiti. Ker so imeli v tistih časih krivoverstvo tudi za zločin zoper državo, je bil obsojen Hus k smrti na grmadi (1415). Toda po svoji smrti je dobil toliko pristašev, ki so jim rekli husiti, da je nastala iz njih močna vojska. Vodil jo je pogumni in divji človek Janez Žiška. Kamorkoli so husiti prišli in našli odpor, so požigali gradove, cerkve, vasi in mesta. Dvajset let je trajalo to strašno pustošenje po čeških deželah.

Druga nadloga, ki je takrat razklala ljudi zopet v dva nasprotna tabora, je bila kriva vera Martina Lutra. Skoraj vsa zapadna Evropa je čutila žalostne posledice tega nesrečnega razdora. Povsod prepiri, medsebojna sovraštva, vojske, skrunjenje cerkvá in končna ločitev lutrovskih privržencev od katoliške Cerkve. Kjer se ne prizna Kristusova zapoved: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« — ne more biti miru, temveč vlada le preganjanje med narodi.

Vsem omenjenim nadlogam se je pridružila še tridesetletna vojska (1618—1648), ki so jo najbolj

čutili Čehi in Nemci, nekoliko pa tudi mi, saj so bile zapletene v to velikansko borbo skoraj vse države Evrope. Začela se je ob vladanju cesarja Matija v Pragi na Češkem, torej v prav tisti deželi, kjer so bile pred dvesto leti husitske vojske.

V teh podivjanih časih je božja pot pri Pžibramu popolnoma propadla. Saj ne more biti drugače tam, kjer se nič ne gradi, temveč le podira. Tista kapela, ki jo je praški nadškof Arnest tako lepo okrasil na Sveti gori, je postala žrtev sirovih vojaških čet, raztresenih po ondotnih krajih. Kapele ni nihče popravljaj. Ni imela ne strehe več, ne vrat, ne oken. Divjaki so oropali altar vseh dragocenosti. Na srečo pa so odnesli zvesti Marijini častilci še pravočasno njen kip in ga skrili v Pžibramu na varnem kraju. Tukaj je čakal veliko let dneva rešitve.

Ta dan je bil 24. avgust leta 1647. Tridesetletna vojska je šla proti koncu in ljudje so si obetali lepšo prihodnjost. V Pžibram so dospeli prvi misijonarji Jezusove družbe, ki pa niso ostali v mestu, temveč so odšli na bližnjo Sveto goro. Sklenili so namreč, da bodo oživili nekdanjo božjo pot. Začetek je bil težak, toda šlo je srečno naprej.

Staro kapelo so pustili tam, kjer je bila poprej. Le razširili so jo in precej višje dvignili, da je dobila kot glavno svetišče cerkve lepšo podobo. Ob vseh štirih straneh so napravili pokrite hodnike in na njih koncih štiri vnane kapele. Nad vsako kapelo so postavili zvonik, glavno srednjo kapelo pa okrasili z veličastno kupolo v znamenje, da naj varuje sveti dom in oznanuje slavo tiste, ki odpira svojo dobrotljivo roko vsem prosilcem. Nastala je čudovito lepa stavba v ponos češkemu kraljestvu. Poleg tega so speljali jezuiti od Pžibrama pa do vrha Svete gore pokrite stopnice, po katerih dohajajo romarji, obvarovani dežja in vetra, prav do cerkve Matere božje na višini.

Redovniki Jezusove družbe so bili že od nekdanj vneti razširjevalci Marijinega češčenja. Težko bi bilo opisati, koliko so storili v večjo čast božjo in v slavo nebeške Kraljice. Pospeševali so širjenje vere, mo-

litev rožnega venca, romanje na božja pota, posebno pa Marijine družbe.

Ko je bila leta 1696. dodelana cerkev in oskrbljena z vsem potrebnim, so imeli svetogorski dušni pastirji še to željo, da bi napravili tako lep Marijin altar, da bi daleč naokrog ne bilo enakega. Sredstva so upali dobiti bodisi od romarjev, ki so prihajali v Pžibram, bodisi od bogatih čeških plemičev in od oskrbnitva ondotnih srebrnih rudnikov. »Materi božji se spodobi srebrn altar!« — to misel so gojili jezuiti že več let in jo tudi uresničili. Dolgo časa so se kovinski strokovnjaki trudili s tem delom in ga leta 1772. srečno dovršili.

Predragi! Vi ste že večkrat videli kakšno srebrno stvar, toda nikdar srebrnega altarja. Radi bi ga šli gledat; žal da je Pžibram predaleč od nas. Spominjajte pa se vsaj v duhu lepote Marijinega srebrnega trona in prosite nebeško Kraljico tistih milosti, ki jih najbolj potrebujete. Gospodova Mati, ki je bila nekdanj v Pžibramu popolnoma zapuščena, potem pa tako visoko povzdignjena, bo usmiljeno pogledala na vas in uslišala vaše prošnje. Amen.

Štiri in dvajseti dan.

Marija Tolažnica (Maria Trost) pri Gradcu v Avstriji.

Med čednostmi, s katerimi je bila ozaljšana Mati božja, občudujemo njeno stanovitno vero. Nobena težava ni mogla omajati njenega verskega prepričanja.

Angel ji je oznanil, da bo Jezusova Mati. To je bilo nekaj čudovitega! Kdaj bi si bila mogla Marija misliti, da je izvoljena za Mater samega Boga! Kje je človek, ki bi verjel kaj takega! Kdo bi razumel, da bi bila Marija obenem Mati in Devica! Marija pa je vsa ponižna pritrdila angelu in mu odgovorila: »Glej, dekla Gospodova sem, zgodi se mi po tvoji besedi.« Ostrmite nebesa in začudi se zemlja! Te be-

sede so bila vrata, skozi katera je prišel Sin božji v Marijino naročje. Zato ji je rekla njena teta Elizabeta: »Srečna si, ker si verovala.«

Marija je vedela, da potrebuje to revno Dete njene postrežbe, kakor jo potrebuje vsak novorojenček. Kljub temu je verovala, da je ta nezmožni otrok Stvarnik nebes in zemlje. Bežati je morala ž njim v tujo deželo, da bi ga kralj Herod ne dobil v svojo oblast, in vendar je verovala, da je ta preganjani revček Kralj vseh kraljev. Vsak dan je videla, kako pomaga svojemu redniku svetemu Jožefu pri delu, in vendar je verovala, da je ta mladenič Sin božji. Gledala je, koliko je moral trpeti in na zadnje še umreti, kljub temu je verovala, da je Zveličar sveta.

»Ta njena vera« — pravi sveti Avguštin — »je dajala Mariji moč, da ni omedlela, temveč stala pod križem kot pogumna žena, trdno prepričana, da je zdaj dovršeno odrešenje človeškega rodu.«

Sveti Alfonz Liguori pa dostavlja:

»Kakor ugasnejo zadnje tri dneve velikega tedna vse sveče v cerkvi, in le vrhnja še gori, tako je ostala Marija stanovitna pod križem. S svetim Janezom se nista bala sovražnikov, ko so drugi apostoli s strahom od daleč gledali, kakšen bo konec.«

Če je imela torej Marija tako trdno vero, imejmo jo tudi mi, njeni duhovni otroci. Prosimo svojo Mater, da nam ohrani milost svete vere do zadnjega zdihljaja.

* * *

Poldrugo uro od nemškega Gradca gleda z griča bela cerkev v daljni svet. Nad cerkvijo se vzdigujeta dva zvonika z rdečima strehama. Mogočna kupola povišuje vnanjo lepoto hiše božje. Popotnik bi rad vedel, kako se imenuje zgradba na višini. Povedo mu, da je to božja pot »Marije Tolažnice« (Maria Trost). Vsak, kdor le more, obišče to cerkev, da počasti Mater božjo na hribčku. Saj nima veliko truda, da pride na vrh.

Že ob času križarskih vojsk je stala tukaj manjša cerkev. Križarskih vojsk je bilo sedem. Trajale so skoraj dvesto let. Nepregledne vrste kristjanov višjih in nižjih stanov so zapustile dom ter šle s svetim navdušenjem v Palestino, da bi vzele nevernikom mesto Jeruzalem in tiste kraje, po katerih je hodil naš Odrešenik. S klicem »Bog to hoče!« in z rdečim križem, prišitem na rokavu desne roke, je odšla leta 1096. velika množica bojevnikov v Sveto deželo. Pravijo, da jih je bilo v prvi križarski vojski 600.000. Srečno so iztrgali Turkom Jeruzalem in oklicali svojega hrabrega poveljnika Gottfrieda (Bogomira) za jeruzalemskega kralja. Žal, da ni imela ta zmaga dolgega obstanka. Tudi v sledečih šestih vojskah se ni spolnilo upanje, ki ga je pričakovala zapadna Evropa od križarjev. Veliko jih je pomrlo na dolgem potovanju in le malo se jih je vrnilo v domovino. Nekaj je bilo tudi takih, ki so na povratku obiskali Marijo Tolažnico pri Gradcu in se jej zahvalili za dolgo in nevarno pot. Darovali so cerkvi več dragocenih spominkov, ki so jih prinesli iz Svete dežele.

V teku časov je prestala ta božja pot marsikatero bridkost. Najhujša jo je zadela leta 1480., ko so cerkev napadli Turki, jo opleni in potem zažgali. Ni ostalo drugega kakor golo zidovje. Veliko let je sameval grič s podrtijo nekdanjega svetišča. Romarjev ni bilo več; ako pa je kdo prišel, se je vrnil še bolj žalosten domov. Marija, Mati zapuščenih, je bila zdaj sama zapuščena. Še njene podobe niso mogli nikjer najti. Gotovo so jo odnesli Turki.

Ob tej priliki nam hodi na misel, da je tudi danes ta ali ona božja pot, če ne zapuščena, pa vsaj manj obiskovana kakor je bila nekdanj. Kje bi dobili vzroke? Ali pojema med nami ljubezen do Matere božje? Tega bi ne upali trditi. Vzroke bo treba iskati drugje. Kristjani! Vi veste, da mora imeti božja pot duhovnike, ki jo oskrbujejo ter so vedno pripravljeni postreči romarjem v njih dušnih potrebah. In prav teh je mnogo manj kakor nekdanj. Žal, da so se časi zelo spremenili in da so vedno bolj resnične Jezusove besede: »Žetev je velika, delavcev pa malo.«

Duhovnik stopi z mašniškim posvečenjem v službo Cerkve, toda je prisiljen, da gre tudi iz žagrada tja, kjer ve, da bo koristil ljudstvu. Kadar bo pa vzgojenih dovolj značajnih svetnih katoliških mož, jim bo duhovnik rad prepustil delo, ki ga opravlja v sedanjih okoliščinah. Če pomislimo še to, koliko je ustanovljenih novih šol, v katerih mora imeti duhovščina verouk, bomo spoznali še bolj njeno veliko zaposlenost.

Pri vseh opravkih pa duhovščina ni pozabila božjih potov, ki so večkrat precej oddaljena od župnijskih cerkvá. Še bolj uspevajo seveda taka božja pota, ki imajo lastnega duhovnika ali so izročena redovnikom. Nekdaj je bila to lahka reč, ker so ljudje brez truda dobili dušnega pastirja, toda v današnjih časih je veliko duhovniških mest praznih. Zato moli sveta Cerkev: »Gospod Jezus, daj, da bo rastlo število tistih, ki jih kličeš v sveto duhovsko službo, in da bo vedno večja gorečnost njih, ki opravljajo presveto daritev in skrbé za zveličanje duš.«

Po dolгих letih pa je vstala cerkev Marije Tolažnice iz razvalin. Graški grof Wilferstorf je videl v celici svojega brata redovnika leseno podobo Matere božje. Podoba mu je bila tako všeč, da je prosil brata, naj jo podari njemu. Brat mu jo je z veseljem podaril. Wilferstorf je hotel zdaj Marijo posebno počastiti. Sklenil je, da bo zidal na zapuščenem griču novo cerkev in postavil v veliki altar imenovano Marijino podobo. To je bilo okrog leta 1700. Ta grofov namen je dobil še večje potrdilo, ko je njegova hči na priprošnjo svete Device ozdravela po hudi bolezni. Žal, da je Wilfestorf umrl, preden je bila cerkov dozidana. Nekaj let po njegovi smrti pa je bil dovršen novi Marijin dom, kateremu je naklonil veliko podporo tudi cesar Karel VI. (1711—1740). Novi hiši so prizidali na obeh straneh samostansko poslopje. V njem so se naselili redovniki svetega Pavla puščavnika kot oskrbniki božje poti. Pravijo jim Pavlinci. Obleka jim je rumenkasto-bela, prevezana s širokim belim pasom. Črez njo ogrinjajo črn plašč.

V tronu kamenitega velikega altarja stoji Marija z Jezusom v naročju. Ni dneva, da bi ne klečali pred njeno podobo romarji, ki so jih pripeljale vsakovrstne težave k Tolažnici žalostnih. Cerkev je zidana v podobi križa in okrašena s slikami iz Marijinega življenja. Razen velikega altarja je v njej še devet kamenitih stranskih altarjev.

Tudi mi, ljubi verniki, smo že obiskali kako božjo pot, prosili Marijo te ali one milosti in jo tudi prejeli. Bodimo hvaležni za njene dobrote. Ker pa ne zahteva od nas nobenega povračila, jej pokažimo svojo hvaležnost s tem, da vnemamo tudi druge k ljubezni do Matere božje.

Naj omenimo še dogodek, ki je v zvezi z zgodovino Marije Tolažnice pri nemškem Gradcu. Leta 1680. je nenavadno hudo razsajala kuga. V hišah in po mestnih ulicah so ležali mrlič, pa nihče si ni upal blizu, da bi jih pokopal. Smrad se je širil po okolici, prebivalci so bežali iz Gradca in mesto je bilo že na tem, da bo izmrlo. Tedaj je prišel delavec Pavel Menitzer h grofu Dietrichsteinu, ki je bil kot komisar zoper kugo dobro zavarovan v svoji palači zunaj mesta. Komisar je neznanega človeka komaj pustil na dvorišče. Sprejel ga je kar v veži ter mu rekel, naj ne hodi bliže njega, temveč naj pove od daleč. Menitzer je povedal grofu, da ima zbranih 60 neustrašenih tovarišev, s katerimi bo skušal pokopati mrlič, ki se jih vse boji. Zato prosi komisarja, da bi mu dovolil to storiti. Grof Dietrichstein se je čudil pogumnemu možu in mu spolnil željo.

Menitzer se je vrnil v Gradec k tovarišem in jim povedal, kako je opravil pri komisarju. Potem jim je spregovoril:

»Sami veste, da je delo, ki nas čaka, zelo nevarno. Opraviti ga hočemo iz ljubezni do bližnjega in brez upanja na plačilo. Poprej pa bomo šli k Mariji Tolažnici, da se izročimo njenemu varstvu.«

Drugo jutro so odšli možje na hribček zunaj mesta. Kjer je zdaj veličastna cerkev, je bila takrat le majhna kapela Matere božje. Duhovnik jim je maševal, vsi so opravili spoved, prejeli sveto ob-

hajilo ter se z zaupanjem na Marijino pomoč poprijeli nevarnega dela.

Pobirali so po Gradcu mrliče, jih nakladali na vozove in zagrebali v izkopane jame. Potem so požgali postelje in vse, kar je bilo z mrličmi v zvezi. Drugo jutro so se zopet zbrali na mestnem trgu, da bi delali naprej. Menitzer je preštel tovariše — pa o čudo! — prišlo je vseh 60 in vsi so bili zdravi. Nadaljevali so strašno delo toliko časa, da je bilo mesto osnaženo. Tedaj je romala vsa družba zopet k Mariji Tolažnici, zahvalit se jej za očitno varstvo. Ob tej priliki so obljubili, da bo hodila vsako leto procesija iz Gradca na ta sveti kraj. Zaobljubljena procesija se je ohranila do sedanjega časa.

Poglej, o preblazena Devica iz visokih nebes na nižavo revne zemlje! Ti si tolažba žalostnih. Ne pozabi nas in bodi nam Priprošnjica pri svojem Sinu. Ostati hočemo tvoji zvesti otroci, ti nas pa ohrani do konca v svoji materini ljubezni. Amen.

Pet in dvajseti dan.

Marija Schmolln v Zgornji Avstriji.

Na svetu živimo le enkrat. Ko se stečejo ure, pride ločitev, taka ločitev, da nas ne bo več nazaj. Le en dan je naš rojstni dan, in le en dan je naš mrtvaški dan. Zdaj imamo čas za dobra dela. Zdaj nam sije solnce božje milosti. Ne zamudimo lepe prilike, da nas ne prehití smrt. Poklicani smo za zveličanje. Svetniki nam kažejo pot, po kateri naj hodimo. Najlepši zgled nam je Marija.

Marijino srce je bilo brez vsakega slabega nagnjenja. Pri njej najdemo tisto tiho, vdano in zadovoljno življenje, ki jej je lajšalo vse, kar je morala trpeti. Nič nam tako ne jemlje notranjega miru kakor strasti, naj nas že vlečejo v katerikoli greh. Srečni, če jih premagujemo. Marija je poznala večja, boljša bogastva, kakršna more dati svet. Zato se je vdala v revščino in je zadovoljnejša živela v nazareški hišici kakor v palači. Združena z Bogom je imela

sočutje z vsakim človekom, držeča se največjih dveh zapovedi svojega Sina: »Ljubi Boga nad vse, bližnjega pa kakor samega sebe.« Ni ljubila minljivosti tega sveta. Čisto je bilo njeno telo, čista njena duša, brez madeža vse življenje. Če bi bila imela na ponudbo vse, kar more svet dati — ničesar bi ne bila sprejela. Cenila je samo dobro, v resnici dober pa je le Bog. On je bil njen zaklad in zato je bilo tam tudi njeno srce. Poglejte dovršen zgled Boga ljubeče duše!

Kako nestanovitni pa smo mi! Prerok Elija je očital Judom: »Koliko časa boste še omahovali na dve strani? Ako je Bal vaš bog, služite Balu. Če je pa Jehova vaš Bog, držite se njega.« Tako je klical Elija svojemu ljudstvu ter bičal njegovo neodločnost. Ali je tukaj težka izbira? Kaj imaš rajši: dobro ali slabo, lepo ali grdo, čednost ali greh? Ljubimo to, kar je Marija ljubila. Sveti Anzelm, cerkveni učenik in nadškof v Kanterbury na Angleškem, mogočen duh v ponižni podobi († 1109), je zapisal besede: »Kdor se obrne od tebe, o Marija, skoraj ni mogoče da bi bil zveličan.«

* * *

Na Zgornjem Avstrijskem je lepa cerkev Matere božje z imenom »Maria Hilf« to je Marija Pomagaj. Zgodba, združena z začetkom te božje poti, je čisto navadna. Iz zgodbe boste spoznali, na kako preprost način postane ta ali oni kraj naenkrat znamenit. Vasici, kjer je ta božja pot, so rekli pred dobrimi sto leti »Schmolln«. Znana je bila samo bližnjim sosedom; daljna okolica je ni poznala in se zato ni zmenila zanjo. Malokdo je prišel v Schmolln, ker ni imel tam opravka. Če je pa prišel, so domačini radovedno vpraševali, kdo je ta tujec in kaj bi rad. Toda zgodilo se je nekaj, da je začela sloveti ta vasica po daljnih krajih.

Tukaj je prebival imovit in pobožen gospodar. V hiši na steni je imel podobo Matere božje kot dragoceno zapuščino po pokojnih stariših. Vsak večer

je opravila družina pred to podobo rožni venec. Gospodar je pa še posebej večkrat pokleknil pred podobo ter priporočal vse hišne zadeve Marijinemu varstvu. In ne brezuspešno. Povsod ga je spremljal božji blagoslov, da so ga sosedje blagrovali, eni pa tudi zavidali zaradi sreče pri njegovih delih.

Naj bi tudi mi v vsaki potrebi pomoči iskali pri Mariji. Lahko se zanesemo, da nam bo že pomagala na kakšen način. Omenjeni kmet iz Schmollna naj je nam zgled ljubezni do Marije. Če bi je ne bil ljubil, bi je ne bil tako častil. Nismo zmožni, da bi našteli vse lepe besede, s katerimi proslavljajo cerkveni učenci sveto Devico. Ona ima odprto oko, da vidi našo revščino. Ima odprte roke, da nam deli milosti svojega bogastva. Ima odprto zakladnico Jezusovih in svojih zaslug, da jemlje iz te zakladnice ter deli svojim otrokom, česar jo prosijo. Ima za nas odprta tudi vrata, skozi katera bomo prišli k njej v nebeško blaženost. O draga urica majniškega altarja, urica, ki jo preživimo pred Marijino podobo! Cerkev nam je kakor božja pot, ko se spomnimo, da nas tukaj gleda in posluša Marija. Medtem ko pogorevajo svečke pred njenim tronom, se užiga v naših srcih plamen svete ljubezni. Medtem ko venejo nežne cvetke na altarju, poganja v nas nova gorečnost z iskreno željo, da bi služili v prihodnje še zvesteje Materi Mariji.

Slišali ste, ljubi verniki, kako so častili blaženo Devico v hiši omenjenega gospodarja. Nekega dne pa mu je rekla njegova žena:

»Jaz bi želela, da bi bili tudi naši sosedje deležni češčenja, ki ga skazujemo Mariji. V hišo jih ne moremo vabiti, ker je v njej premalo prostora.«

»Kaj misliš reči s tem?« — jo je vprašal mož.

»To mislim reči,« — je rekla ona — »da bi postavil našo Mater božjo na kakšen očiten kraj. Tam bi jo vsak mimoidoči lahko pozdravil s kratko molitvijo.«

»Prav dobra misel,« — je odvrnil gospodar. »Samo težko bi pogrešali podobo doma, ker je že tako dolgo pri hiši. Vendar bi pa rad to naredil, morebiti se bo na ta način pospešilo Marijino češčenje pri

ljudstvu. Zdaj je le vprašanje, kje bi bil najboljši prostor, kamor bi postavil podobo in jo tudi dobro zavaroval.«

»Da bi jo kdo vzel, se ni treba bati« — je dostavila žena. »Menda nikogar ni, da bi upal storiti kaj takega. Glede pripravnega prostora pa tudi ne premišluj veliko, saj imamo zunaj vasi gozd, pri katerem se križajo tri pota. Tam hodi največ ljudi mimo tiste velike smreke, ki kljubuje že leta in leta najhujšim viharjem. Nanjo pritrdi podobo, pa se bo vsak ustavil pred njo in nekoliko molil. Lahko narediš pred smreko tudi klečalnik.«

»Tvoj nasvet ni napačen« — je pripomnil mož. »Ženske imate večkrat pametne misli. Nad podobo bom napravil strešico, ob straneh pa stene, da ji ne bodo škodovala nevihte. Spredaj jo zavarujem s steklom ter pribijem v pravi višini na smrekovo deblo.«

In kaj se je zgodilo? Ljudje niso hodili samo s kratkim pozdravom mimo podobe, temveč so tudi dalj časa ostajali pred njo. Saj je bilo v senci košate smreke tako prijetno bodisi za molitev kakor tudi za odpočitek. S časom so naredili na obeh straneh klopi, da je postal kraj podoben cerkvi v božji naravi. Ker ni bilo nabiralnika, so Marijini častilci pritrjevali denar kar v smrekovo deblo ali ga pokladali na klopi.

Pa ni ostalo samo pri tem. Vedno več je dohajalo obiskovalcev, ki so zahtevali na tem kraju zidano znamenje v čast Materi božji in ga začeli brez dolgih priprav kar takoj graditi. Čudovito hitro so postavili kapelico, sneli s smreke Marijino podobo in jo postavili v altar novega znamenja. Smrekovo deblo, na katerem je visela poprej Marijina podoba, je stalo zdaj za kapelico in raztegovalo nad njo košate veje kakor v obrambo. Ljudske množice, že poprej obilne, so se podvojile in potrojile. Kje bi iskali vzrok temu hitremu narastku? Zakaj so prihajali ljudje tako radi tusem častit Mater božjo? Gotovo zaradi milosti, ki so jih prejemale od nje. Mala vas Schmolln je začela naenkrat sloveti v vsej Zgornji

Avstriji. Ker so se vedno bolj množili shodi ljudstva, sta postali cerkvena in svetna gosposka na to pozorni. Bila so razna preiskovanja, ki pa so se končala s tem, da ni nobenega vzroka romarjev zadrževati v njih pobožnosti.

Zdaj se je poprijelo ljudi novo navdušenje. Zagнали so glas: »Mariji in nam ne zadostuje več kapela, zidati hočemo cerkev!« Neverjetno je, s kakšnim veseljem so se lotili nove zidave. Podpore so kar letele skupaj, k tlaki pa sploh ni bilo treba nikogar priganjati. Vsi so hiteli na delo. Karkoli je kdo mogel je žrtvoval za novi Marijin dom. Stavba je rastla iz tal, se vzdignila do vrha in bila kronana z zvonikom. Tudi notranja oprava je imela toliko dobrotnikov, da je bila cerkev oskrbljena z vsem potrebnim.

Kmalu je prišel veseli dan cerkvenega posvečenja, ki ga je izvršil škof iz Linca. Precej več kakor sto let je že preteklo od tega časa, toda obisk božje poti je še vedno tako mnogoštevilen, kakor je bil takrat.

Podoba Matere božje, ki je bila lastnina tistega gospodarja iz Schmollna, ne visi več v kmetski hiši, tudi ne več na smreki ob robu gozda in ne v ondotni kapelici, temveč v zlatem tronu krasnega svetišča, ki ga je postavila svoji dobrotljivi Materi ljubezen vernega ljudstva. Dušno oskrbovanje božjepotnikov pa je izročeno očetom frančiškanom, ki imajo samostan poleg cerkve.

Milostna Marijina podoba je zelo slična Marijini podobi na Brezjah. Mati božja drži z obema rokama božje Dete, ki se ji pritiska k licu, z desno pa objema Dete svojo Mater.

Zgodba, ki ste jo slišali danes, vam kaže, da je nastala božja pot v Schmollnu kar sama po sebi. Nihče ni storil niti koraka v ta namen. Dogodek je sledil dogodku, kakor bi bilo od višje moči sklenjeno že vnaprej, da bo tukaj veliko shajališče častilcev svete Device. Dejanja so šla tako naravno drugo za drugim, da bi lahko rekli: Kar je bilo namenjeno,

je moralo priti Bogu v čast, v slavo njegovi Materi in vernikom v blagor.

Marija ti nebeška vrata,
zakaj bi tebe ne prosili,
da enkrat bi nam v smrtni sili
sijala tvoja zarja zlata!

Šest in dvajseti dan.

Naša Gospa v Ettalu na Bavarskem.

V neki kapucinski samostan so sprejeli mladeniča, ki je imel največjo željo, da bi živel po zgledu svetega Frančiška Serafinskega in nosil rjavo redovno obleko. Menihi so mu rekli, da je premalo izobražen in da tudi med svetom lahko spolnuje pravila svetega Frančiška kot tretjerednik. Toda na ponovne prošnje so ga vendar sprejeli v svojo družbo. Nekaj zato, ker je bil res pobožen mladenič, nekaj pa zato, ker je bil vaje krojaškega dela. Ker je bil čisto preprost človek, mu niso rekli drugače kakor frater Simplacij. Bil pa je blagega značaja. Pozabil je sam náse ter služil le Bogu in svojim redovnim tovarišem.

Ko je hudo zbolel pater gvardijan, samostanski prednik, si je izbral fratra Simplacija za svojega strežnika. Poznal je njegovo pokorščino, požrtvovalnost in dobro srcé. Bolečine patra gvardijana so bile tako hude, da večkrat vso noč ni mogel zatisniti oči. Frater Simplacij ga je ljubeznivo tolažil in mu spolnil vsako željo, toda ni mu mogel odvzeti trpljenja. Neko noč je rekel v svoji preprostosti bolnemu samostanskemu predniku:

»Častiti oče! Zunaj je pomlad in ptički tako lepo pojó. Šel bom v gozd ter prinesel ptičico, ki vam bo delala kratek čas s petjem in lajšala trpljenje.«

Patru gvardijanu se je zdel ta predlog nad vse čuden. Vendar pa je rekel smehljaje svojemu strežniku:

»Če dobiš tako ptico, kakor govoriš o nji, jo bom prav rad imel. Poslušal bom njeno petje in morebiti nekoliko pozabil bolečine.«

Frater Simplacij je odšel v gozd. Tukaj so imeli redovniki kapelico Matere božje. Ob lepem vremenu

so se v senci dreves sprehajali po stezah ter opravljali ob določenih časih molitve pred Marijino podobo. Simplicij je pokleknil pred altar v kapelici in takole molil:

»Znano ti je, o sveta Devica, da je hudo bolan naš dobri pater gvardijan. Prišel sem, da bi dobil v gozdu ptičico, ki bi mu s petjem lajšala trpljenje. Pri tebi, o Marija, najdemo pomoč v vsaki potrebi; vem, da me boš uslišala. Ti mi pomagaj, da ptičico vlovim. Pater gvardijan je tvoj vnet častilec, gotovo ga ne boš pozabila.«

Ko se je Simplicij tako genljivo-otročje priporočil Materi božji, je šel iz kapelice. Živahno prepevanje mu je donelo na uho. Od vseh strani je slišal slavospeve, s katerimi so drobni krilatci hvalili Stvarnika. Premišljeval je, na kakšen način bi dobil ptičico in jo nesel v samostan. Tedaj mu je nenadoma priletela kar sama na ramo. Žvrgolela je na ramenu, sukala se sem pa tja in imela glavico obrnjeno navzgor. Simplicij jo je rahlo objel, nesel v samostan in shranil v kletko. Kakšno veselje, ko je ptička tudi v gvardijanovi sobi brez strahu nadaljevala svoje sladke melodije. Bolnik je postal s ptičko vred vesel. Bolečine so ga zapustile in kmalu je okreval.

Kaj porečete k tej zgodbi? Slišim že kar naprej vaš odgovor, da se to ni godilo v dolini solz, ampak v paradižu. Prav imate. Da — takrat bi se bilo to lahko godilo, ko sta Adam in Eva živela še v milosti božji in ko njun greh še ni naredil razdora med človekom in naravo. Greh pa je pretrgal vez, ki nas je družila z Bogom in s stvarstvom. Hude so bile posledice te razrušene vezi, toda Bog ni zavrgel človeka, temveč mu je obljubil Odrešenika, rojenega od prečiste Device. Če torej pripovedka o ptičici nima resnične podlage, je pa vendar v njej opomin, naj se zatekamo v vseh težavah k Marijinemu usmiljenemu srcu.

* * *

Na Bavarskem, južno od glavnega mesta München, je v bližini visokih gorá samostan z imenom

Ettal. V njem prebivajo menihi svetega Benedikta, ki oskrbujejo dušno pastirstvo in pouk mladine. Kdor je bil pri predstavah Kristusovega trpljenja (pasi-jonskih igrach) v Oberammergavu, je že videl ta kraj, saj se je peljal tukaj mimo. Samostan Ettal in njegova ogromna Marijina cerkev sta oddaljena namreč samo eno uro od Oberammergava.

N a š a G o s p a v E t t a l u ima zanimivo zgodovino iz štirinajstega stoletja. Takrat je vladal nemško-rimski cesar Ludovik Bavarski (1314—1347). Šel je z vojsko v Italijo, da bi ukrotil svoje sovražnike, toda ni imel sreče. Godilo se mu je tako slabo, da je moral iskati zavetja pri menihih svetega Viktorja blizu Milana. Prišel je ob vse. Še toliko ni imel, da bi se bil mogel vrniti v Nemčijo. Ostal je nekaj dni v samostanu in se odpočil od prestanega truda. Menihi so mu postregli, kolikor so mogli. Pri odhodu so šli ž njim precej daleč ter dali njemu in njegovim spremljevalcem marsikaj, kar so potrebovali na potu. Samostanski prednik pa je cesarju Ludoviku še nekaj posebnega izročil, preden se je poslovil od njega. Nagovoril je cesarja približno s temi besedami:

»Dolga je Vaša pot, presvetli vladar. Ker Vas čakajo marsikateri težave, vzemite s seboj tole blagoslovljeno podobo Device Marije. Naj je Vam Pomočnica v vseh nevarnostih. Le zaupajte nanjo. Kadar pa pridete v domovino, postavite jej spomenik v zahvalo za srečno vrnitev.«

Ludovik je hvaležno sprejel od samostanskega prednika darovano podobo in obljubil, da bo dobila Marija dostojno stanovanje na Nemškem. Potem se je še enkrat zahvalil menihom na njih gostoljubnosti ter odšel s spremljevalci proti domu.

Težavna pot jih je čakala skozi samotne kraje in čez visoke gore, toda vse so srečno prestali in prišli brez nezgode na Bavarsko, saj jih je spremljevala Marija. Bila jim je zvezda-vodnica in orožje zoper vse sovražnike.

Kristjani! Božja previdnost nam pošilja veliko težav, v katerih omaguje naše srce. Kam se hočemo obrniti? Mar ne k tisti, ki je pribežališče v nadlogah!

Razpodila bo temne oblake in nam razjasnila pot zemeljskega življenja.

Ko je došel cesar Ludovik na Bavarsko, je bila njegova prva skrb, da sezida cerkev ter postavi vanjo Marijino podobo, ki jo je prinesel z Laškega. Izbral je v ta namen lep prostor v prijazni dolini Ettal ne več daleč od Tirolskega. Tukaj je dal zgraditi blaženi Devici krasen dom, poleg njega pa samostan za menihe svetega Benedikta. Z veliko slovesnostjo je bila cerkev posvečena in v glavni altar postavljena podoba Matere božje. Cesar je tudi pozneje večkrat obiskal Ettal in prosil Marijo pomoči. Spominjal se je trpljenja, ki ga je prestal v Italiji; spominjal se dobrih menihov, ki so ga vzeli pod streho, ko je bil od vseh zapuščen; spominjal se tiste dolge poti, ko se je vračal z darovano Marijino podobo v svojo domovino.

Vprašali boste, kakšna je ta podoba?

Delana je iz belega marmorja in ni prav majhna. Marijo vidimo na sedežu brez naslonjala. Z desno roko drži naguban plašč, v levi pa Jezusa, ki stoji na njenem kolenu in kaže na svojo Mater. Marija in nebeško Dete sta obrnjena drug proti drugemu kakor bi se pogovarjala. Na obeh obrazih vidimo ljubeznivost, ki nam ostane v vednem spominu. Ker je podoba zelo stara, ni znano ime umetnika, ki je navdihnil mrtvemu kamenu tako življenje. Naj je že ta ali oni, reči moramo, da mu je bila ta lepota razodeta iz nebes.

V prejšnjih letih nista imela Jezus in Marija obleke, zdaj jo pa imata. Pripovedujejo, da je bila neka romarica sama v cerkvi. Popolnoma zamaknjena v ogledovanju podobe je stopila bliže, da bi jo videla natančneje. Pa tudi to jej ni zadostovalo. Šla je po prislonjeni lestvici ob zadnji strani altara prav do podobe v Marijin tron, da bi prisrčneje molila. Toda še več. Iz radovednosti, kako je podoba težka, jo je privzdignila. Ustrašila se je pa, da je tako težka ter jo od strahu spustila iz rok. Kamenita podoba je padla na tla in se zelo poškodovala. Nesreča ni bila majhna, poleg tega pa vendar velika sreča, da sta

ostala Jezusov in Marijin obraz popolnoma cela. Zato niso napravili nove podobe, temveč jej samo nazaj pritrdili razbite koščeke. Da bi pa prikrili poškodbo in bi se razpoke ne poznale, so naredili Mariji in božjemu Detetu dragoceno obleko. Ker sta obraza po čudovitem varstvu ostala taka, kakršna sta bila poprej, zdaj nihče ne ve, kaj se je nekdam zgodilo s podobo.

Božjo pot v Ettalu je zadela še druga nesreča. Pogorela sta leta 1744. cerkev in ž njo združeni benediktinski samostan. Vzdignila pa sta se iz razvalin še lepša, kakor sta bila poprej. Marijino podobo, rešeno iz požara, so s posebno slovesnostjo zopet ustoličili v tron velikega altarja.

In kakšna je sedanja cerkev? Pred seboj imamo krasno zgradbo, venčano z visoko kupolo. Čudimo se, kako je bilo mogoče med tem samotnim gorovjem zidati hišo božjo, ki jo prištevajo najlepšim daleč naokrog. Tisočere množice Bavarcev in Tirolcev so priča, kako obiskujejo romarji še dandanes svojo ljubo Mater v Ettalu.

Mila Mati Marija! Ti si veselje angelov in sladkost svetnikov. Slabi smo, podpiraj nas. Žalostni smo, tolaži nas. Bolehni smo, ozdravi nas. Pregarjani smo, ne zapusti nas. V zmotah smo, razsvetli nas. Ti celiš rane, daješ novo moč obupanim, razdiraš verige, kažeš pravo pot zgubljenim. Tvoja dobrotna roka naj nas vodi v življenju ter pripelje iz dežele pregnanstva v blaženi dom tvojega kraljestva. Amen.

Sedem in dvajseti dan.

Marija na straži v Marseillu na Francoskem.

Ko poslušate opisovanje Marijinih božjih potov, vam pride morebiti na misel vprašanje: »Katera Marijina božja pot je bila pa prva? Kje je bila zidana prva cerkev, kamor so hodili kristjani častit Mater božjo?«

Prav je, da veste tudi to. Dobili boste zanesljiv odgovor.

Po Kristovem Vnebohodu je živela Marija še nekaj časa na zemlji. Apostolom je bila učiteljica in vsem vernikom močna opora. Sicer je že sveti Duh prestvaril apostole v razsvetljene može, vendar jih je poučevala tudi Marija v tistih skrivnostih svete vere, v katerih je bila priča ona sama. Ko pa je bila vzeta v nebesa, so razširjevali apostoli, kamorkoli so prišli, njeno čast in veliko veljavo pri Bogu. Preleteli so kakor orli vse takrat znane dežele, upognili zemljo pod Kristusov križ in pod ljubeznivo žezlo nebeške Kraljice. Vsi spreobrnjenci so trdno verovali dvojno resnico: prvo, da je Kristus Sin božji in drugo, da je Marija njegova Mati. Kjerkoli so se klanjala kolena pred Kristusom, tam so se tudi razlegale hvalnice Materi božji.

Nekateri izmed tistih, ki so sprejeli še v apostolskih časih sveto vero, so prišli iz Jeruzalema na goro Karmel. Na tej gori je nekdam prebival prerok Elija in prosil Boga za dež, ki ga ni bilo v ondotnem kraju tri leta in šest mesecev. Dolgo je molil brezuspešno. Končno se je pa vendar začela vzdigovati iz morja drobna meglica in postajala vedno večja. Temni oblaki so zagrnili nebo, prišel je dež in namočil vso deželo.

To meglico primerjajo cerkveni učeniki Materi božji, ki je napovedovala prihod tistega, po katerem so zdihovali pravični stare zaveze. Prosili so nebesa, naj bi ga rosila; prosili so oblake, naj bi ga kakor rahel dež poslali na razsušeno zemljo. Tedaj se je prikazala meglica, ki nam je dala Zveličarja (Glej 19. dan »Vrhpoljska Gospa«.)

Na gori Karmel torej, ki stoji nad Sredozemskim morjem, so postavili še ob času apostolov Marijini častilci kapelico v spomin Materi božji. Tukaj so se zbirali in slavili sveto Devico. Na goro Karmel so dohajali prvi kristjani ter ustanovili prvo Marijino božjo pot. Iz kapelice je nastala lepa cerkev, ki ima še dandanes veliko obiskovalcev. Iz doline prideš tja gor v eni uri. Cvetice te pozdravljajo ob poti in

prijetna vonjava se širi na okrog. Ko si na vrhu, je pred teboj razgrnjen daljen pogled po Sveti deželi in po morju.

Kakšno pa je Marijino svetišče na Karmelu? Zavarovano je z močnim zidovjem. Na eni strani svetišča je samostan menihov karmelitov, na drugi strani pa gostišče za romarje. V sredi stoji cerkev z visoko kupolo. Najprej pogledamo veliki altar s podobo Matere božje škapulirske in potem tri stranske altarje. Milostna podoba je izrezana iz lesa in odeta z dragoceno obleko. Marija drži v levi roki božje Dete, v desni pa ima škapulir. Škapulirska bratovščina je tudi v naših krajih razširjena. Kakor nosimo rožni venec v znamenje pobožnosti do blažene Device, tako nosijo udje karmelskega škapulirja ta znak na vratu iz posebnega zaupanja na Marijino varstvo.

* * *

V Južni Franciji je veliko mesto Marseille (izgovori: Marsej), stoječe na bregovih Sredozemskega morja. Množica hiš je pozidana na ravnini, druga poslopja segajo iz pristanišča proti skalnatim višinam. Če bi ne bilo Londona na Angleškem in New Yorka v Ameriki, bi bilo Marseille prvo pomorsko trgovsko mesto pod solncem. Pravijo mu južnofrancoski Babilon. Tukaj čuješ večni ropot. Na suhem pisk vlakov, med zidovjem hrumenje raznovrstnih vozil, na morju tuljenje parnikov. Ulice so prenapolnjene z mešanico ljudi iz vseh krajev, da si komaj delaš prostor med neprestano gnečo. Tujcu se zdi, kakor bi blodil v nezavesti sem in tja. Rad bi si ustvaril jasno sodbo o Marseillu, pa si je ne more. To so palače! Glavo moraš vzdigniti precej visoko, da pogledaš v zadnja nadstropja. Naravnost velikan-ska pa je 25 metrov široka ulica Rue Cannebière. Vsako minuto pridrči omnibus mimo, da se pelješ, kamor želiš. In prav od tu imaš odprt pogled na morje, na katerem vidiš parobrode-velikane. Eni prihajajo od raznih krajev svetovne oble, drugi čakajo na odhod. V Marseillu se je izvršil 9. oktobra

1934 tisti grozni napad, pri katerem je zgubil dragoceno življenje naš kralj Aleksander.

Ako obrneš v Marseillu oči navzgor, zazreš na strmi skalnati višini divno Marijino svetišče, ki mu pravijo »Notre Dame de la Garde«. (Naša Gospa na straži.) Primerjal bi to božjepotno cerkev Trsatu nad Reko, toda Naša Gospa na straži ima še veličastnejšo lego. Kaj pa opaziš vrh zvonika? Kaj se tako lesketa v solncu in tudi v jasnih nočeh ob svitu lune? To je pozlačeni kip Matere božje, prav tak, kakršen je v velikem altarju. Tista je to, o kateri pravi pesem:

Se zvečerí in zagorí
za zvezdo zvezdic milijon,
naj tisočeri bo poklon
njej, ki za nas bedí kot Mati sred' nočí.

Proti njeni podobi obračajo oči mornarji ne samo ob ugodni vožnji, temveč s toliko večjim zaupanjem ob času viharjev.

Kadar žugajo valovi pomorščakom pogin, kadar se jim odpira temni grob v globočini morja: — tedaj sklepajo roke in kličejo na pomoč »Našo Gospo na straži«. Vihar ponehuje, nebo se jasni, strah zginja, vrača se upanje rešitve. S prisrčno zahvalo se ozi-
rajo mornarji k Mariji, ki jih je obvarovala gotove smrti.

Tudi nam ne prizanašajo viharji. V srcu vzki-
pevajo hude skušnjave, da bi nas pahnile v nesrečo. Kam naj pribežimo takrat? Ali ne k Mariji s prošnjo, da bi vladala čolnič našega življenja, razpodila temne oblake in nas pripeljala v varno zavetje!

Najbolje je, ako potuješ peš tja gor, kjer stoji cerkev Naše Gospé. Med potjo te razveseljuje diven pogled na spodaj ležeče mesto Marseille in na mor-
sko planjavo. Toda malokdo hodi peš. Večina ljudi se vozi z vzpenjačo, ki jih prestavi v najkrajšem času na vrh hriba. Pred seboj imamo cerkev, zidano v romanskem slogu in okrašeno s kupolo. Poleg nje se vzdiguje zvonik s peterimi nadstropji. Pri vstopu v svetišče občudujemo lepoto, ki se nam kaže od vseh

strani. Altarji so iz belega marmorja. V velikem altarju, leskečem se v zlatem sijaju, kraljuje Stražarica, pred katero klečijo njeni častilci. Marija drži z obema rokama nebeško Dete, vabeče k svoji Materi vse, ki potrebujejo pomoči.

V starih časih je bil na tem hribu samo stolp za opazovanje. Stražnik je imel nalogo, da je štel ladje, ki so plule iz Marseilla ali prihajale v mesto. Beležil je, kakšne so bile, od katere strani so priplavale in na katero stran so odjadrale. Dandanes ne potrebujemo več takih opazovalnih stolpov, ker je poizvedovalna služba čisto drugačna (brzjav, telefon). Pri stolpu pa je bila že takrat zelo obiskovana Marijina kapelica. Francoski kralj Franc I. (1515—1547), ki je imel z rimsko-nemškim cesarjem Karlom V. neprestane boje, je ščitil Francijo s trdnjavami ter varoval tudi stražni stolp in kapelico nad Marseillom z mogočnim zidovjem.

Ko so nastali mirnejši časi, so nadomestili kapelo Naše Gospe na straži s sedanjo cerkvijo, ki je kras mestni okolici. Že njena visoka lega je taka, da jo vidi vsak, ki pride v Marseille ter jo tudi obišče. Pred vsem častijo ondoto Mater božjo pomorščaki. Zato je med božjepotniki vedno dovolj takih, ki jih spoznaš po obleki, da so »marinarji«. Preden gredo na morje, se pridejo poklonit Mariji, da bi jih varovala nezgod na morju. Prav tako je ne pozabijo ob srečni vrnitvi na dom. V zahvalo jej prinesó sveče ali kaj drugega v dar. Na notranjih cerkvenih stenah vidimo mnogo podob, ki nas spominjajo Marijinega varstva. Naslikane so ladje raznih velikosti: od čolničev in malih ribiških jadrnic do največjih parobrodov. Posebno sočutje imamo z brodolomci, ki dvigajo roke proti Mariji na straži. Zdi se nam, kakor bi slišali njih vpitje v najskrajnejši sili. Velika je bila nevarnost, ki pa ji je sledila čudovita pomoč.

Prebivalci Marseilla so se posebno učili moliti leta 1720. Takrat je razsajala v mestu kuga, ki je pobrala 60.000 ljudi. Tisti pa, ki so ostali živi, so vse pustili in bežali v druge kraje. Ni pa šel iz mesta duhovnik Belsunge. Ta se ni zbal morilke. Popolnoma

se je žrtvoval okužencem ter jih oskrboval z dušno in telesno postrežbo. Kadar je le mogel, je hitel na hrib, da je priporočil Mariji sebe in revne bolnike. Kako lep zgled, da se prava krščanska ljubezen ne ustraši najhujšega, kadar je treba pomagati bližnjemu. Imenovanemu dobrotniku so napravili meščani kamenit spomenik pred nadškofijsko cerkvijo. Na visokem podstavku vidimo duhovnika v črnem talarju. Na prsih mu visi križ v znamenje, da je prevideval bolnike. Okoli vratu ima obešeno vrv, ki kaže, da je bil pripravljen prestati smrt za druge. Roke drži razprostrate, kakor bi blagoslavljal umirajoče. Ko je kuga ponehala, so kupili meščani lepo hišo v Marseillu ter jo darovali Materi božji. Rekli so, da hočejo imeti Marijo kot hišno posestnico v svoji sredi. Vsako leto prenesó v osmini presvetega Rešnjega Telesa Marijin kip s hriba in ga postavijo na altarček njene hiše v mestu. Tukaj jo obiskujejo kot svojo so-meščanko in se ji priporočajo. Po preteku nekaj dni spremljajo sveto Stražarico na hrib nazaj in jo postavijo na prejšnji prostor v velikem altarju božjepotne cerkve.

Kako smo veseli, o sveta Devica, da si nam ti zvezda na viharji vožnji življenja! Vedno je dovolj sovražnih valov, ki nas hočejo pogubiti. Kako jim bomo odšli, če nam ti ne pomagaš! Zato iščemo v tvojem srcu, v tej močni trdnjavi, zanesljivo brambo. Mi sami nimamo drugega orožja kakor trdno zaupanje v tebe. Nimamo opasanega drugega meča, kakor angelove besede: »Zdrava Marija, milosti polna, Gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami«. Bodi nam pri delu podpora, v trpljenju tolažba, ob smrtni uri bramba, v nebesih pa naše najlepše plačilo. Amen.

Osem in dvajseti dan.

Arezzo v Srednji Italiji.

Izmed največjih pesnikov, kar jih je imela Italija, in tudi izmed najbolj duhovitih mož na svetu je bil Dante Alighieri. Rojen leta 1265. v Florenci na Toskanskem, je ljubil vse lepe umetnosti, najbolj pa

pesništvo. Nekateri pravijo, da je bil sprejet v frančiškanski red, toda ga je kmalu zapustil, ker ni čutil pravega poklica za samostansko življenje. Na vsak način se je nagibal Dantejev značaj k premišljevanju nadnaravnih reči, kar se pozna v njegovih pesmih. Imel je zelo nemirno življenje zaradi takratnih državljanskih nasprotij. Florenca, njegovo rojstno mesto, se mu je tako zamerila, da je rajši prebival drugod kakor v Florenci. Tolažbo pa je našel v pesniškem delovanju, s katerim si je pridobil tako slavo, da so mu postavili kamenite spomenike v mnogih italijanskih mestih. Povsod so govorili o njem in še ime so mu skrajšali. Njegovo pravo ime je bilo namreč Durante. Da bi ga lažje in hitreje izgovarjali, so mu rekli Dante. Umrl je leta 1321. v mestu Ravena ob Jadranskem morju, star 56 let. Tudi pokopali so ga tukaj, ker je določil v svoji poslednji volji, da noče počivati v Florenci zaradi bridkih skušenj, ki jih je prestajal med svojimi rojaki.

Njegovo glavno, najslavnejše in nesmrtno delo je pesnitev »Divina Commedia«, prevedena v vse jezike omikanih narodov. Tudi Slovenci smo dobili svoj prevod, ki ga je oskrbel msgr. dr. Jožef Debevec. Dante se je v tej pesnitvi zamaknil v duševni svet, v neko posmrtno stanje ter opisal pekel, vice in nebesa (inferno, purgatorio, paradiso). Vsak teh treh delov obsega 33 spevov. Dante popotuje v duhu skozi te kraje ter nam odkriva čudovite prizore. Omenjena knjiga se dobi v vsaki večji knjižnici, v šolah jo razlagajo profesorji učencem, v cerkvah govorijo o njej duhovniki. In zakaj smo jo vzeli v misel v Šmarnicah? Zato, ker slavi Dante v njej tudi blaženo Devico Marijo.

Vidi jo v nebesih med angeli in svetniki ob prestolu svojega Sina. Sliši, kako prepevajo nebeščani slavo svoji Kraljici. Dantejevo zamaknjenje nas spominja svetega apostola Janeza, ki je videl nebesa odprta ter zapisal v knjigi »Skrivno razodetje« sledeče besede:

»Videl sem veliko trumo, ki je nihče ni mogel prešteti iz vseh rodov, ljudstev in jezikov. Stali so

pred sedežem in pred Jagnjetom, oblečeni v bela oblačila in palmove veje v njih rokah. Klicali so z velikim glasom: Čast Bogu našemu, ki sedi na sedežu in Jagnjetu. Vsi angeli so stali okrog sedeža, padli na svoja obličja in molili Boga, rekoč: Hvala in slava, čast in moč bodi našemu Bogu od vekomaj do vekomaj. In veliko znamenje se je prikazalo na nebu: Žena, obdana s solncem, luna pod njenimi nogami in na njeni glavi krona iz dvanajstih zvezd.«

Tako, predragi, piše sveti Janez o nebesih. Žena, ki jo omenja, je Devica Marija. To kar naravnost trdijo sveti učeniki. Zato nam kažejo slikarji Mater božjo prav v taki podobi, v kakršni jo je videl sveti Janez v Skrivnem razodetju.

Tudi Dante je zložil ob premišljevanju nebeškega veselja krasen slavospev blaženi Devici. Proti koncu slavospeva je dostavil besede:

»Dokončana si, moja pesem! Kdorkoli te poje, bere ali posluša, vsak naj hvali z menoj nebeško Kraljico. Toda čeprav si pesem končana, v moji duši se neprenehoma oglašáš, me vedno in vedno razveseljuješ ter nikdar ne nehaš odmevati v globočini mojega srca.«

* * *

Kdor se pelje iz Florence v Rim, zagleda ob levi strani železnice precej veliko mesto z imenom Arezzo. Nekaj mesta je na ravnini, nekaj na bregovih. V ondotni škofijski cerkvi je kapela, ki ima vedno dovolj obiskovalcev bodisi meščanov ali tujih romarjev. V kapeli častijo Marijo, ki ji pravijo »Tolažnica žalostnih«. Božja pot se je začela na sledeči način:

V Arezzu so nastali leta 1796. močni potresni sunki, ki so vznemirjali ljudi, da so povsod iskali zavetja. Najhujši potresi so bili od 1. do 15. februarja. Obupano ljudstvo je iskalo pomoči samo še v molitvi. In prišla je kar nenadoma.

Posebno silovit sunek je nastal 15. februarja omenjenega leta 1796. Tisti večer so sedeli v neki

gostilni v Arezzu trije meščani in se pomenkovali, kam bi spravili svoje blago in kam se skrili z družinami, ker grozijo potresi pokončati vse mesto. Na steni gostilne je visela stara Marijina podoba, da se je komaj še nekoliko poznal obraz Matere božje. Eden izmed meščanov je pogledal podobo in žalostno vzdihnil: »O sveta Devica, današnja noč bo morebiti zadnja našega življenja!« Gostilničarka, pobožna žena, je dajala možem pogum in jim prigo-varjala, naj zaupajo na Pomočnico kristjanov. Rekla je: »Prižgala bom lučko pred njeno podobo, potem bomo pokleknili in se izročili Marijinemu varstvu.«

Med molitvijo litaniij so opazili, da Marijin obraz ni bil več stemnjen zaradi dima in prahu kakor poprej, ampak da je dobil svetlobelo barvo. Mislili so, da prihaja svetloba od lučke, toda podoba je ostala jasna. Ta čudni dogodek so imeli za znamenje, da bo obrnila Marija svoje milostljive oči na Arezzo in ga obvarovala nadaljne poškodbe.

Še tisto noč so zvedeli po vsem mestu, kaj se je zgodilo z Marijino podobo v omenjeni gostilni. Ljudje so hiteli v tisto hišo in tudi takratni škof Moruski je došel o polnoči ter se prepričal o resnici tega, kar so pripovedovali. Drugo jutro je snel škof podobo s stene ter jo nesel, spremljan od duhovščine, v kapelo svojega stanovanja. Tukaj je ostala tako dolgo, da je bila dokazana po strogi preiskavi resničnost dogodka. Glavni dokaz pa, da se ni vršila nobena goljufija, je ta, da so prenehali od 15. februarija zvečer vsi potresni sunki v mestu Arezzo. Tedaj so prenesli podobo v škofijsko cerkev ter ji odločili časten prostor v posebni kapeli.

Kakšna sprememba! Poprej se skoraj nihče ni zmenil za podobo, zdaj pa je bila naenkrat obdana z množico častilcev. Kdove koliko let je visela čisto pozabljena na steni tiste gostilne, zdaj pa kraljuje v altarju škofijske cerkve!

Nikar se ne čudite, predragi, velikemu razločku med nekdanjim ponižanjem in med sedanjo častjo Matere božje. Ali ne veste, da je bila Marija tudi v svojem življenju ponižna Devica? Prebivala je v

hišici mesta Nazareta, neznana svetu, toliko bolj pa znana Bogu, ki jo je odločil za Mater svojemu Sinu. Ali se ne spominjate, da ni trpel samo njen Sin za odrešenje sveta, temveč ž njim tudi njegova Mati? Trpljenju pa je sledilo povišanje, ki ga ne moremo ceniti, dokler smo na svetu, cenili pa ga bomo, kadar pridemo v Marijino družbo v nebesa.

Zato naj nas ne moti, če se nam ne godi vse tako, kakor bi si želeli. Vedno še živi tisti Oče, ki odpira dobrotljive roke vsem stvarjem ter jim deli, česar potrebujejo. Nikdar se ne bo posušil studenec njegove milosti, kakor nas tudi nikdar ne bo zapustila preblazena Devica. Nočni temini je še vedno sledilo svetlo jutro, za silno nevihto je še vedno prisijalo zlato solnce in za žalostjo zopet prišlo veselje.

Število čudovitih uslišanj je postajalo v Arezzu tako pogostno, da niso dohajali k Mariji Tolažnici samo domačini, temveč da je zaslovela božja pot po vsej Italiji. Ljudje so rekli, da hoče Marija v svoji časti nadomestiti, kar je poprej zamudila v svoji zapuščenosti.

Prinesli so v njeno kapelo hromega moža, ki mu je rekel vsak zdravnik: »Kar voljno potrpite, pa boste še lahko dalj časa živeli, čeprav vaše noge ne bodo nikdar boljše kakor samo po čudežu.« Mož je razumel te besede prav v tistem pomenu, kakor so bile govorjene, da namreč lahko ozdravi le po čudežu. Z zaupanjem na Marijino pomoč je hotel doseči, česar mu nihče ni mogel dati na svetu. Prinesli so ga v kapelico stolne cerkve. Tukaj je ležal v postelji in gledal v prisrčni molitvi na Mater božjo. Ž njim so molili sorodniki, ki so ga spremili pred Marijin altar. Hromi mož je naenkrat začutil toploto v mrzlih udih. Vzdignil se je, vstal iz postelje in pokleknil ozdravljen pred Marijino podobo. Ni mogoče opisovati prizorov, ko so ljudje videli, kaj se je zgodilo.

Škof v Arezzu, z imenom Albergotti, je zaradi takih in enakih dogodkov odpotoval leta 1814. v Rim, da bi izposloval kronanje blažene Device. Ker pa

veljajo za kronanje posebna pravila, je moral škof dokazati sledeče:

1. Kdaj se je začela božja pot? Ali je že stara?

2. Koliko se je zgodilo v tem času dejanj, ki jih ni mogoče razložiti po naravni poti? Ali so ta dejanja tudi zadostno spričana?

3. Ima li dotična cerkev veliko obiskovalcev?

Škof je na drugo in tretje vprašanje lahko odgovoril. Le gledé prvega vprašanja: Kdaj se je začela božja pot? — ni mogel dokazati velike starosti, ker je bilo takrat šele osemnajst let, odkar častijo ljudje milostno Marijino podobo v Arezzu (1796 do 1814). Vendar je cerkvena komisija v Rimu spregledala ta nedostatek, ker je bila božja pot splošno znana po Italiji. Škof je dosegel svoj namen ter izposloval zlato krono, s katero je okrasil Tolažnico žalostnih v veselje njenih častilcev.

Ko zarja zjutraj se razgrinja,
si moja misel ti, Marija,
podoba tvoja pred očmi
mi vedno miljena stoji.

Devet in dvajseti dan.

Mati vedne pomoči v Rimu.

V sredi Italije so visoke gore, ki jim pravijo Abruzzi. Njih najvišji vrh Monte Sasso se vzdiguje 2919 metrov nad Jadranskim morjem. Sami skaloviti, divji kraji. V nižinah prebivajo kmetje, ki se trudijo s poljedelstvom in z živinorejo. Močni so ti ljudje in utrjeni zoper vremenske nezgode. Dosti pa je tudi takih, ki so se privadili lenobi ter iščejo zaslužka po nasilnih potih. Večkrat se je slišalo o roparjih v Abruzzih. Rekli so jim banditi. Zdaj je tolovajstvo zaradi hudih kazni skoraj zatrto.

V gorski vasi te pokrajine je prebival reven delavec, ki je težko preživeljal ženo in hčerko. Pa je prišla bolezen ter pobrala moža in ženo, da je dvanajstletna deklica sama ostala. Sirota, nagnjena že po naravi k pobožnosti, ni imela zdaj druge matere

kakor Marijo. Velikokrat je obiskala Marijino znamenje zunaj vasi ob robu gozda. V poletnem času je prinesla vselej cvetlični venček in ga položila k nogam Matere božje. Ko je klečala nekega dne že proti večeru pred njeno podobo, je prišel iz gozda mož, ki je imel po šegi ondotnih prebivalcev čez rame ogrnjen plašč, na glavi pa širokokrajen klobuk. Ustrašila se je tujca in njegovih črnih žarečih oči.

»Ali se me bojiš« — je vprašal deklico in se delal prav prijaznega.

»Seveda« — je odgovorila — »ker vas nič ne poznam. Prišla sem iz vasi in prinesla Mariji svežih cvetic.«

»Tudi jaz sem bil nekdam tako preprost kakor ti, zdaj pa nisem več« — je rekel neznanec.

»Oh, nikar ne govorite tako« — je rekla deklica — »saj nas Marija vse ljubi. Zato jo moramo ljubiti tudi mi.«

»Prav!« — je dejal mož. »Nočem te žaliti.«

»Kdo pa ste vi, če vas smem vprašati?«

»Jaz sem Karlo Benzoni!« — je odgovoril mož.

Pri teh besedah je deklica padla na kolena in sklenila roki.

»Čemu se treseš, deklica? Ali si že kaj slišala o meni?«

»Seveda sem slišala, in še prav veliko. Vi ste Karlo Benzoni, saj je to ime znano daleč naokrog. Povsod vas iščejo karabinerji, pa vas nikjer ne morejo najti. Za vašo glavo je določenih tritisoč lir. Vi in vaši tovariši ste največji strah vsega okraja. Nihče ni varen pred vami.«

»Nikar ne govori tako« — je zavpil roparski poglavar Karlo Benzoni. »Ali ne veš, da te lahko stisnem kakor črvička, da se ne boš oddahnila več.«

»Kaj takega ne boste storili ubogi siroti, ki je ostala sama na svetu. V tej kapelici pa imam svojo Mater. Večkrat jo obiščem in ji prinesem cvetic v spomin moje ljubezni.«

Pri teh besedah je pokazala na Marijino znamenje ob gozdu, potem pa hitro vprašala roparja:

»Ali imate vi še mater?«

Karlo Benzoni se je spomnil svojih otroških let. Njegov obraz je dobil milejšo podobo in solze so se mu zasvetile v očeh. Že dolgo mu ni bilo tako mehko pri srcu. Zavedal se je, kaj je bil nekdanj in kaj je zdaj.

»Če nimate več matere, izvolite Marijo za Mater« — je dejala deklica, snela Marijino svetinjo s svojega vratu in jo dala roparju.

Karlo Benzoni je vzel svetinjo in odšel ž njo v gozd. Od tega časa je čutil hudo kesanje nad zločini, ki jih je imel na vesti. Nikjer ni našel več miru, dokler se ni sam naznanil gosposki, kjer je prejel kazen za svoja dela. Ko je zadostil svetni pravici, bi bil rad stopil v samostan. Toda povsod so ga odslovili zaradi njegovega preteklega življenja. Končno so se ga vendar usmilili in ga sprejeli v strogi trapistovski red. Tukaj je bil vratar ter ostal kot spokornik v samostanski službi in v službi milostljive Matere Marije.

O Devica, polna usmiljenja. Ti še nikogar nisi zavrgla, ki je pribežal k tebi. Milostno si sprejela tudi skesane zločince. Klanjamo se ti in te proslavljamo z vsemi nebeškimi prebivalci. Ti pa dobrotno poglej s prestola svojega veličanstva na nas, ki smo tvoji otroci.

* * *

V Rimu je cerkev z imenom »Mati vedne pomoči«. Ni tako veličastna kakor druge Marijine cerkve v Rimu, ima pa zaradi vabljivega naslova in prejetih milosti mnogo obiskovalcev. Če ji pravijo »Mati vedne pomoči«, gotovo nima brez vzroka tega imena. Kadar prideš v Rim, jo boš našel med baziliko Marije Snežne in med baziliko svetega Janeza v Lateranu, ne daleč od glavnega kolodvora.

Najprej bomo opisali Marijino podobo, potem pa še dostavili njeno zgodovino.

Mladostni Marijin obraz je tako lep, da ga hranimo v vednem spominu. Kar vidimo na njem, nas dviga navzgor. Nekoliko nagnjena glava nam govori: »Glej, dekla Gospodova sem, zgódi se mi po tvoji

besedi.« V očeh miloba, na ustnicah vdanost in mir. Svetla krona na glavi in sijaj okoli nje kažeta čast, ki jo je sveta Devica zaslužila na zemlji in dosegla v nebesih. Upodobljena je samo polovica njenega blaženega telesa. Višnjeva zgornja in rdeča spodnja obleka, obrobljena z zlatimi okraski, dovršuje njeno lepoto. Z levico drži božje Dete, desnica je združena z njegovo levo roko. Prav tako se kaže na Detetovem obrazu sama ljubeznivost. Jezus ne gleda v svojo Mater, temveč ima obraz obrnjen po svojih častilcih. Zdi se, kakor bi jih vabil, naj pridejo bliže k Materi vedne pomoči. Čeveljček, ki se je odvezal od Jezusove desne noge, ima tudi svoj pomen. Ljudje si ga razlagajo na razne načine.

Na Sredozemskem morju je velik otok z imenom Kreta ali Kandija. Otok, zdaj v posesti Grške, ima visoke gore, ki so le v poletju brez snega. Zelo rodovitne pa so nižine, na katerih uspeva južno sadje vsake vrste. Posebno dobri pridelki so vino, olivno olje in med. Tukaj je v mestu Kanea živel okrog leta 1490. bogat in pobožen trgovec. Omenjena Marijina podoba je bila njegova lastnina. Ker mu je šla kupčija bolj slabo, se je preselil z otoka Krete v Italijo. Večino blaga je razprodal, nikakor pa ne Marijine podobe. Mater božjo je vzel s seboj za Pomočnico. Kmalu potem, ko je odplula ladja proti Italiji, je nastal hud vihar na morju. Popotniki so s strahom pričakovali, da se bo ladja pogreznila v valove. Le trgovec ni obupal. Vzel je iz zabojčka sveto podobo, prižgal pred njo svečo ter opomnil tovariše, naj se ž njim priporočijo Marijinemu varstvu. Med molitvijo je vihar jenjal, ladja je plavala mirno naprej in brez nezgode dospela v pristanišče Ostija pri Rimu. Vsi so poljubovali podobo in se zahvaljevali Mariji, da so bili rešeni smrti.

Ali ni naše življenje podobno vožnji po morju? Veliko je na morju viharjev, veliko jih je pa tudi v našem življenju. Kakor hiti val za valom, enako hitijo dogodki drug za drugim. Že mislimo, da smo dosegli srečo, kar se pridrvi huda nevihta in nas potisne v novo nevarnost. Tudi takrat, ko so se vo-

zili apostoli z Jezusom po Galilejskem morju, so žugali močni vetrovi, čolnič potopiti. Prestrašeni apostoli so prosili Učenika, naj jih reši. Vstal je, dvignil svoj vsemogočni prst, spregovoril kratko besedo in mirovali so viharji. Ne pozabimo, predragi, kje naj iščemo pomoči, kadar nam žuga ali nas že zadene nesreča. Tam, kjer so jo iskali apostoli s klicem: »Gospod, reši nas, sicer poginemo.« Tam, kjer so jo iskali Marijini častilci z molitvijo: »Pod tvoje varstvo pribežimo, o sveta božja Porodnica!«

Po dohodu v pristanišče Ostija je trgovec nevarno obolel. Videč, da ne bo boljši, se je genljivo poslovil od Marijine podobe in prosil gostilničarja, naj jo odda v Rimu kakšni cerkvi, kjer naj jo izpostavi v javno češčenje. Gostilničar je obljubil trgovcu, da mu bo rad spolnil njegovo poslednjo voljo. Prišla pa je neka ovira. Gostilničarjeva žena je imela podobo tako rada, da je nikakor ni pustila iz hiše, češ, da je pri njej v tako dobrem varstvu, kakor bi ne bila nikjer drugod. Izgovor ni bil slab, toda nikakor po namenu trgovca, ki je določil, naj se odda podoba kakšni cerkvi v Rimu. Slednjič so pa vendar ženo pregovorili, da je nesla podobo sama v Rim in jo izročila samostanski cerkvi, ki je med baziliko Marije Snežne in med baziliko svetega Janeza v Lateranu. Menihi so podobo postavili na altar in ljudje so jo začeli častiti kot »Mater vedne pomoči«. Po pravici je zaslužila to ime, ker je delila njena dobrotljiva roka milosti vsem, ki so bili v kakršnihkoli potrebah.

Ker je postala cerkev zaradi številnih obiskovalcev premajhna, so zgradili »Materi vedne pomoči« na istem prostoru novo domovanje v gotskem slogu. Vsa cerkev je lepa, njen prvi zaklad pa je Marijina podoba v velikem marmornatem altarju. Kmalu bo stara 450 let, toda nič še ni zgubila na svoji veljavi v tej dolgi dobi.

Dušno pastirstvo izvršujejo v tem Marijinem svetišču redovniki svetega Alfonza Liguorija. Pravijo jim liguorijani ali redemptoristi. Kakor je bil njih ustanovnik sveti škof Alfonz Liguorij († 1787) poln gorečnosti v službi Gospodovi in poseben častilec

Matere božje, tako delujejo po njegovem zgledu tudi liguorijani v blagor vernikov. Poleg cerkve imajo glavni samostan, v katerem se pripravljajo vedno novi delavci, ki odhajajo kot misijonarji v razne kraje sveta.

Tebi, o Mati vedne pomoči, se zahvaljujemo za vse dobrote. Ker si že toliko storila za nas, prosimo, da bi nam tudi v prihodnje ne odtegnila svoje dobrotljive roke. Amen.

Trideseti dan.

Kraljica svetega rožnega venca pri mestu Pompeji.

Po nepregledni vodni planjavi reže valove ladja, ki jo vodi spretna mornarjeva roka. S krmilom ji kaže pot, katere se mora držati, da priplava srečno na določeno mesto. Prijetna je taka morska vožnja, dokler mirujejo viharji. Valčki hitijo drug za drugim, kakor bi se igrali med seboj. Podnevi sije nad morskó gladino solnce z jasnega neba, ponoči pa miglja brez števila zvezd, prižganih po neskončnih prostorih božjega stvarstva. Ladja hiti mirno naprej, kakor bi plaval sam Duh Gospodov nad vodami.

Toda vsa druga podoba nam stopi pred oči, kadar začnejo razgrajati viharji. Takrat spoznamo, da morje ni tako nedolžno, kakršno se kaže v lepem vremenu. Ladja se bojuje z velikanom. Njene stene omahujejo sem in tja, ljudje pa bežijo v notranje prostore, ker pljuska voda na krov. Veter tuli in piska, valovi poganjajo ladjo na višino in jo zopet mečejo navzdol. Omotično se nagiba na levo in desno zaradi silovitosti zbesnelega viharja. Ko je dan poln groze, kako strašna je šele noč! Veliko veselje pa zavlada med popotniki, če se proti jutru poležejo vetrovi. Vse hiti na krov in občuduje kras vzhajajočega solnca, ki sipa zlate žarke po veličastni morski ravnini.

Glejte, kristjani, podobo našega potovanja proti obljubljeni deželi! Kakor nima morje stalnega miru,

tako ga nimamo tudi mi. Že pozdravljamo nabrežje, ki je blizu pred nami — pa nas vrže nevihta v prejšnjo nevarnost. Hude preskušnje nam grozijo od zunaj ali se vzbujajo znotraj.

O kolika tolažba, ko vemo, da bomo prejeli pomoč pri Mariji! Na nebeškem obzorju sije zvezda, ki jej pravijo »morska zvezda«. Stoji vedno na tistem mestu in se pozna od drugih zvezd po tem, da je posebno svetla. Brodarji gledajo nanjo, kadar jim grozi vihar. Naj spremlja tudi nas na morju življenja, zakaj ta zvezda pomenja Marijo. Kadar nam žuga nevarnost, poglejmo na to zvezdo, pokličimo Marijo. Kadar nas napadejo skušnjave, poglejmo na to zvezdo, pokličimo Marijo. Kadar nas teži breme grehov, poglejmo na to zvezdo, pokličimo Marijo. Kadar nas bo objela tema, da ne bomo videli nobene luči več, naj nam razsvetli tudi takrat ta zvezda pot v večnost. Saj se imenuje Marija po besedah svetega Bonaventura, zato morska zvezda, ker nas ali v ladji nedolžnosti ali v ladji pokore spremlja proti blaženim bregovom nebeške domovine.

* * *

Blizu mesta Napoli v Srednji Italiji je ognjena gora z imenom Vezuv. Vzdiguje se 1282 metrov nad Jadranskim morjem. Vezuv stoji čisto sam zase, ločen od drugih hribov. Lahko bi ga primerjali Šmarni gori pri Ljubljani. Ob njegovem vznožju so raztegnjene rodovitne doline. V njih uspeva najboljše sadje in zori sladko grozdje. Iz grozdja dobivajo vino, ki mu pravijo »lacrimae Christi« (Kristusove solze). Je svetlo-rdeče barve in zelo prijetnega okusa.

V okolici Vezuva prebiva okrog osemdeset tisoč ljudi, ki pa niso nikoli varni, da bi ne začela ognjena gora bruhati raztopljenega kamenja iz sebe. Seveda se to ne zgodi pogostoma, toda gorjé, kadar se zgodi. Najhujši izbruh je bil leta 79. po Kristusovem rojstvu. Takrat so bila zasuta mesta Herkulaneum, Pompeji in Stabije. Še dandanes kopljejo ostanke teh mest iz zemlje.

Ne daleč od podrtega mesta Pompeji so sezidali v dolini veličastno cerkev in jo posvetili Kraljici svetega rožnega venca. Zgodovinski podatki o tej cerkvi so sledeči:

Meseca oktobra leta 1872. se je sprehajal v samotni dolini pri mestu Pompeji Jernej Longo. Po poklicu je bil pravnik (jurist), zelo učen in pobožen gospod. Veliko je imel opraviti pri sodiščih, ker so ga ljudje poznali kot pravičnega moža ter ga prosili kot zagovornika pri pravdah. O prostem času je hodil iz Napola najrajši k glasovitim podrtijam mesta Pompeji in se sprehajal po ondotni okolici. Ob grobljah porušenih treh mest je spoznaval minljivost posvetnega ter mnogo premišljeval o večnosti. Žalost mu je legala na srce ob skrbi, bo li zveličan ali ne. On, ki je že toliko zatiranim pomagal do pravice, si bo moral tudi sam zagotoviti milost pri večnem Sodniku. Vedno huje mu je bilo in poprijemal se ga je že obup. Tedaj mu je v hipu rekel notranji glas: »Trdno zaupaj na Marijino pomoč. Rad moli rožni venec in poskrbi, da ga bodo molili tudi drugi. Potem se ne boj ničesar.«

Kakor razjasni blisk temno noč, tako so posvetile te besede v njegovo otožno srce. Jernej Longo je pogledal proti nebu, sklenil roke in rekel: »Če je res, da ne bo pogubljen tisti, ki moli rožni venec in ga priporoča tudi drugim, bom rad to storil. Zato ne grem od tukaj proč, dokler ne bo udomačena ta molitev med ljudstvom.« Kar je rekel, je vestno izvršil.

Naročil je veliko rožnih vencev in jih delil ljudem v dolini pri Pompejih. Toda stvar je šla počasi, ker so bili ondotni prebivalci zelo slabo poučeni v verskih resnicah. Mnogim je bila celo neznana molitev »Zdrava Marija«. Tedaj je začel mož premišljevati, da bi sezidal Mariji v čast tukaj novo cerkev. Prosil je škofa iz Nole dovoljenja za zidavo. Ker je bilo škofu znano, kako zapuščeni so ondotni ljudje v dušnem oziru, je rad odobril zgradbo nove hiše božje. Dal je tudi znatno podporo v ta namen.

Jernej Longo je pridno zbiral denar za Marijin dom. Premagati pa je moral veliko ovir, preden je imel dovolj sredstev za delo. Da bi vnel med ljudstvom večjo ljubezen do Matere božje, je ustanovil bratovščino svetega rožnega venca, ki se je zelo hitro širila v mestih in na kmetih. Vedno številnejši so dohajali darovi za novo cerkev in narastli v kratki dobi do prav velike vsote.

Škof iz Nole je leta 1876. blagoslovil temeljni kamen novi hiši božji in v dobrih dveh letih se je vzdignilo zidovje kakor pričarano iz tal. Ljudje so molili v novi zgradbi zdaj rožni venec, četudi je bila cerkev še brez strehe. Jernej Longo pa je iskal in iskal novih virov, da bi stavbo prej ko mogoče dovršil. Iz nič je začel, z malimi doneski nadaljeval, v nekaj letih pa je imel milijone, ki jih je porabil v okras Marijinega svetišča.

Kristjani! Ali veste, kaj je božji blagoslov? To je posebna pomoč, ki človeka podpira, da mu tekne vse v časno in večno srečo. Tega posebnega blagoslova je bil deležen ustanovnik nove cerkve svetega rožnega venca v dolini pri Pompejih. Vse mu je prav prišlo, nič ni bilo zavrženega. Dobesedno se je spopolnila pri njegovem delovanju znana prislovica: »Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.« Seveda mu je bila vedno pred očmi čast božja in slava Device Marije. Zato se ni treba čuditi, da je mogel en sam mož storiti to, česar bi ne bila mogla storiti velika akcijska družba. Bog je blagoslovil svojega služabnika in njegove naprave. Bog mu je odprl bogato skrinjo svojih zakladov, da je zajemal iz nje, karkoli je potreboval. In kar vidimo nad Jernejem Longo, to beremo tudi v življenju svetnikov. Spremljal jih je božji blagoslov, ki ga ne more dati svet z vsem svojim trdom. Zato se spominjajmo tudi mi pri vseh opravkih besedi: »Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo.«

Cerkev svetega rožnega venca je bila dovršena leta 1883. Velika in nenavadno lepa stavba ima glavno ladjo, povprečno ladjo in več altarjev. Okrašena je z zlatom, marmorjem in z umetnimi slikami.

Nad njo se dviga visok zvonik s štirimi oddelki, vso lepoto pa dovršuje kupola, enaka kroni, postavljeni nad svetiščem.

Posebno pozornost zasluži Marijina podoba v velikem altarju. Jernej Longo je potreboval za novo cerkev sliko Kraljice svetega rožnega venca. Dobil jo je v Napolu, kakršno je želel, toda bila je predraga. Takrat namreč še ni imel toliko denarja. Zvedel pa je, da ima neka redovnica v Napolu sliko, ki mu bo morebiti ugajala. V dotičnem samostanu so mu jo pokazali, toda kako se je začudil, ko je ugledal staro obledelo podobo! Dolgo je premišljeval, ali bi jo vzel ali ne. Bila je precej velika, poldrugi meter visoka in en meter široka. Slednjič se je vendar odločil zanjo, naložil jo na voz ter pripeljal v Pompeje. Dobil je umetnika, da jo je prenovil. Potem je bila blagoslovljena in izpostavljena javnemu češčenju v cerkvi. Od tega časa pa so se začeli čudežni dogodki na priprošnjo Matere božje. Kakšna je neki ta slika?

Predstavlja nam Marijo kot Kraljico na prestolu. Pred njo klečita sveti Dominik in sveta Katarina Sijenska. Mati božja drži v desni roki Jezusa, z levo roko pa podaja rožni venec sveti Katarini Sijenski. Prav tako podaja božje Dete rožni venec svetemu Dominiku. Na sliki je izražena milina, ki vabi človeka, naj se z zaupanjem obrača do Pomočnice kristjanov. Pripovedujejo, da odseva od tistega časa, ko so postavili Marijo v altar, iz njenih oči neka posebna dobrot, kakršne poprej niso opazili. Jernej Longo pa je sploh trdil, da je Marija sama povečala svoj obraz na sliki.

Omeniti moramo tudi prestol, na katerem kraljuje sveta Devica. Okrašen je z zlatom, srebrom in biseri. Ako imajo pozemeljski kralji kolikor mogoče lepe prestole, zakaj bi ga ne imela Kraljica nebes in zemlje? Kako naj šele opisujemo dragocenosti, s katerimi sta ozaljšana Jezus in njegova Mati! Tudi milosti, ki so jih prejeli romarji na tem kraju, ne moremo naštevati, ker jih je nenavadno veliko.

Gotovo je marsikdo izmed vas, dragi verniki, vpisan v bratovščino svetega rožnega venca. Le

zvesto opravljajte svoje molitve in pridobivajte še druge za to bratovščino. Papež Leon XIII. (1878 do 1903), kakor tudi drugi papeži so jo visoko cenili in obdarovali z obilnimi odpustki.

O sveta Devica, Kraljica rožnega venca! Ti sama si izbrala milostipolni kraj v Pompejih in premnogim podelila veliko dobrot. Tudi jaz te prosim pomoči. Ne pozabi me, ki klečim pred teboj z rožnim vencem v roki. Vem, da si Mati usmiljenja. Če me ti zapustiš, ga ni, ki bi mi pomagal. Kraljica svetega rožnega venca, prosi za nas. Amen.

Eden in trideseti dan.

Naša Gospa v Guadalupe na Španskem.

Macedonski kralj Aleksander Veliki (336—323 pred Kr.) je bil nenavadno pogumen vladar. Kar zapored je premagal Grke, Perze in Egipčane. Okrog glave je nosil dragoceno vezilnico kot znamenje kraljeve časti. Prigodilo se je, da je bil eden njegovih vojakov hudo ranjen v boju. Aleksander je hitel k njemu, vzel svojo biserno vezilnico raz glavo in obvezal ž njo ranjenega vojaka. Kralj gotovo ni mogel skazati večje odlike pogumnemu borcu, kakor mu jo je skazal s tem dejanjem.

Dragi verniki! Tudi Marija ne nosi krone sama za sebe, temveč želi, da bi jo nosili enkrat tudi mi kot odliko za srečno dokončani boj s sovražniki zveličanja. Zato nam je najlepši zgled vseh čednosti. Poleg nje so pa tudi svetniki naši vzori, da jih posnemamo. Izmed mnogih omenjamo enega, ki je bil v posebni zvezi z Marijino cerkvijo, kamor bomo danes potovali. Pridobil si je zaradi svojega popolnoma Bogu vdanega življenja častno ime »Sveti Janez od Boga«. Njegov god obhajamo 8. sušca.

Janez se je rodil na Portugalskem leta 1495., torej ob času, ko je odkril Krištof Kolumb Ameriko. V mladih letih je bil zelo nemirnega duha. Zapustil je rojstno hišo in šel v daljni svet, ne da bi starišem kaj o tem povedal. Mati je tako žalovala, da je vsled

tega umrla. Janez pa je blodil kakor zgubljeni sin iz kraja v kraj. Brez vseh sredstev je dobil končno vendar službo ovčjega pastirja na Španskem. Pa tudi tukaj ni ostal dolgo. Sprejeli so ga k vojakom, kjer ni videl najlepših zgledov. Vdal se je slabim tovarišem in njih spridenim navadam. To pa ni trajalo dolgo. Neko noč je moral stražiti vojaško blago, da bi ne prišlo roparjem v roke. Janez je na straži zaspal in se zjutraj zelo prestrašil, ko ni bilo nikjer blaga, ki mu je bilo izročeno v varstvo. Stotnik je bil tako razkačen, da je obsodil Janeza k smrti na vislicah. Že je stal pod drevesom, na katerem bi bil moral viseti. Toda v zadnjem trenutku se je zasmilil višjemu poveljniku. Pomilostil ga je in kot nezanesljivega odslovil iz vojaške službe.

Zdaj se je Janez popolnoma spremenil. Obžaloval je dosedanje lahkomišno življenje in postal čisto drug človek. Najprej je romal k Materi božji v Guadalupe, ki jo bomo tudi mi danes obiskali. Tukaj si je v vesoljni spovedi očistil dušo, potem pa obljubil sveti Devici, da bo z dobrimi deli nadomestil, kar je storil hudega. Pripravljen je bil na vsako trpljenje, katerokoli bi mu bilo naloženo. Nobena stvar ga ni več odvrnila od prave poti. Ostal je stanoviten do konca.

Njegova posebna želja je bila, da bi se posvetil oskrbovanju revežev in bolnikov. V južno-španskem mestu Granádi je hodil bos in v zanemarjeni obleki od hiše do hiše, proseč miloščine ne záse, temveč za ubožce. Otroci so letali za njim in se norčevali iz njega. Tudi odrastli so se mu posmehovali, češ, da ni pri pravi pameti. Ko pa so pozneje videli, koliko revežem je pomagal in kako ljubeznivo je stregel zapuščenim bolnikom, so se čudili njegovemu usmiljenemu srcu. Sprosil je toliko denarja, da je zidal v Granádi bolnišnico, v kateri je dobilo prostor veliko bolnikov. Na zadnje pa je tudi sam zbolel. Pri-povedujejo, da mu je ob smrtni uri brisala Marija pot raz čelo in ga ljubeznivo tolažila z besedami: »To je tista ura, ob kateri ne zapustim svojih služabnikov.« Umrl je 8. marca leta 1550., star 55 let. Prištet

je svetnikom in določen kot zavetnik umirajočim. On je ustanovnik usmiljenih bratov, ki oskrbujejo bolnike.

* * *

Daleč od nas je dežela Španija, znana v naših krajih komaj po imenu. Obdana z Atlanškim in Sredozemskim morjem je zvezana samo ob severni strani s suho zemljo. Na Španskem so velike reke, visoke gore in dosti zapuščenih, neobdelanih pokrajin, ki bi jih primerjal puščavam. V bližini Sredozemskega morja, posebno ob južni strani, pa je Španija zelo rodovitna. Povsod bujna rast, krasni vrtovi s plemenitim sadjem in vinogradi s svetovno znanim sladkim grozdom.

Če se peljemo iz glavnega mesta Madrida proti zapadu, se ustavimo na postaji Navalnoral. Z nami izstopi veliko romarjev, ki so namenjeni kakor mi na glasovito Marijino božjo pot Guadalupe.

Guadalupe je mestece s tritisoč prebivalci. Ni že več daleč od Portugalskega. Raztegnjeno je v prijazni dolini, nad katero se vzdiguje gorovje enakega imena (Sierra de Guadalupe). Mestece je zaslovelo ob času, ko je vladal na Španskem pogumni kralj Alfonz XI. (1312—1350). Rekli so mu »Alfonz Strogi«. Velike preglavice so mu delali Mavri, pripadniki Mohamedove vere, ki so imeli takrat velik del Španije v svoji oblasti. Toda Alfonz jih je srečno premagal, da niso več upali napadati njegovih dežel. V zahvalo za to zmago je sezidal v mestecu Guadalupe krasno Marijino cerkev in velik samostan. Oboje je izročil menihom svetega Hieronima, da so oskrbovali dušno pastirstvo.

Glavna zgodba pa pride zdaj, zgodba namreč, odkod in kako so dobili Marijino podobo v Guadalupe.

Imenovano podobo, izrezljano iz lesa, je poslal papež Gregorij Veliki (590—604) v spomin svojemu prijatelju svetemu Leandru, škofu v Sevilli na Južnem Španskem. Mašnik, ki je nesel iz Rima ta Ma-

rijin kip svetemu Leandru, se je peljal po morju v Sevillo. Med vožnjo je nastal tako hud vihar, da popotniki niso pričakovali več rešitve. Zadnje upanje jim je bila še Marija. Prižgali so sveče, pokleknili pred njeno podobo in prosili sveto Devico, naj jih obvaruje smrti v morski globočini. Vihar je ponehal in ladja je mirno priplavala v Sevillo.

Škof Leander je izpostavil podobo Matere božje v javno češčenje. Toda ko so pridrli Mavri leta 711. na Špansko in zavzeli mesto Sevillo, so preskrbeli takratni kristjani še pravočasno Marijini podobi varno zavetje. Vzeli so jo iz altarja stolne cerkve in jo odnesli čez gorovje v dolino Guadalupe. Tukaj so jo zakopali z malim zvoncem vred v zemljo. Na zvoncu je bilo vdolbeno poročilo, odkod so podobo prinesli in kdaj je bila skrita v zemljo. Ker se Mavri niso hoteli umakniti iz dežele ter se vedno bolj pomikali proti sredi Španije, ni nihče upal odkopati podobo, da ne bi prišla nevernikom v roke.

Podoba je bila v zemlji 600 let. V tem dolgem času so se Španci vedno bojevali z Mavri in končno toliko dosegli, da so dobili pokrajine med rekama Tajo in Guadiano z dolino Guadalupe zopet v svojo posest.

Pravljica govori, da je prignal pastir v to dolino ovce na pašo. Iskal je eno, ki se mu je zgubila ter prišel do studenca, tekočega izpod skale. Tukaj je zagledal lepo gospo vso v svetlobi. Pokazala mu je kraj, kje naj išče podobo. Po dolgem kopanju je našel dragoceni zaklad, leseni kip Matere božje z Jezusom v naročju, poleg pa zvonček s poročilom, odkod je bila Marija prinesena in kdaj je bila zakopana v zemljo. Vesel jo je nesel v bližnjo vas in izročil ondotnemu duhovniku.

Čudovita novica je bila hitro razglašena po vsi okolici. Kmalu je stala kapela na kraju, kjer je pastir našel podobo. O dogodku je zvedel španski kralj Alfonz XI., ki smo ga zgoraj omenili. Ker je prav takrat — bilo je leta 1330. — premagal Mavre, je v zahvalo za to zmago, posebno pa še v spomin najdenja Marijine podobe, namesto dosedanje ka-

pele zgradil na onem kraju cerkev v čast Materi božji, poleg cerkve pa samostan za redovnike svetega Hieronima. Poprej neznatni kraj Guadalupe je postal zdaj slaven po vsi Španiji in tudi izven njenih mej. Kdor že ni šel kot pobožen romar v Guadalupe, šel je vsaj zato, da bi videl ondoto cerkev. Še dandanes jo vsak tujec, ki potuje po Španiji, rad obišče, ako mu je le mogoče. Kralj Alfonz je namreč, ko je začel zidanje, rekel: »Za nebeško Kraljico in za božje Dete se spodobi dom, pri katerem ne smemo gledati na trud in ne varčevati s stroški.«

Da, kristjani! Časti, ki jo je dal Bog Mariji, ne moremo po vrednosti ceniti mi revni ljudje, temveč jo ceni samo Bog. Kakšno dragoceno krono ji je položil na glavo! Ta krona pa ni zložena iz zlata, srebra in dragocenih biserov, temveč je sestavljena iz Marijinega zasluženja in iz njenih lepih čednosti.

Cerkev v Guadalupe je bila v teku stoletij večkrat popravljena, toda v bistvu je še dandanes taka kakor nekdej. Visoki zvoniki naznanjajo romarjem že od daleč veličastvo Marijinega domovanja. Taka lepota zunaj, kakšna še le znotraj! Hiša božja je razdeljena v tri ladje, podprte s stebrovjem, nad katerim se vzpenjajo mogočni gotski oboki. V velikem altarju kraljuje milostna Devica z Jezusom v naročju. Ob večjih praznikih migljajo lučke iz srebrnih lampic okoli njenega prestola. Ob stranskih ladjah se vrstijo kapele z mnogimi altarji. Vse, kar je v cerkvi iz lesa ali marmorja, je delo znamenitih španskih umetnikov. Prav tako so slike umotvori glasovitih domačih mojstrov. V eni kapeli so ob stenah razpete železne verige, ki so jih nekdej nosili ujeti kristjani v mavriški sužnosti. Spominjajo domačine, koliko so morali trpeti njih predniki v afriških ječah zaradi svete vere.

Ob vnani strani so cerkvi prizidani križni hodniki, skozi katere je diven pogled na vodopade, ki namakajo vrtove. Nad vrtovi pa se vzdiguje samostan, v katerem prebivajo redovniki.

Tukaj je že molila neprešteta množica vernikov. Tukaj je klečalo že veliko svetnikov, med njimi tudi

sveti Janez od Boga, o katerem ste slišali v današnjih Šmarnicah.

O Marija! Čeprav še ne moremo gledati tvoje lepote, veselimo se vendar, da te je Bog tako visoko povzdignil. Prosi za nas, da pridemo v tvojo družbo in postanemo deležni tvojega veličastva. Amen.

Sklep.

Hvala vam, ljubi Marijini častilci, da ste s takim veseljem in v tako obilnem številu prihajali k Šmarnicam. Naj vam Marija bogato povrne, kar ste storili v njeno čast. Razveseljivo znamenje našega zasebnega, družinskega in narodnega življenja je pri srčno češčenje Matere božje. Dober Slovenec je zvest podanik svete Cerkve in Marijin ljubitelj. Najobsežnejša slovenska narodna pesem je Marijina pesem. Najbolj razširjeno dekliško ime je Marija. Kar se je naredilo lepega v njeno čast, za to je hitro zvedelo naše ljudstvo in se tistega poprijelo. Bolj ko smo Marijini, bolj se v nas lesketa značaj slovenstva. Ali ni tako? Marija je bila in naj ostane ljubljenska slovenskega naroda.

Vonjava Marijinega češčenja naj vzduhti po naših vaseh in domovih! Napeljujte, krščanski stariši, otroke k pobožnosti do Marije. Nad vsem našim imetjem, premičnim in nepremičnim, naj počiva njen blagoslov. Sladka ljubezen do Marije naj se nam sveti v očeh, naj nas spremlja pri delu in živi v naših srcih. Bodi nam, o sveta Devica, tolažba v trpljenju in zavetje ob smrtni uri, da nam ne bo težka ločitev od tega sveta.

Poglejmo pravičnega kristjana, ki zapušča dolino solz. Ali ni na njegovem obrazu čudovita barva? Ali ne opazimo na vseh potezah nekaj vzvišenega kot znamenje, da prihaja tista ura, ko se bo duša božjega otroka združila s svojim Bogom? In te na pol odprte oči? Ali ne kažejo, kako bi se že rade zaprle revnemu svetu in zagledale prejkoprej Zveličarja v njegovem veličastvu? Kaj pa skoraj smeh

na ustnicah? Kakor bi okušale že od daleč veselje blaženih in komaj čakale, da bi uživale nebeške sladkosti. Poglejmo še to izmučeno telo. Kmalu bo rešeno vezí, ki so ga priklepale na zemljo. Vsejano bo v trohnobi, toda vstalo v poveličanju. Zakaj bi se torej bali umreti? Saj je v Gospodovih očeh dragocena smrt njegovih svetnikov. Ako delamo dobro, čemu strah? Ako pa smo zgrešili pravo stezo, obrnimo se brez zamude na pot zveličanja. Zdaj je še dan, ko nam sije solnce milosti božje.

K tebi pa, o Kraljica nebes in zemlje, povzdiguje svoje oči in te prosimo, da bi pogledala na nas s prestola svoje milosti. Z nami bodi v srečnih dneh, da Boga ne pozabimo; z nami bodi v težkih časih, da potrpežljivo prenašamo bridkosti življenja. Vse, za katere smo dolžni moliti, izročamo tvojemu varstvu. Pod tvojim materinim plaščem naj dobijo tolažbo in pomoč.

Lep je šopek, povit iz raznih cvetic, prijeten za oko in prijeten za vonjavo. Najlepši šopek pa je tisti, ki smo ga spletli, ko smo sveto Devico tolikokrat obiskali pri šmarnični pobožnosti. Za njega bomo prejeli enkrat nevenljivi venec, ki ga ima Marija pripravljenega za svoje častilce.

Kadar nam zadnja ura bo bila,
Mati premila, pridi po nas!
Ti takrat pelji v raj nas veseli,
tam bomo peli hvalo ves čas.



Kraljica mila slavljena.

Za enoglasno ljudsko petje ali za mešani zbor.

Zmerno.

Jos. Lavtižar.

mf



1. Kra - lji - ca mi - la slav - lje - na, v po - moč si
 2. V do - li - ni solz zdi - hu - je - mo, u - sli - ši
 3. Do - brot - no nam ro - ko po - daj in pe - lji

mf



1. nam po - stav - lje - na, o Ma - ri-
 2. proš - njo mi - lost - no, o Ma - ri-
 3. k Si - nu v sve - ti raj, o Ma - ri-

f



1. ja, o Ma - ri - ja!
 2. ja, o Ma - ri - ja!
 3. ja, o Ma - ri - ja!

p

Ne prehitro.

mf

1.-3. An - gel - ski zbor z me - noj več - no ti

mf

Zadržuj!

1.-3. sla - vo poj, več - no ti sla - vo poj!



NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA



00000517880

